

వల్లి పరిణయము.

(స్కాందపురాణాంతర్గతము)

శ్రీమదాంధరింగపురాణాద్యనేకగ్రంథకర్తయు
తెనాలితాలూకా హైస్కూలునం దాంధ్రోపాధ్యాయుడునగు
విద్యార్థి, ములుగు చంద్రమాలిశాస్త్రిచే వ్రాయబడి

యాబలూరు ఆదినారాయణశర్మగారి

ద్రవ్యసహజమున

తెనాలి, లలిత ముద్రదాక్షరశాలయందు ముద్రింపించి

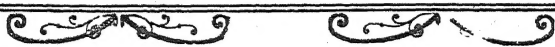
సందికేశ్వరగ్రంథమండలివారిచే ప్రకటింపబడినది.

1932

శ్రీ శివాయనమః

శ్రీ వల్లీ పరిణయము.

ప్రథమాశ్వాసము.

ఇష్టదేవతా ప్రార్థనాదికము.

ఉ॥ శ్రీయన నార్యనాః బ్రధితః జేదిన కన్నియ పున్నియంపు ప
 టైయసమాన శక్తిని చ , రాచర లోకములేలు నాదినా
 రాయణ శంకరాఖ్యుల వి + రాజులు బ్రహ్మము వేడ్క నాది నా
 రాయణశర్మ కెల్లపురు + పార్థముల దయచేయుగావుతఁ॥

సీ॥ ఏతల్లి శరజన్ము + మాలియాకా పెట్టింగించుఁ
 బ్రథమాన నిజరూప + వైభవంబు
 ఏయింతి పరమేశు + నిల్లాలగుటఁ దెల్పు
 చారుశిరోధృత + చంద్రరేఖ

యేగాల రనుచారి + తోబుట్టుగుటఁ బెల్లు
 నివిజేంద్రసిల న + నినిభశరీర
 మేలేమ కరుణాల + వాయూ పెట్టిఁగించు
 రక్షితా శేష ని + ర్జరచయంబు

అట్టి కాత్యాయనీదేవి + యనుదినంబు
 శ్రీరజనావన చతురుడై + శ్రీలఁ జెలఁగు
 వాదినారాయణాఖ్యాకు + నాదరమునఁ
 గాఁచుఁ గావుత సత్కృపా + కలితయగుచు.

ఉ॥ న్యాయపథంబు వీడి యన + యంబుఁ జరించెడి దుష్టసంతతిన్
 బాయక సంచరించి బుధ + వర్గముఁ బ్రోచుచు సత్వమూర్తియై
 తోయజ సంభవాండము న + దుష్ట మొనర్చెడి వెన్నుఁబాదినా
 రాయణశర్మ కీవుత ని + రంతరసౌఖ్యము లెల్లవేళలన్॥

శ్రి॥ కాయజః(గన్నతల్లి త్రిజ + గంబులకున్ జనయిత్రి సర్వని
 శ్రీయసపాధిపేటి సర + నీయకావాసిని విష్ణుసౌఖ్య సం
 భాయిని భక్తకామ్య ఫల + దాయిని సాగరకన్య యాదినా
 రాయణశర్మ యింట నన + యంబుఁ దొలంగక నిల్చుఁగావుతన్

చ॥ తన కులకాంతమోముహిమ + ధామునిరీతిఁ దలంచి భీతిచేఁ
 దన జనికిన్ నిదానమగు + తామరమీలన మందునంచుఁదా
 వనితనుమోములందిడి కృపామతి లోకములేలువేల్పు పె
 ద్దనుభజియింతు నెప్పుడు ప + దంపడి మత్కృతికన్యఁబ్రోవఁగన్

చ॥ కరములమోదైదన్ గనక + గర్భునిరాణికిఁ జంచరీక బం
 ధురమృదువేణికిన్ వికచ + తోయజపాణికి సర్వదేవతా
 వర మకుటాగ్గిరత్ని ఘృణి + వార కరంచిత పాద పద్మ భా
 సురయగు వాణికిన్ నిఖిల + సూరిజన స్తవనీయ వాణికిన్॥

చ॥ అనఘ యశోవిశాలులగు + నట్టి మహాకవు లెందఱో సనా
 తనులు కృతుల బాసర్పి తమ + ధర్మపు నిల్పిరి వాదినెల్లరన్

ప్రథమా శ్వాసము.

వినుతి యొనర్ప శక్యమగుఁ జేసెనను బోలిన యల్పబుద్ధి క
ట్లనుచు నుపేక్ష సేయకయెఁజరిగెనని నమస్కరించెదన్ ||

చ॥ శాశ్వతిఁ చిట్టిపద్యములఁ గొన్ని రచింపఁగ నేర్పి పండిత
ప్రకరముఁ బూరికొనకఁ జెప్పఁజూలవోలె నటించుచున్ నిర
ర్థకవిరుదంబులన్ దమకుఁ దారెవహించి చరించుచుందురా
కుకవులు వారిజోలి మనఁ కుదగదంచును మిన్నకుండెదన్.

ప॥ అని ఇష్ట దేవతా వందనంబును మహాకవి ప్రశంసయుఁ గుకవి
యనాదరణంబును గావించి యేదే నొక్క భవ్యప్రబంధంబు
సవ్యప్రకారంబున వ్రాయఁదలంచి యున్నెడ.

ఉ॥ ఏయెడఁబల్కి బొంకుటొకఁ యింతయు నేనియెఱుంగనట్టివాఁ
డాయతబుద్ధిశాలి సుగుఁ జాధ్యుడు ధర్మపథానుగామి సు
శ్రీయత యాజులారి కులఁ జేఖరుడై యలరారు నాదినా
రాయణశర్మయొక్క సమఁ యంబున నెంతయుఁ గౌరవంబునన్

మ॥ ననునందీశ్వర పుత్రమధ్యముని నాఁ నాసూరిలోకైకజీ
వనకృత్లింగపురాణకీర్తిత శివాఁ జాణేశపాదాబ్జ భ
క్తినిధిఁ భైరవమూర్తి సద్గురుకృపాఁ దీవ్యతేలాధ్యక్ష బవి
త్రుని విదగ్ధిరుదాంచితుఁ బిలిచిఁ సంతోషంబు విందెతగన్

సీ॥ ఏవంశమునఁబుట్టెఁ నిద్దయశోబ్ధిస
ర్వజ్ఞశేఖరుడు పాఁ పయమనీషి

యేకులంబున జనిఁ యించె వియ్యనకవి
రసవత్ప్రబంధ నిఁ రాణ కుశలి

యేగోత్రమున నుడఁ యించె సుబ్రహ్మణ్య
సూరిండుఁ డధిగతఁ శ్రుతిచయుండు

ఏకొలంబునఁగల్గెఁ మూకీకృతాఖిల
ప్రత్యర్థినందనాఁ రాధ్యగురుడు

అట్టికుటమున జన్మించి • యఖలశాస్త్ర
ముఱ గడించిన భైరవ • మూర్తి గురున
కగ్రశిష్యుడవై సంస్కృ • తాంధ్రభాష
• లందుఁ బ్రఖ్యాతిగాంచితి • వయ్యనీవు.

తే॥ మొదటినుండియు స్త్రీకుల • మునజనించి
నట్టివారు మహాకవు • లగుటఁ జేసి
ములుగువారి యశోలత • ముజ్జగముల
నిండి యలరారుచుండు న • ఖండ మగుచు.

ఉ॥ వ్యాసకృతంబు సర్వభవ • బంధ విమోచనమీడ్వ సత్కథా
భాసుర మార్గ సన్నతమ • వ్యూహ లింగపురాణ గాజము
ప్రాసితీ వాంధ్రభాష కవి • రాజులలోన నొకండవై గుణ
వాసము నీకవిత్వము సె • బాసనిపించునుగాదె చూడఁగల్గె-

తే॥ కీర్తినిఘటించు నర్థవి • స్ఫూర్తిజేయు
శుభముఁ గలిగించు వ్యవహార • స్ఫూర్తిదెలుపు
బరహృదయముల రంజించు • బడఁతివోలె
గౌతుకముఁగూర్చు నెపుడు • సత్కావ్యమరయ.

తే॥ సప్తసంతానములలోన • శాశ్వతమయి
కీర్తిగలిగించునది యొక • కృతియెకాన
తావకవిచిత్రకల్పనా • ధామమగుచు
నలరు సత్కృతి రచియింపు • మయ్యమాకు

ప॥ అని యనాసంభావనలఁ దనిపిన నొడనక వల్లెయని పురాణ
రాజంబగు స్కాందంబునందలి శంకర సంహితాంతర్గతంబగు శివ
రహస్య ఖండంబునఁ జెప్పంబడిన వల్లీహణికుకథ చతుర్విధ
పురస్కాప్రదంబగుటఁ జేసి యమ్మహాచరితంబు నాంధ్రీకరించి
కృతిభర్తకు స్థిరంబగు యశోరత్నంబును స్వీయభాషాయోమ
కమూల్యంబగు నలంకారంబును సమర్పించి ధన్యుండగా నెంచి
యేతత్కృతిపతి వంశావతారం బెట్టిదనిన.

చ॥ అనఘతపః ప్రభావమునఁ | నబ్జభవాదులనైన లెక్కనే
యవి మొనకాఁడు సయమికులొగ్గణి న్యాయపదంబు గోత్రజీ
వనకరుఁ డాశ్రితప్రకర | పాలన దత్తుఁడు గౌతముండునాఁ
దనరు తపస్వి యొప్పుసుక్మ | తంబుల మన్కియసే బ్రసిన్ధుడై
క॥ ఆవాచం యమికులమునఁ

బావనుఁడు వసంత యోగి | నర్ముఁడునావి
ద్యావాచస్పతి యుదయం
బై విశ్వవ్యాప్త కీర్తి | యై నుతిఁగాంచెన్.

క॥ అతఁడుతపోధనుడైయ

ప్రతిమాన సమస్త శాస్త్రు ♦ పారగుడైనం
తత గౌరీశాగ్ధావత
రతుడై ద్విజముఖ్యుఁ డగుచు ♦ రాణించెధరన్.

తే॥ ఆశ్రమ చతుష్టయమున స | న్యాసమొక్కఁడె
ముఖ్యమని తురీయాశ్రమం | బును వహించి
యతఁడు లోకగురుండయి | యఖిలయోగ
ముల కునికియైతనర్చె బు ♦ ధులు నుతింప

శా॥ ఆవంశంబున కెల్ల ముఖ్యుడయి వే ♦ దాంతార్థ సంవేదియై
శ్రీవాణీకరుణారసాత్తు సుకలా ♦ శ్రేయోభిరాముండునై
గ్రావాధీశ కుమారికాధిపతిప ♦ ద్రాజీవ సేవాపరుం
డై వెల్గొందెను న్నాగభూషణుఁడు విఖ్యాతి విడంబించుచున్.

సీ॥ గౌతమ గోత్రవి ♦ ఖ్యాతుఁ డానాగభూ

వణపండితునకుని ♦ న్నంద్రకీర్తి

ధనులగు నల్వరు ♦ తనయులు గల్గిరి

చంద్రేశ్వర పూత ♦ సంజ్ఞకుండు

సాదినారాయణా ♦ ఖ్యాత బుధుండును

నంకప్ప యనుపేర ♦ నలరు ఘనుఁడు

వే:కటరామాఖ్యః । విశ్రుతచరితుండు

నం దాదినారాయః । జాభిధానుః

డధిగతశ్రుతుఁడగుచు శి । వ్యప్రశిష్య
సంచయముగల్గి సకలశాస్త్రప్రపీణుఁ
డై విమలకీర్తినిధియయ్యె నతని పేరు
వినిన కలుషహరంబని విజ్ఞులండు).

క॥ పతిదేవత శేషమయును

నతిలోక గుణాధ్యయగు మ + హాలక్ష్మమయున్
సతులుగ నాతఁడు నిరతము

పితృకులమలరించె వేద + వేత్తలు వొగడన్.

తే॥ పితృపితామహులట్టుల + విప్రవరుండు

వైశ్యదేవాది సత్క్రియల్ + పజలఁజేసి

పితృకులమునకు దేవతా + ప్రతతికెల్ల

సంతసముఁ గూర్చె నిర్మల + స్వాంతుఁడగుచు.

సీ॥ ఆతఁడు మహాలక్ష్మమాంబికయందు ప

ద్దర్శనములువోలె + దనరు సతుల

నాద్వరనాది శేషాచలాఖ్యాకు శ్రీ

రామపండితు సుబ్బ + రాయసుకవి

ననఘు లక్ష్మీకాంతుఁ + డను ధీరు రామచం

ద్రాఖ్యాకు నిఖిలభావార్తిహరుని

రమ్యచరిత్ర నా + రాయణమూర్తియన్

బ్రథితుధర్మాచారరతు సమస్త

శాస్త్రనిధినిష్ఠ్ఠీ నర + సమయనంగ

వెలయు వారలఁగని నిజపితృబుణంబుఁ

దీర్ఘకౌనియె సాధ్వీలోక + తిలకమైన

తనయ లక్ష్మీనరసమధర్మనిధియగుచు.

తే॥ అమృతాజుకులాబ్ధి శఃశాంకుఁడైన
వేంకటస్వామ్యునకుఁదాను + వెలఁదియగుచు
నలరె పతిదేవతామణియై యజసె
భర్తృసేవా నిరతలందుఁ + బ్రథమయగుచు.

ప॥ అందు లక్ష్మీకాంత బుధునకు సీతారామయ యను నాతఁడుద
యించె. మఱియు,

క॥ వారలలోనఁ గనిష్ఠుఁడు
నారాయణమూర్తి భూమి + నాయకకృత స
ర్వారవ పాత్రుండు గుణ
ధారుండై వెలసె నన్నదమ్ములలోనఁ.

ఉ॥ న్యాయపథంబువీడక సఃనాతన ధర్మమురోయకారుల
బయక ద్రోహచింతనము + భావమునందిడ కెట్టివారికే
నేయపకారము సలుపఁకెంతయు యోగ్యచరిత్రుఁడౌచు నా
రాయణమూర్తి నిర్మల య + శోంబుధియై యలరారె ధారుణి.

క॥ అతఁడధ్యయన పరుండు
శ్రుతిహిత ధర్మానుగామి + సుశ్లోకుం డం.
చితక్షీణశాలియై య
ప్రతిహత తేజఁడయి గోత్ర + వర్ధనుఁడయ్యె.

క॥ తనకుఁ జిలుమూరు సతతము
మనికిగ వసియించి విప్ర + మండనుఁడగుచు
ఘనుఁడతఁడు శ్రితలోకా
వనుండై ప్రధఁగాంచిమించె + బాంధవతతిలో

చ॥ హరికులసంభవుండగుచు + నప్పయనానుతిగాంచి సద్యశ
స్ఫురణవహించి మించుబుధ + పుంగవుకూతును కృష్ణవేణినా
బరగు సతీలలామ చెయి + బట్టి కరంబలరారె సౌఖ్యసా
గరమున నోలలాడుచు న + ఖండ మహావిభువుం డంతఁడొగి.

ఉ॥ ఇమ్మహి యాబలూరికుల * మెల్లను ధన్యముగాఁగ ధర్మమా
ర్థమున సంచరించుచు ని * గర్వవతీమణియై సమస్తతీ
ర్థములఁ గ్రుంకుతేత్రములఁ * దద్దయుమెట్టుచునుండుఁగృష్ణవే
ణమ్మ సతీమతల్లియయి * యార్యజనస్తుతి పాత్రమైతగ్గ.

తే॥ అమల కృష్ణానవంతీ స * మాగమమున
సంతసెడు రత్నాకరు * చందమునను
కృష్ణవేణి మహాసాధ్వీ * కేలుబట్టి
ముదముఁగాంచె నారాయణ * మూతి మదిని,

చ॥ తనశివభక్తి తత్పరతఁ * దద్దయునెల్ల రెటుంగు నట్టులకొ
మ్మునుకొని యాఘనుండు చిలు * మూరుపురింబున రామలింగదే
వునకొక యాలయంబును క * వుల్ వినుతింపఁగ నేర్పరించె నెం
డునతనితోడ సాటియగు * ధూర్జటిభక్తులులేరు లేరనక.

తే॥ ఏకకత్తి వ్రతుండయి * యెసఁగు నాతఁ
డబ్బయోని ముఖచతుష్ట * యంబుఁబోలె
నలరు పుత్రుల నల్వర * నాత్మజలను
ముగురఁగ నె మూడుశక్తులఁ * బోలువారి.

ప॥ వారును గ్రమంబుగ వేంకటసుబ్బారావు ఆదినారాయణశర్మ
వేంకటరామయ్య యప్పారావన నలదిరి. మాణిక్యను సాభా
గ్యమ పార్వతమ్మ నాఁగూతులొప్పి రందప్పారావును సాభాగ్య
మయును బెల్మంబునన యెహిక సంబంధంబువీడి వరలోకంబున
కేగిరి. తక్కిన వారిలో మాణిక్యను గాదిరాజు లక్ష్మీ నారా
యణ గారికి పార్వతమ్మ యోగిరాల నారాయణమూర్తి గారి
కిని బత్నులైరి. తక్కిన మువ్వురు పుత్రులలో

ఉ॥ వేంకటసుబ్బారావు శ్రిత * విద్వద భీష్మకరుండు నీతి వి
ద్యాంకుఁడు దైవభక్తి పరుఁడంచితకీర్తి గుణప్రపూర్ణుఁడు
బాంకుఁబెలుంగఁడింతయును * పూతచరిత్రుఁడు ధీవిశాలుఁడా
తఁక వివక్షితుండగుచు * ధారుణిజెన్నలరారు నెంతయుక.

తే॥ ఆతఁడు రాజమ్మ యనియెడు సతివరించి
 యధిక ప్రాభ్యాబ్ధి వీచిక లందుఁ దేలి
 యతిధివర్గంబు సంశ్చస్తి నందునటుల
 సంచరించు నుండు య • శంబుఁ గోరి.

తే॥ మధ్యమ ద్రవ్యమునఁ గోర్కెఁ | మందముగను
 నుత్తమ ద్రవ్య మార్జించి • యుచితరీతి
 సాటివారలలోఁ | గడు మేటి యగుచు
 సుబ్బరావు చరించును | శ్లోకుఁ డగుచు.

ప॥ మఱియు నాతఁడు

క॥ పితృదేవత లెల్లరు స
 ద్గతిఁ గాంచెడు నట్లతఁడు | కనియెనుసత్సం
 తతి రాజమయందున నొక
 సుత నిరువుర సుతుల వంశ • శోభనకరులక.

ప॥ వారును గ్రమంబున బాలాత్రిపురసుందరియు నారాయణమూ
 ర్తియు సీతారామమూర్తియునాఁబడిరి అందుద్రిపురసుందరిని
 గుండిమెడ సీతారామయ్య యను నాతని కిడి కన్యాదానంబుఁ
 గావించె నింక వేంకటరామయ్య.

క॥ ఆతఁడు గూర్చి వలిర్ప
 సీతారామమ్మ యనెడు • చెలిఁ బరిణయ మై
 ఖ్యాతి వహించెను గులమునఁ
 బ్రీతిగ గూర్చుచును • చిన్న పెద్దల కెల్ల.

క॥ పరసతుల మాతృభావముఁ
 బరగించును గురువులందు | భక్తిపొసంగ
 నిరతము వేంకటరామయ
 స్థించిత్తుం డై చెలంగు • సిరుల కునికి యై.

క॥ మాతృపదార్పారతుండై
 భ్రాతల యనుమతిఁ • జరించు • బండితు లనినక

తేతమునఁ భక్తిఁ జూపున్

బూతచరిత్రుం డగుచును • బుధజన హితుఁడై.

వ॥ అతినికి రాజరాజేశ్వరియు గామేశ్వరియు నానిరువును కూతులు ద
యించిరి. మఱియు

సీ॥ మృగని పౌరుషమును • సగము జేయఁ దలంప

దార్శనా సన్నతి • నందుఁ గాని

చపలయై యందందు • సంచరించి యెఱుంగ

దిందిరనా నుతిఁ • జెందుగాని

పలుపురి నోళ్ళలోఁ • బడి కృశింపదు సుంత

పలుకు వెలఁది నాఁగ • నలరుఁ గాని

జహు మూర్ఖములఁ ద్రొక్కు • భ్రాంతిఁ జెందదు సుర

గంగనాఁ బూతయై • క్రాలుఁ గాని

స్వాంతమున భర్త సేవయె • సలుపుఁ గాని

కల నయిదఁ బతి కెదురయి • పలికె యెఱుంగ

దంగనాలోక సమ్మాన్య • యైన గాది

రాజు మాణిక్యమొంబ ని • రంతరంబు.

వ॥ ఆసాధ్య గాదిరాజు లక్ష్మీనారాయణగారికిల్లాతై పురుషోత్తమశర్మ
సీతారామయ్య హేమసుందరరావు పూర్ణచంద్రరావు నాబడు
పుత్రులను సీతారామమ్మ యను కూతురును గని మున్నంగి
సీతారామయ్య యనునాతనికిఁ గూతు నొసఁగె మఱియు ఓగిరా
లనారాయణమూర్తిగారిభార్య పార్వతమ్మ.

క॥ తనధర్మవు విడనాడక

యనఘులను తృణంబు సేయ • కాశీతులందున్.

గనికరము బూని త్రిమ్మరు

ననయఁ బాపార్వతమ్మ • యకుటితబుద్ధిన్.

వ॥ ఆమెకు శ్రీ వేంకటనరసింహరావును రామచంద్రరావునన నిరువురు
సుతు బుదయించిరి.

తే॥ ఆతఁడు రాజమ్మ యనియెడు సతివరించి
 యధిక పౌఖ్యాబ్ధి వీచిక లందుఁ జేలి
 యతిధివర్ణము సంత్సప్తి నందునటుల
 సంతరించుచు నుండు య • శంబుఁ గోరి.

తే॥ మధ్యను ద్రవ్యమునఁ గోర్కెఁ | మందముగను
 నుత్తమ ద్రవ్య మార్జించి • యుచితరీతి
 సాటివారలలోఁ | గడు మేటి యగుచు
 సుబ్బరావు చరించును | శ్లోకుఁ డగుచు.

ప॥ మఱియు నాతఁడు

క॥ పితృదేవత లెల్లరు స
 ద్గతిఁ గాంచెను నట్లతఁడు | కనియెనుసత్సం
 తతి రాజమయందున నొక
 సుత నిరువుర సుతుల వంశ • శోభనకరులఁ.

ప॥ వారును గ్రహంబున బాలాత్రిపురసుందరియు నారాయణమూ
 ర్తియు సీతారామమూర్తియునాఁబడిరి అందుద్రిపురసుందరిని
 గుండిమెడ సీతారామయ్య యను నాతని కిడి కన్యాదానంబుఁ
 గావించె నింక వేంకటరామయ్య.

క॥ ఆతఁడు గూర్చి దలిర్పఁ
 సీతారామమ్మ యనెడు • చెలిఁ బరిణయ మై
 ఖ్యాతి వహించెను గులమునఁ
 బ్రీతిఁ గూర్చుచును • చిన్న పెద్దల కెల్లఁ.

క॥ పరసతుల మాతృభావముఁ
 బరగించును గురువులందు | భక్తిపొసంగఁ
 నిరతము వేంకటరామయ
 స్థిరచిత్తుం డై చెలంగు • సిరుల కునికి యై.

క॥ మాతృపదార్పారతుండై
 భ్రాతల యనుమతిఁ • జరించు • బండితు లనినఁ

జేతమునఁ భక్తిఁ జూపుక

బూతచరిత్రుం డగుచును • బుధజన హితుఁడై.

వ॥ అతనికి రాజరాజేశ్వరియు గామేశ్వరియు నానిరువురు కూతులుద
యించిరి. మఱియు

సీ॥ మగని పొరుషమును • సగము జేయఁ దలంప

దార్యనా సన్నుతి • నగదుఁ గాని

చేవలయై యందందు • సంచరించి యెఱుంగ

డిందిరనా నుతిఁ • జెందుగాని

పలుపురి నోళ్ళలోఁ • బడి కృశింపదు నుంత

పలుకు వెలఁది నాఁగ • నలరుఁ గాని

బహు మాగణములఁ ద్రొక్కు • భ్రాంతిఁ జెందదు సుర

గంగనాఁ బూతయై • క్రాలుఁ గాని

స్వాంతమున భర్తృసేవయై • సలుపుఁ గాని

కల నయిదఁ బతి కెదురయి • పలికి యెఱుంగ

దంగనాలోక సమ్మాన్య • యైన గాది

రాజు మాణిక్యమాంబ ని • రంతరంబు.

వ॥ ఆసాధ్య గాదిరాజు లక్ష్మీనారాయణగారికిల్లాలై పురుషోత్తమశర్మ
సీతారామయ్య హేమసుందరరావు పూర్ణచంద్రరావు నాబడు
పుత్రులను సీతారామమ్మ యను కూతురును గని మున్నంగి
సీతారామయ్య యనునాతనికిఁ గూతు నొసఁగె మఱియు ఓగిరా
లనారాయణమూర్తిగారిభార్య పార్వతమ్మ.

క॥ తనధర్మవు నిడనాడక

యనఘులను తృణంబు సేయ • కాశ్చితులందుక.

గనికరము బూని త్రిమ్మరు

ననయఁ బాపార్వతమ్మ • యకుటితబుద్ధి.

వ॥ ఆమెకు శ్రీ వేంకటనరసింహరావును రామచంద్రరావునన నిరువురు
సుతు లుదయించిరి.

తే॥ సంతతము భ్రాతృసేవా ని + శాంతుఁడగుచు
నలరు వేంకటరామయ + యనుదినంబు
సాధుసంగంబై తనకు య + శంబుఁగూర్చు
వినయ ధారేయుఁడై యాంగ్ల + విద్య నేర్చి.

సీ॥ తనప్రవర్తనము బాం + ధవలోకమునకెకా
కెల్లవారికి ముదం ? బే యొనర్పఁ
దన నిర్మలాఖ్య వి + ద్వత్సంతతికెకాక
నాస్తికులకును మం + త్రమయి వెలయఁ
దనయీవి యర్థి సం + తానంబునకెకాక
ధనవంతులకును ము + దంబుఁగూర్చు
దన పల్కు పల్కుల + ననుజీవులేకాక
యధికారులును శిర + సావహింప

నాడితప్పని నిత్య స + త్యవ్రతుండు
పరుల కుపకారమే సల్పు + వండితుండు
ఆదినారాయణాఖ్యాకుఁ + డనఘచరితుఁ
డెనఁగు గౌతమ గోత్రమ + హీనముగను.

క॥ శ్రీవిద్యోపాసకుఁడై
దేవీనవరాత్రవిపుల + దీక్షాన్వితుఁడై
పావకసమతేజుఁడై
శ్రీ వెలయ నతండు వినుతిఁ + జెందెఁ గులమునకా.

క॥ తనవారు వీరు పెరవా
రను భేదములేక యెల్ల + యందును సముఁడై
యనయము నిష్కల్మషము
ద్ధిని ద్రిమ్మరు నతండు భూమి + దేవప్రియుడై.

సీ॥ నుం తేని పెరవారి + సామ్ము గోరఁదలంపఁ
డేరితిగ గడించె + నింత ధనముఁ

గల్పనైనఁ దన పొగ ♦ డ్దల విని నైవలేఁ

డేమాడ్కి వ్రాయించె | నిట్టి కృతులఁ
బల్లెత్తి యన్యలఁ • బలుక నేరనివాఁడు

ప్రతివాదితతి నెట్లు • భంగపరచె
క్షణమైన విశ్రాంతిఁ ♦ గనియెఱుంగనియాతఁ

డెవ్విధిఁగాంచె న | హీన సుఖము

సంతతాతిధిలోకపూ • జాపరుండు

యాబలూరి కులాబ్ధిశ • శాంకుడైన

యాదినారాయణాఖ్యాకుఁ ♦ డనుచు బుధులు

వినుతినేయఁగ నలరె న ♦ వ్యప్రపవరుఁడు.

తే॥ తనకు గుండిమెడకులీనుఁ ♦ డనఘుడైన

రానుకోటయపుత్రి శా ♦ రదశశాంక

వదనయగు శారదాంబనా • వనరుహాక్షి

యతివగా నాదినారాయ ♦ ణాఖ్యుఁడలరు.

తే॥ సకల సుగుణాలవాలయా ♦ శారదాంబఁ

గలిసి వివిధ సుఖంబులఁ ♦ గాంచె నతఁడు

అమృతవల్లీకరగ్రహ • ణము నొసర్చి

సంతసించేడి శరజన్ము ♦ చందమునను.

క॥ ఆజంపతీరచిత స

త్పూజాఫలమోయనంగఁ ♦ బుత్తీరూప

ప్రభాజదమలేందుకళయస

గా జననంబయ్యె ముక్తి ♦ కాంతతనయయై.

క॥ గౌరీపదపద్మసమ

ర్పారతయగు శారదాంబ ♦ స్వర్గపురంధ్రీ

వారమునకుఁ బతిసేవా

చారముఁ దెలుపననరిగె ♦ స్వర్లోకంబుకొ.

క॥ అనుకూలసత్వి బెడబా

సిన చింతయుఁ బితృబుణంబు + సెల్లుటయెట్లో
యనువంతయుఁ హేతువులుగ

ననఘుఁ డతఁడు కొంతకాల + మరిగినపిదపక.

వ॥ మున్నంగి చిననుబ్బరాజునా నొప్పు సంపన్నగృహస్థు కూతు
వజ్రమయను సత్వి బరిణయంబయ్యె.

క॥ తన కేకారణముననై

నను విసుగు జనించెనేని + నళినదళాక్షి

జనమణియగు వజ్రమమె

ల్లన లాలనజేసి యది తొ + లంగించువెనక

చ॥ గురువులయందు భక్తియును + గోవిదులందును శారవంబు నా
దరము శ్రితప్రకాండమున + దాసులవైఁ గరుణార్ద్రదృష్టియు
బరవుచు వజ్రమాంబపతి + భక్తికిఁ బెట్టని కోటయై నిరం
తరము చెలంగు బంధుజన + తాకృత శారవపాత్రమైయులక.

తే॥ ఎంత సిరిగల్గినను మది + సుంతయేని

గర్వపడ కడగి మడగి + కలిసి మెలసి

బంధువులలోనఁ దగునను + ప్రధితఁగాంచె

వజ్రమ కపటపర్వత + వజ్రమగుచు.

సీ॥ పతిమాట కింతయు + బదులాడియెఱుంగదు

తలవంచి సమ్మతిఁ + చెలుపుఁగాని

యాకొన్నవారిపై + నాగ్రహించియెఱుంగ

దళాక్షిన్నమిడి వారి + ననుచుఁగాని

తప్పుచేసినఁగాని + దండించియెఱుంగదు

మంచిత్రోవన వారి + ననుచుఁగాని

పొరుగిండ్లఁబెత్తనం + బు లొనర్చి యెఱుంగదు

తనయోగ్యకృత్యముల్ + చాల్చుఁగాని

గురుజ్ఞశరణునకుఁ గిన్కఁ • గూర్చియెఱుఁగ
దాశ్రయించి వారల కృప • నందుఁగాని
చారుశీలసంతత సదా • చారలోల
నరగుణకదంబ యా • వజ్రమాంబ.

క॥ పతి శుశ్రూషారతయై
యతిథుల నాదరముసేయు ! నంచితభక్తి
క్షితిధరకన్యాపూజా
వ్రతముం బొనరించు బంధు • వర్గము వొగడక.

ఉ॥ శ్రీయనవైభవాభ్యయి • చెన్నలరారెడు వజ్రమాంబయం
దాయతక్తిఁ బితౄశాలి సుగు • ణాన్వితఁడై ప్రథగన్నయాదినా
రాయణశర్మ కాంచెఁ దన • యా ద్వితయంబును శారదాబనా
హేయ పదార్థహీనఁ బర • మేశ్వరినాఁబడువారివేడ్కతో.

తే॥ గుండిమెడవేంకటేశ్వరా • ఖున్లనకు ముక్తి
కాంత నిడి పెట్టిచేసి నా • ఘనుఁడు మఱియు
వరలు మున్నంగి వేంకట • శ్వరున కియె
శారదాంబను విధ్యుక్త • సరణివెలయ.

తే॥ జననీ పరమదైవ • మను వ్రత్యయంబున
సధికభక్తితోడ • నహరహంబు
మాతృసేవఁజేయు • మన్నించు నాదినా
రాయణాఖ్యుఁడా శ్రీ • తాళి నెపుడు.

తే॥ పావనక్షేత్రరాజము • వారణాసి
మున్నుగాఁగలచాని నె • న్నెన్నొ కనియె
చిత్తపితామహాదులకు స • సద్గతులు గలుగ
గయనుబిండ దాన మొనర్చె • గరముభక్తి.

క॥ గంగాది నిఖలీర్థము
లం గ్రుంకె నతండు నిర్మ • లసాన్వితఁడు వే

ఙ్కం గోదానములను స

త్సం గాశీపురమునందు ♦ విజ్ఞులు మెచ్చున్.

క॥ ప్రతి శుక్రవారముల నం

చితభక్తి దేవిపూజ ♦ సేయుచు నిల్లా

లతిభక్తి గొలువ నాతం

డతిథియై దైవంబటంచు ♦ నాత్మదలంచున్.

షష్ఠ్యంతములు.

క॥ ఏవంవిధముగనుఖనికి

భావభవారాతి చాద ♦ పంకేరుహసే

వా విర్భవదఖిలైశ్వ

ర్యావళికి విను తవజ్జ ♦ మాంబా పతికిన్.

క॥ నారాయణమూర్తికృత.

స్ఫారతపః పుత్రరూప ♦ పరిపాకునకున్

సూరిజనగేయునకు గం

భీరస్వాంతునకు నయవి ♦ వేకాంబుధికిన్.

క॥ నిరతశివారాధన త

త్సరునకు మలయనగ తుహిన ♦ ధాత్రీధరమ

ధ్యరసాపరివృతకీర్తి

శ్వరునకు గౌతమసగోత్ర ♦ సంభూతునకున్.

క॥ విద్వత్కవీంద్ర మిత్రున

కద్వైతమతానుయాయీ ♦ కతిథిసమర్పా

సద్వర్తనునకు శ్రీవి

ద్యాద్విగుణిత వైభవునకు ♦ ననఘాత్మనకున్.

క॥ శ్రుతిహితధర్మాచరణ

ప్రతునకు స్మార్తక్రియాని ♦ రతునకుఁ బితృస

ద్గతికారకునకు మామక

కృతిపతిక జగత్పరీత ♦ కీర్తిశునకున్.

వ॥ అభ్యుదయపరంపరాభివృద్ధిగా నా యొనర్పఁబూనిన వల్లీపరిణ

యంబను ప్రబంధంబునకుఁ గథాప్రారంభమెట్టిదనిన.

ఉ॥ శాంతము మానిపుంగవని ♦ శాంతము పావనయజ్ఞవాటికా
కాంతము బ్రహ్మచారికుల ♦ కల్పితరాజదనేకవల్లికా
శ్రాంతము శీతవాతచయ ♦ కంపితపుష్పపరాగసంచయా
శ్రాంతమునైమిశాఖ్యవన ♦ రాజమలోచన కాంతమానిలకా.

సీ॥ అలసిన లేడిపి ♦ అలకు దర్భాంకురం
బుల నొసంగెడి మాని ♦ పుత్రికలును,
ఆకొనివచ్చిన ♦ యావేశికులకు నా

తిథ్యమొసఁగు పతి ♦ దేవతలును,
శ్రొత్తవిద్యాధులఁ ♦ గూర్చి తొల్లిటి పాఠ
ముల సంతజెప్పెడి ♦ మునికులంబు
అలరుఁ దీవెలకుఁ బా ♦ దులునేసి మెల్లన
నీరు వోసెడి శిష్య ♦ నికరములును,

నిత్యనైమిత్తిక క్రియా ♦ నిరతదీక్షి
తారచితబహుయజన సం ♦ భారములును
గలిగి సకల సుకృతముల ♦ నెలవునగుచు
నలకు సంతతమానైమి ♦ శాఖ్యవనము.

సీ॥ ఒకచోఁబిపాసుసిం ♦ హాకదంబములకుఁగ
రముల నీ రిడెడి వా ♦ రణచయంబు
ఒకవంకఁ ద్రోకలె ♦ త్తిగొని వాహ్యలిగఁ
బసుల వెబడి బాటు ♦ వ్యాఘ్రములును
ఒకమూల మూర్జాల ♦ నికరంబు మూతి మీ
సలఁబట్టిలాగు చుం ♦ చులగొలంబు
ఒకపజ్జ చుంగిస ♦ లకుఁ బ్రియావహారముల్
పంచియిచ్చెడి త్రాచు ♦ బాముగమియు
నొకయెఁగను శుకపోతంబు ♦ లకు రసాల
ఫలములందిచ్చు శ్వేనాంగ ♦ నలును గలిగి

మునిజనతపోహాదేశమై యనఘమగుచు

నమ్మహాటవిపావనం బై రహించు.

అనఘులు మానులందఱుర హం బొనరించెడి సన్నిహితభూ
మనికర మాకసంబును గ్రహ మంబునఁగప్పి శశాంకసూర్యులకొ
గసంబడకుండఁ జేయఁగ న కాలమె మేఘములెట్లుగల్గెనం
చనుకొనుచుండు రవ్వనము నందలి ముగ్ధమునీంద్ర కామినుల్.

తే॥ సుకృతముల కాస్పదంబయి చూడఁగఁదగు

నవ్వనంబున మునులెల్ల స్వార్జితమగు

తపము నాటవభౌగంబు ధరణిపులకుఁ

బంచియిత్తురు తమ్ముఁ గా పాడుదురని.

మఱియు నమ్మునిచంద్రులు.

క॥ పరిపక్వరసాలఫల

స్ఫురణఁదనివిఁగూర్చినట్టి పురవైరిమనో

హరచరితము లెన్నేనియుఁ

గరము వినియువినెడుకోర్కె గడలుకొనంగక.

తే॥ అఖిల శాస్త్రపురాణేతి హాసములకు

నిలుచుతావు, శ్రుతీరిత నిఖిల ధర్మ

చయము న్యాసప్రదేశంబు సరసవచన

నిపుణురౌమహర్షణిని ధ్యా నించుటయును,

చదివినవాఁడు వింతలకు సర్వముమెల్లనఁ బూసఁగ్రుచ్చిన
ట్లదనద గాక చెప్పఁగల యట్టిసమర్థుఁడు వ్యాససత్కృపా
స్పదము పురాణసంచయము పట్టుశమాదిగుణాన్వితుండు వీ
తదురితుఁడిద్ధతేజుఁడు కృ తజ్ఞుఁడు సూతుఁడువచ్చె వచ్చినకొ.

క॥ కనుఁగొని తద్దర్శన సం

జనితవినయసంభ్రమములె సంగఁగనహా

సనమిడికుశలప్రశ్నం

బానరించిన మెచ్చి సూతుఁ ♦ శుద్ధ్యన్ముఖుడై.

ఉ॥ వారలఁగాంచి పల్కుముని ♦ వర్షులు మీకుశుభంబె
చేరువనాశ్రమంబులకుఁ ♦ ఇందు నె సౌఖ్యము లప్పుడ
దారులువచ్చి స్వీయమగు ♦ ధర్మపుతక్కక సంచరిం
క్రూరులు రక్కసుల్ యజన ♦ కోటికి విఘ్న మొనర్ప!

ఉ॥ శాంతులు మీరు మీయెడల ♦ శర్వనకుఁ గృపగల్గు
శ్రాంతము నేకొఱంతయును ♦ తాదయినక హితలోక
స్వాంతము మిమ్ముగూర్చిన వి ♦ చారమెసల్పుచునుండ
ద్వింతగఁబ్రశ్న నేయుదు సహింపుడు సావచియించు:

తే॥ వ్యాసమునివర్ష్యుడఖిలవే ♦ దార్ధవేత్త

విశ్వనాథుని దర్శింప ♦ వెడలఁగాశి

కమ్మఁజుత్తుని వెనువెంట ♦ నరుగుకతన

నింతతడవయ్యె మీకడ ♦ కేగుదెంచ.

ఉ॥ అంగజవైరి సత్కథల ♦ కాలయమైయలరారు దానిమ
క్తింగయిసేయ నేరిచిన ♦ దిట్టనఘాఘ వివాశకంబు
లింగపురాణముక వినుగు ♦ లేకయె వింటిరి మీరు ద
యం గృతక్షత్యమయ్యెను గ ♦ దా పటరాజము మీ!

తే॥ ఏమి వచియించు సత్కథ ♦ లెల్లవినుటఁ

జేసి పూతమై సుకృతంబుఁ ♦ జెందుకతన

నేమొ శివశివాయనుచును ♦ మృదులరీతిఁ

బలుకుచున్నది కనుడదె ♦ చిలుక యచట.

క॥ పావన మీ యాశ్రమము శు

భావాసముత్రిణయనుని క ♦ ధావళియరయక

శ్రావకులు మీరు ప్రాజ్ఞుల

రీవిధి వేరొకటఁగలుగు ♦ నే నా కెపుడుక.

ఉ॥ కాంచితి మానులక గనక ♦ గర్భసమానుల ముక్తిక
సంచిత పూర్వపుణ్యఫల ♦ సంచయరూపుల యోగివ

బ్రాంచదనూన తేజులను • భావము మీయెడ నిల్చి • లో
క్కించుకయేని నిల్వను ను • డీ తలపంగఁ బరస్థలంబులఁ.

ఉ॥ తే॥ త్రములందుఁ గాళియె వి • శిష్టగుణంబగునట్టి కాళికా
తే॥ త్రముమెట్టియ౯ మనసు • చింతనె చెందు మమకృతృభా
పాత్రములైన మిమ్ముఁ బెడ • బాయటఁజేసి యకారణంబ యీ
మైత్రి చెలంగె మీయెడ న • మానసతర్కములీశకృత్యముల్.

తే॥ అనుడుదరహాసితాస్యులై • యాశ్రమియు

లోక్కరముఖాంబుజంబు మ • తొకరు గనుచు

మనసులో నేదియో యను • కొనుచు నతనిఁ

గాంచి వచియించి రిట్టులఁ • గాతుకమున.

ఉ॥ నిక్కునమే వచించితివి • నీయెడ మాకును నీకు మాయెడఁ
జక్కిన కూర్చియే యిటులఁ • జెప్పఁగఁజేసెనునయ్య సంతతం
బొక్కెడ నిల్వఁబోటునె ప • రోపకృతిగ బొనరించువారికె
మక్కువయెల్లయ దును స • మానమెయకాగదత్వాదృశాళికిఁ.

తే॥ అమృతకణము లట్ల • యాప్యాయనకరంబు

లైన తావకోక్తు • లహరహంబు

కారణాంతరమునఁ • గలుగు మనస్తాప

మును హరించి మోద • మును ఘటించు.

చ॥ ఘనఁడు పరాశరాత్మజుఁ డ • ఖండ తపోనిధి లోకరక్షకై
యనఘములౌ పురాణనిచ • యంబులనెల్లను సంగ్రహించి చె
ప్పినయవి తేటతెల్లముగఁ • బ్రీతిమెయి వినిపించినావు నీ
కెనయగు నా ప్రపర్యుడొకఁ • డెందు లభించును మానిపుంగవా.

చ॥ కలుషవినాశకంబయిన • స్కాందపురాణముఁ బ్రీతిజెప్పుచో
సలిలితబుద్ధి నొక్కెడఁ బ్ర • సంగవశంబునఁ గార్తికేయుఁ డు
జ్వలతను రూపకాంతిగుణ • సంపదమించి వెలుంగువల్లియ౯
జెలిని బరిగ్రహించెనని • చెప్పితి వా కథ యెట్లొ చెప్పుమా ?

క॥ అవతంసంబులు శ్రుతులకుఁ

గవిలోకమనోహరములు • కామ్యప్రదముల్

భవబంధవిమోచనములు

శివగుణాణభావణములు ♦ శ్రేయస్కరముల్.

క॥ నాయకుఁడు దేవసేనా

నాయకుఁడట వ్యాధకాంత ♦ నాయకయటస్వ

| శ్రేయసముఁ గూర్పుఁజరితం

బేయడ లభియింపనేర్పు ♦ నేమనకిటులక.

ప॥ నిరంతర పరమేశ్వర ధ్యానానక్తచిత్తులగు భవాదృశులకు సంసారార్ణవమగ్న మూదృశ పామరకోటి నుద్ధరించుట స్వభావజంబగుటయు, బ్రాజ్ఞలోకసందర్శనావసరంబునన కాక వేరొందుతఱి జిజ్ఞాసుజనేష్ఠితసిద్ధి గలుగకుంటయుఁ గారణంబులుగఁ బూర్వోత్తప్రశ్నావకాశంబు గలిగె ననవుడు సూతుండు నిమిలితలోచనుండై యించుకనేపు హృదయంబు జలింపనీయక.

క॥ కలుషహరంబులు శ్రేయో

నిలయంబులు ముక్తికామి ♦ నీమందిర ని

ర్మల సోపానంబులు గురు

లలిత పదంబుల మర్దిద ♦ లంతు భక్తిక.

తే॥ ఎవని సంకల్పమాత్రాన ♦ నీజగంబు

లెల్ల జనియించు నేవ్వాడ ♦ హీనశక్తి

వృద్ధిగూర్పు లయంబుఁగా ♦ వించునతని

కంభికానాథునకు వంద ♦ నం బొనర్తు.

తే॥ తనశ్రితావన నిరతి యెం ♦ తయు వెలుంగు

శూరపద్మాదిదానవ ♦ శూరవితతిఁ

దనకు వాహనములఁ జేసి ♦ కొనినవాఁడు

దేవసేనాధిపతిని మ ♦ ది దలంతు.

క॥ సౌందర్యామృతవల్లుల

నిందునిభానవలదనకు ♦ నిల్లాండుగఁ జే

ర్మిందగఁ బరిగ్రహించిన

స్కండుఁడు సంతతము దిక్కు ♦ గావుత మాకుక.

ప॥ అని తత్తద్దేవతాధ్యానంబుఁగావించి మహామునులఁ గాంచి
మెల్లన నిట్లనియె.

చ॥ వరసుమనోభిరామమయి • స్వర్ణమునాఁజెలువొంది సర్గణ
స్ఫురణఁ జెలంగుటన్ రజత • భూధరముంబతఁ జేరునెంది శ్రీ
గురుచరణాంకితంబయి వి • కుంతమనన్ బ్రధగాంచి మించియు
ర్వరఁ బరిపూర్ణసంజ్ఞక పు • రంబు కరం బలరారు స్తుత్యమై.

తే॥ ఆపురం బిందిగాదేవి • కాపురంబు

కాపురముగాదు ముక్తి స • తీపురంబు

భూపురంద్రికి రత్నాల • నూపురంబు

బాపురే దానికెనయగు • నేపురంబు.

సీ॥ తమ ధర్మమునువీడ • క మతాంతరులదూర

కన్నిటను సమర్థు • లైన ద్విజులు

చంపదగినయట్టి • శత్రువునైనను

శరణువేడిన బోదు • క్షత్రియులును

హెచ్చులాభముఁగోర • కెట్టివాకలకైన

సరితూచి యొసఁగు వై • శ్యకులజులును

తటిఁగాంచి పనుల నా • దరమున నుపయోగ

సరణినుంచెడి స్వవ • సాయికులును

ప్రాడ్వివాకులుగాక య • ప్రాజ్ఞజనులఁ

గూడితిరుగక గుణములఁ • గొఱఁతనీయ

కడగి మడిగి ప్రవర్తించు • నట్టి వటువు

లప్పురంబున వసియింతు • రనుదినంబు.

క॥ ధనలోభంబును శైందక

కనికరమున శిష్యవితతి • గన్నసుతులఁబో

లెను గాంచి విద్యఁగఱపెడు

ననఘు లుపాధ్యాయు లుందు • రన్నగరమునన్.

చ॥ అలసులు లేరు దబ్బతల • నాడెడువారు వసింపరందుఁ జం

చలమతిఁ గాలయాపనము • సత్పెడువారలు కానరాదు నె

చ్చెలులయి ద్రోహచింతనము + సేయదలంపరు గేస్తులై
 రలు కయినంగ నెద్దియొ యొ + కప్పుకనంబడ దప్పురంబున
 తే॥ వీరు చుట్టలు పెరవారు + వారటంచు
 దలఁపకింతయుఁ బక్షపా + తంబు విడిచి
 యెల్లయందును నొకరీతి + నే చరించు
 పూతచరితు లప్పురరాజ + మున వసింతు.

క॥ తమవారి కెట్టియపకా

రము గల్గినఁగాని సైచి + రాజసభల స

త్యము నె ప్రియంబునఁ జెప్పుదు

రమలినచరితులగు సాక్షు లెన్నగరమునక.

చ॥ కలహము రూపుమాపుటయె ల కార్యముగాఁదలపోసి ధ
 బలికి శ్రమంబు నాకప్రతిఁవాదికి వాదికి నైకమత్యము
 గలుగఁగఁజేసి వారొనఁగు + కాసయినక బదివేలటంచు
 దలఁతురు న్యాయవాదులు ముఁదంబున నప్పురమందునిచ
 తే॥ ఆత్మజుండైన శాత్రవుఁ + డైనఁగాని
 ధర్మమార్గంబుఁదప్పిన + తడవు సేయ
 కొక్కరీతని శిక్షింతు + రుచితగతిని
 గాజు లప్పురిఁగిరి వి + భ్రాజులగుచు.

చ॥ కలనయినక స్వధర్మమును గాదని యన్యపథంబుఁ ద్రొక
 రలఘులు భూమినాథు లెపుడైనఁ బ్రమాదశంబుఁజేసి
 చలమతులైరయేని తమస్వామికిఁ దత్వము బోధసేసి ని
 ర్మలమగు శ్రోవఁజూపు న రిమాత్యులు నీతికథావిశారదు
 క॥ పతిసేవానితలగుచు

నతిధుల నాదరముతోడ + నర్పింతురు సం

తత మార్పాచరణార్ప

వ్రతలైచరియింతు రప్పు + రంబునఁ గాంతల్.

తే॥ మఱచియేనిలాతి + తెఱవలఁగాంచరు

కాంచిరేని భక్తి + కలితులగుచు

మూత్యభావమూని ♦ మన్నన సేయుదు

రవ్వరమున యువకు ♦ తైనవారు.

చ॥ కడకొనికప్పుతాల్మలిచి ♦ కట్టిన మేడలమీఁద నాడురా
పడఁతులు చెంతనున్న హిమ ♦ భానుని దర్పణమంచుఁజేతులం
దిడుకొనఁబోవ మచ్చవడె ♦ నింతియకా కమలారియైన యు
య్యడు పతియందు జంక యెటులుండుపొసంగునె యిట్టివల్.

చ॥ జలరుహలోచనా వదన ♦ చారు శళాంక కరద్రవచ్ఛితో
పలచుణిసాధనిగళిత ♦ వార్షరముత్తమ దేవతాంగనా
వళికి ముదంబుఁగూరుపంగ ♦ స్వర్ణదినాఁబడెఁగాక యట్టిని
ర్మల జలపూర మెవ్విధి ను | రప్రకరంబునకు లభించునో

చ॥ అమరధనుతరంగముల ♦ నాడితదంబు కణంబులూని వే
గమ మలయాద్రిశృంగమునఁ ♦ గా లిడిపుష్పసుగంధభూతిభా
రముఁగొని మెల్లమెల్లఁగఁ బురంబునఁ ద్రిమ్మరుచుండువాతపో
తములు న జాళుగత్వమునుదదయు వీడుచు సంజవేశలఁ.

క॥ ఆపురము నేలు సకలా

శా పూర్ణయశోవిశాలుఁ | డరివీరజయ

వ్యాపారరతుఁడకుంతిత

చాపుడు ధనురాస్యుడను ని | పాదవరుఁ డొగిఁ.

చ॥ చదువనివారిపైగినియు ♦ సత్యముఁజెప్పనివారిరోయు సం
పదకలదంచు నుబ్బు కుల | పాంసచులఁ క్షమియింపఁ డింత యా
పదఁగొనియున్ స్వధర్మములఁ | బాయని పెద్దల సాదరించువ్యా
ధదయితుఁడాత్మకౌశలముఁ | దజ్జలు మెచ్చుగ నెల్లవేశలఁ.

చ॥ కలుషపథఁబుడొక్కఁ డరి ♦ గాపులు వచ్చిరయేని పాడిచూ
పులఁ బరగింపుఁడాశ్రితులఁబ్రోచుటమానఁడు కూరకర్మముల్
సలువఁడు లాతివారియెడ | లక గుణమున్న గ్రహింపకుండఁడా
లలితయశోబ్ధివ్యాధపతి | లాలన సేయఁగలండు పౌరులఁ.

ఉ॥ మొనసివైరివీరుల న | మూలముగాగ వధించు వీరులే
దను శరణన్నవారి డయఁ | చాల్చి బహుకృతిసేసిపంపు నెం

- దు నవజయం బెఱుంగుడు కలహూహలమున్ బ్రకటించు నెల్లగన్
గనికరమూని కాచుంపు కంటకుఁ డా ధనురాస్యుఁ డెంతయున్
చ॥ అనుచరులన్ సుహృన్ని చయమట్టులఁ బ్రీతిగనుంగొనున్ సుహృ
జ్జనమును బంధుసంచయముఁ బాడ్పునఁ గాంచుఁ గృతాధిపత్యముం
బొనరిచి బంధుసంతతికిఁ | మోదముఁ గూర్చు నిషాదవద్యుఁడా
తని కుశలత్వమున్ గనియ | ధాయధలై కరవంగ శాత్రవుల్.
చ॥ కడలఁగలేదు భూధరము | కచ్చపమప్పుల ముద్గి తేల దా
పదఁగొని పంకమగ్నమయి | పారదు కోలము వక్రగామియై
యదరుచుఁ బర్వలెత్తు భుజ | గాధిపుండరుదలంచియే మొ భూ
మదవతి తన్నెకొల్పి నన | మానుడతండు రహించునుర్వరన్.
సీ॥ స్వర్ణదీజలముల | స్నానంబుఁగావించి
మంచిగఁధంబును | మైనలంది
యైరావతంబును | నారోహణమొచ్చి
నాకవీధులను వా | హ్యళి వెడలి
చింతామణీభద్ర | సింహసనంబెక్కి
యపురోగీతంబు | లాలకించి
తరుణేందు దత్తను | ధాపానమొనరించి
శారదాసతితోడ | సరసమాడి
రజతభూధరము న విహ | రంబుసేసి
చక్రవాళాద్రికావల | సంచరించి
జగములందెల్లఁ దా నె కాం | చంగఁబడుచు
వ్యాధకాంతుని సత్కిర్తి | వరలు సతము.
చ॥ అనయము వ్యాధమాళి నిశితానినికృత్త రిపుప్రకాండముల్
తనువులవీడి నాయుగఠి | దారదె వచ్చుచునున్న వారలు
చనిమిషకాంతలెల్లరెదు | రై సబహూకృతి రత్న హారముల్
పనివడివారికంతముల | వైవంగ నిల్పెద రాకసగబునన్.
చ॥ ప్రతిసరపాలమ సైక వి | రాజ దనేకమణీ మయాఖరం
జిత చరణాబ్జుఁడా నృపతి | శేఖరుఁ డాదరమూని యర్థిసం

తతి కిడువేళ దానజల , ధారలు చేరుటజేసి యాసరి
 త్పతిజలధిత్వముం గనియె , ధారుణీనంచు వదించు కోవిదుల్.
 చ॥ చురుకుఁదనంబు కామినులఁచూడ్కులయందును గక్కశత్రవుల్
 దెలువల గబ్బిగుబ్బల న , ధీరత నింతులలోచనంబులన్
 గొఱతవహించియుంట లత , కూసల మధ్యములందలాతిచోఁ
 గఱవగునట్లు లాశబర , కాంతుఁడు ధారుణీసేన నిచ్చుల్.

తే॥ ఐదు పది సేయునట్టి యా , హవభటులును,
 నలసులై చరియించు వి , ద్యాధిజనులు
 గీర్తిని గడింపఁగోరని , గృహపతులును
 గలుగ నట్టులఁ బాలించు , నిల నతండు.

సీ॥ ఒకనాఁడు రాజనీ , తికుశలులైన ప్ర
 ధానులతోడ మం , త్రణముసేయు
 నొకవేళ సజ్జవి , ప్రకరంబు లర్పించు
 కావ్యకన్యకల వే , డ్కున్ గ్రహించు
 నొకతఱి సామంతు , లకు దర్శనమిడి వా
 రల కష్టనిష్ఠురం , బుల నెఱుంగు
 నొకపరి మార్గణ , నికరంబునకువాంచి
 తంబుదీరంగ దా , నం బొనర్చు
 నొక్కపుడు బంధువులఁగూడి , యుచితరీతి
 మంతనమొనర్చు సకల సా , మంత మకుట
 కోటిఘటితమణి ప్రభాం , కూరపటల
 రంజిత పదాబ్జుఁడగుచు నా , రాజమాళి.

చ॥ మదగజముల్ తురంగములు , మానికముల్ రథముల్ పదాతిసం
 పదయును గొంచుఁ దత్తదధి , పప్రకరంబనుపంగ నిచ్చుల్
 బదపడి దర్శనార్థులయి , వ్యాధనృపాలుని మందిరాంగణం
 బు దరినివేచియంద్రు హితముఖ్యులుభానుఁడుగ్రుంకునంతకున్.

చ॥ సతతవియోగభిన్నులగు , సారసనేత్రులఁగూడి శేషుఁడం
 చితరతులన్ జెలంగె గిరి , శృంగము లూర్ధ్వతలంబు బ్రాక సీ

స్థితఫలసిద్ధినొందెగరి / బృందము వ్యాధవిభుడు బాహులక్ష్మి
 తీతలముఖవహించి నృప / శేఖరుడైయలరారుచుండుట.

తే॥ అతడు చిన్నతనంబున , యందు జనువు
 శొనునపుడు నాస్తియను శబ్ద / మును పఠించి
 యెఱుంగఁడో యేమొకాదేని / యెన్నడేని
 నాస్తియని చల్కడే యించు , కైవలగాని.

చ॥ పలుకఁడు విద్రాపములు / ప్రల్లదముల విని సై పడెవ్వరిక
 సలుపఁడులాతివారల క / సహ్యాముఁగూర్చెడినట్టి కర్జముల
 గలఁగఁడు మిన్నవైబడినఁ , గాని ద్విషత్తుల నెన నేరము
 సలుపక శిక్షశేయఁడు / శశస్తయశస్కుడతఁడొకింతయు.

స్తే॥ అకణోదయంబున / కన్న ముందుగ లేను
 బరమేశ్వరధ్యాన , పరతఃజేసి
 నామీదనుచిత జ / లావగాహమొనర్చి
 భూతిరేఖలుగాఁగఁ / బూయుమేన
 నంతసహస్ర రు / ద్రాక్షమాలికలూని
 సద్భక్తిదేవతా / రాగృహమున
 వేదోక్తరీతి నే / కాదశ రుద్రపూ

ర్వముగ లింగాభి షే / కమునొనర్చు
 మతియు శివపూజ శేయు స / మంత్రకముగ
 క్రమముగ నవగ్రహాధ / నమునొనర్చు
 విప్రసతర్పణము జేసి / విహితబంధు
 సహితుడై యొంగించు ని / చ్చలునతండు.

ఉ॥ ఇంచుక సేదదీర్చుకొని , యెవ్వరికేదిహితంబొదానిఁ గా
 వించు స్పృహనస్థుడయి , వేగులనెల్లర మెల్లమెల్లరా
 వించి యరాతిభూపతుల , వృత్తములకవినియమాకీర్తిఁ గా
 వించు నతండజనము వి , వేక ధురీణుఁడు కీర్తికాముడై.

ము॥ బలగర్వంబునఁగన్న గానకయు దే , బ్రహ్మణారాధ నం
 బులఁగావింపక పాపభీతివిడి దు , న్మోహంధులై యన్య కాం

తలఁగామించెడి నాస్తికాదులకు స ♦ ద్వానంబుఁజేకూర్చి ని
ర్మలభక్తి గలిగించు శాంతశర వి ♦ భ్రాజత్కాంభోజుడై.
చ॥ కరములఁబూజసేయఁదగుఁగన్నుల నీశ్వరుఁ గాంచగాఁదగు
జరణముల శశాంకధరు ♦ సన్నిధిమెట్టఁదగు మృదూక్తుల
బురహరు నామమంత్రములఁ బూన్కివచింపఁదగు దదన్యమా
శరణిఁ జరించిన శబర ♦ కాంతుఁడు సైవదలంపఁడెవ్వరి.

తే॥ సర్వసముఁడెయ్యయ్య ♦ శబరేశ్వరుఁడు శ్రీత
ప్రకరమందుఁ బక్ష ♦ పాతమూను
కాంతలెండఱున్నఁ ♦ గాని శైలకుమారి
కర్ణదేహమిడఁడె ♦ హరుఁడు తొల్లి.

క॥ ధనలుబ్ధుఁడుగాఁడు యశో
ధనలుబ్ధుఁడెయగునుగాని ♦ తజ్జల గోష్ఠి.
మనుగడకన్నను శివపూ
జనమె యధికమంచుఁబల్కు ♦ శబరేంద్రుఁడొగి.

తే॥ అనుసరిండు బుధుల ♦ వినుతించు కవులను
గనికరించు మునుల ♦ గారవించు
మోహరించు రిపుల ♦ మోహించు మగువల
నోహరించు భటుల ♦ ద్రోహమెంచు.

ఉ॥ ఆతనిపూర్వతెల్లరు మ ♦ హాశివభక్తులతండు శైవసం
ఘాతము పట్టుగొమ్మ శితి ♦ కంతపదాబ్జ సమర్పనారతుం
డై తనవారినందఱు బు ♦ రాగికి భక్తులఁగానొనర్చినాఁ
డతతకీర్తిశాలి శబ ♦ రాధిపుఁ డాస్తికలోకముఖ్యుడై.

తే॥ ప్రాణలింగార్చనాసరా ! యణుఁడతండు
శనకు శరజన్ముడిబునేల్పు ! గను సమస్త
వాఙ్మతంబులఁగూర్చి నీవ్యాజభక్తి
శక్తిధరునిభజించును ! సంతతంబు.

మ॥ తనకుఁ ధర్మపుఁగూర్చి యొక్కపుడు సిద్ధాంతంబు గావించువ
ట్ల నిజార్థంబుస్ఫురింపదేనిక్షణ కాంలంబావిభుండ ద్రిజా

తనయుక్ ధ్యానమునేయుఁదక్షణమభి క్తత్రాతయాస్కందుఁడౌ
తనికిఁ దత్వముదోషజేయు శ్రితవాత్సల్యంబు విందైతగక

తే॥ అతని ధర్మపత్ని • యఖిల సుగుణగణా

భరణ దీనలోక • శరణమనఘ

చరితనిరత శైల • జా సమర్పావ్రత

బంధునికరవినుత • పాపరహిత-

తే॥ కలిమిగలదానననుచును • గర్వపడదు

పట్టమహిషిననుచు నొరు • గొట్టబోడు

ప్రాయముగలదటంచు దు • వృధము జనదు

శ్రితజనావనధుర్యయా • సతనిభార్య.

ఉ॥ చేయదు భర్తృక దెలియఁ • జేయక మొంతటికార్యమైన స్వ

శ్రేయముఁగోరియే నొరులఁ • జెట్టలఁ బాల్వడనీయదంత కా

త్యాయని పూజలేక కల • నైన భుజింపఁగ నిచ్చగింపదా

హోయలి సాధుశీలయయి • తోరఁపుబత్తినికాంతుఁగొల్పుచుక-

తే॥ కార్యములయందు మంత్రియై • కరణములను

దాసియై యన్నమిడువేళఁ • దల్లియగుచు

ముదముఁగ్రలిగించుచో వార • ముఖ్యవోలె

ధవుని చిత్తంబు రంజించుఁ • దరుణి సశము.

క॥ తలవాకిట నిలువక చం

చలమతియై తిరుఁగబోక • సఖునర్థంబుక

వెలితివడసీయక త్రిమూ

ర్తుల గృహిణులువోలె శబగు • తొయ్యలి యలరుక.

చ॥ పతికృపకాస్పదంబగుచుఁ • బ్రాజ్ఞులకు దలయొగ్గి మొక్కుదు

ర్మతులను రోషసంకలిత • మానసయై దరిఁజేర నీదు సం

తత మతిధిప్రకాండము ను • దారమతిక గరుణించు నాపతి

వ్రతశబరేశ పూర్వకృతబంధుర పుణ్యచయంబునానిలక.

తే॥ పూర్వజన్మాజ్ఞితంబైన • పుణ్యమున నె

తనకు సర్వసమర్థుడౌ • ధవునిపాద

సేవలభియించెనని సంతః సించుమదిని
 సకల బుధలోక వినుతయా + శబరవనిత
 సీ॥ ఏకారణంబున + నేనిధవుడు మన
 స్తాప మొందినవాని + దాపుకేరి
 వీణ వాయించి యో + వేణువునూదియో
 గానంబొనర్చియో + కావ్యనాట
 కాదులఁ బఠియించి + యోదశాభేదముల్
 తెలిపియో తేనియఁ లొలుకు చిన్ని
 పలుకులవేడియో + పలువిధములఁదన
 నేర్చుకొలందిని + నేతమదికి
 స్థైర్యమునుగూర్చు మానవ + ధర్మమునకు
 హానికూడదనుచు విన + యముననాడుఁ
 బూర్వరాజన్యవృత్తాంత + ముల వచించు
 సంగనాలోక సమ్మాన్య + వ్యాధకన్య
 తే॥ లఖిల సుగుణసహిత + యైన వనితఁగూడి
 శబరనాయకుండు + చారుకీర్తి
 కలితుఁడగుచుఁ బ్రజలఁ + గన్న బిడ్డలఁబోలెఁ
 గాచుచుండుఁ గరము + కనికరమునః

వ॥ మఱియు వాధనురాస్యండుపురందరుండుంబోలె సహస్రాక్షుండును చ
 తురాస్యనివలెలోకగురుండును నారాయణుండువలె శ్రీపతియు భూతే
 శుండు నాసర్వజ్ఞుండును, దివాకరుఁడట్లలోకబాంధవుండును శశాంకు
 నివలెఁగువలయాహ్లాదకరుండును నై సర్వదేవతా మయత్వంబు బ్రక
 టించుచు నుపశమిత జగదుపప్లవుండును రక్షితసాధులోకుండును,
 శిక్షితశత్రుమండలుండును దిగంతవ్యాప్త కీర్తిచయుండు నైధర్మం
 బు మీరక కర్మంబుమానక గుణంబులవీడక ధనుర్విద్యా విశార
 దుండునై బృహస్పతిం బోని నీతి శాస్త్రపారంగతులును సుమనో
 హితులునగు మంత్రిపుంగవులు సేవింప మహావైభవంబునఁ గాలం
 బుగడపుచు నొక్కనాడు

శశాంకుండు పరిపూర్ణకళాకలాపంబున మింటవెలుంగుతటి నవ
రోధజనదర్శనోత్సాహంబు ప్రోత్సహింప నుచితవేషంబున నంతి
పురంబున కరిగి యపవరకాంగణంబుఁ ప్రవేశించి యంతర్భాగం
బున దృష్టినిగుడించి.

చ॥ అకట యిదేమికారణమొ యబ్జముభీనుణి త్యక్తభూషణ
ప్రకరసజ్జీవప్రయయి వాడినచంపకవల్లియు బలె
వికలతనొంది ధైర్యము వి వేకముఁ గొల్పడియున్నదేలయో
యికముదముఁ ఘటింపఁదెలుపెయ్యదికో చదునాకుసుంతయుఁ

క॥ తనకుఁ గూర్పు వయస్యక

గనుగొని దయనీయమైన కమ్మనిపలుకుఁ

వినిపింపఁబోవుచున్నది

వనితయదెద్దియొ యెఱుంగ వలదే నాకుఁ.

తే॥ అనుచు ద్వాందేశ మంనొక్కచో భయ

కంపితాంగుడగుచు ఘనుడు నిల్చి

తన వెలది విచార ము నెఱుంగు నాసమా

మృరముగాఁగనుండె మైత్రీ దనర.

వ॥ అప్పుడా ధనురాస్య నిలాలుల్లంబునఁ బెల్లగిల్లు విచారంబున
నెచ్చెలి కిట్లనియె.

చ॥ వినమె పురాణసంతతుల వేదములం దనపత్న్యలైనవా

రనయము దుర్గతిక బడుదు రంచును సంపద లెన్నియుండియుఁ

దనయులు లేకయున్న వని తాయిల సర్వముశూన్యమై మనం

బునకు నదృశ్యరోగమయి ముంచునుగాదె విపత్తుయోనిధిఁ,

మ॥ తినగట్టంగను లేక యెల్లయెడలఁ దీనత్వముంజెందు నా

తనకిచ్చుక వలదన్నఁగాని బహుసంతానంబిలక గానవ

చ్చిన సన్యాసులఁబులలక గొలుచు లక్ష్మీపుత్రునిక బుత్రద

ర్శనభాగ్యంబును జెందనీడు విధియాసప్రప్యత్వ మేలాటిదో.

చ॥ చిలుక కనేకవర్షములుఁజీవితమియక మాలకాకిమూ

కలఁ జిరజీవులక సలిపెఁగాన బెరుంగు ముసిండిచెట్లకుఁ

ఫలము లొసంగియుఁ జేయుకుఁ మాకులముక్కలుగాఁగఁజేసి నా
జలరుహాసంభవుండతని * సల్పిన కృత్యము నేమనఁదగు
ఉ॥ ఆతఁడు సృష్టికర్తయన * యం బతని భజించు వారికి
జేతము సంతసించుగతిఁ * జేయఁగలండు మహాసుభావుడఁ
భూతివహించినాడతని * కన్నజగద్గురుడేడి యట్టివాఁ
డే తనభక్తసంచయము * నివ్విధి వంచనచేయుటాప్పునే.
తే॥ ఎట్టికూరకర్కుఁ * డేని తనకుఁగల
భంగినాశితుల కొ * సంగుననఁగ
సర్వజగము భర్త * జలజాసనుడు సేవ
కులను బోవకున్నఁ * గలదె దిక్కు.

చ॥ అవసరిమైనయప్పుడు * సహాయముఁజేయఁగరాని యట్టిబాం
ధవులును మ్రొక్కినంత దయఁదాల్చి వరం బిడలేనిదై వమా
హవమున బారకుండిన హయంబును గ్రక్కునవీడు టహామా
నవనినటంచుదజ్జజను * లాడెడు వాక్యము విన్నవించునే.

చ॥ ప్రతముల సల్పితో విభుభ * వర్గముఁ గొల్పితి భక్తియుక్తి సం.
తతము శిలాదనూతికెఁ బ * దక్షిణముల్ బాసరించితో జగ
ద్ధితమునుగూర్చు యోగివరు * లిచ్చిన మూలికలెల్ల మేనఁదా
ల్పితి నకటా యొకండును ఫలింపక వ్యర్థమెయ్యె నాయెడఁ
తే॥ సిరిగడింపలేని * పురుషుని జన్మంబు
కడుపు పండకున్నఁ * గాంత బ్రతుకు
లాతి మెప్పువడని * యాతని విద్యయు
వ్యర్థమేయగును గ * దా ధరితి.

చ॥ జలిబిలిపల్కుఁదేనియలు * చిందఁబదంబుల గజ్జలందియల్
ఘలుఘలుమంచుమ్రోవఁగ విలాసగతిఁ జనుదెంచి చిన్నిచే
తుల మెడవైచి చిర్నగవు * తో గిలిగింతలువెట్టు పుత్రుఁగ
న్నులఁగను భాగ్యమెప్పుడగు * నో విధియెవ్విధిఁజేయఁబూనునో.
క॥ అడుగులు తడఁబడనేలఁ

బడుచును లేచుచును చిన్ని * పరగుస న్నాకె

యడరుచు నేష్వుచుఁ బిలిచెడి

కొడుకుఁ బడయు పుణ్యమింకఁ • గూడునొ లేదో.

ఉ॥ పాపముఁ జేసిపుట్టితిని • ప్రాక్తజన్మమునందుఁ దత్ఫలం
బీపదిగిఁ ఫలించె నిపు • డెవ్వరి వేడిన నేమిచేసినన్
దాపమె కల్లుఁగాని నుత • దర్శన మింక లభింపనేర్చునే
పాపము తీరునే నుతుల • భగ్యము నాయెడలన్ ఫలించునే.

తే॥ అనుదినంబన పత్వసం • జనితదుఃఖ
వననిధి నిమగ్నఁడైనట్టి • వ్యాధపతికి
సంతసం బెవ్విధమున • గల్గింతుఁ నహహ
యండియును లేనిదాననై • యుంటి జగతి.

తే॥ అనుచు బరిపరికిధముల • ననులతాంగి
పలుకులాలించి వ్యాధభూ • పాలకుండు
స్వాంతము చలింప నాప్రదే • శమననిలక
సతులకడకేగుటయును వా • రతిముదమున.

వ॥ ప్రత్యుద్ధానాభిషేదనములఁ గావించుటయు, నహాసనోప
విష్టుండై శబరకాంతుండు దేవేరి కిట్లనియె.

మ॥ తరుణీ చింతలనేల నీకు భగవ • త్సంకల్పితంబై చరా
చరలోకంబు జనించునం దెవరికే • చందఁబుగల్గించు నా
పరమేశుం డటులొను దానికయి యప్రాజ్ఞానలెన్ నెమ్మదిన్
స్థితన్ గోల్పుడ లాభమేమి? తనువ్రత • జీర్ణంబు గాకుండునే.

మ॥ జనకుం డెన్నడు పుత్రుఁడెవ్వఁడిల నీ • సంబంధ మేరీతిగా
జసియించెన్ మఱి యెంతకాలమిటులన్ • సంసారమన్ సాగరం
బున మగ్నండయి యెల్లకృత్యముల సల్పున్ దెవ్విలేకింతయున్
మనుజుండఁచుఁ దలంపకూడదె యసఃస్మార్గంబె కాక్షింతురే.

తే॥ ఈశ్వరేచ్ఛలేక • యేకార్యమేనియు

సుంతయైన జరుగ • దింతమాత్ర

మొఁగ లేక కుందు • టేల రామరు లట్ల

సర్వవంశకుఁ గర • శశిధరుండు.

ఉ॥ ఆటరుణేండు మాళి కరుణాతిశయంబునఁ జేసి సర్వలో॥

కాతిశయాళు నైభవము • సందితిమంచుఁదలంచిభక్తిమై

చేతము నీశ్వరార్పణముఁ జేయక దుర్లభవస్తులభికై

ప్రీతివహించుటెమిటి కఃభీష్టము తీరదె యహావేళలక

క॥ తనపూర్వపుణ్యసంచితఁ

మునగల్గినదానికెదను మోదించుచులే

దనిలేనిదాని వగవక

మనుట యుచితమార్గమండ్రు • మనుజావళికి॥

ఉ॥ చందురునందు నైల్యముతు • మారగిరిక బెనుమంచు సాగరం

బందు భయంకరాభృతి మహాకస్తరింకు దరిద్రతాప్తియు

జందనభూమి మాంబుల భుజంగమసంతతి భాగ్యరాశియు

దుం దనయల్ లభింపమియుఁ దొయ్యలిసాజమెకా ధరిత్రిలో.

క॥ అనిశ శివారాధనముం

బొనరించుచుఁ గాలమెట్లా ! పుచ్చగవలెగా

కొనరని యర్థంబునకై

మనమున వగపొందుటహా • మా ప్రాజ్ఞులకు॥

చ॥ వనజభవుండు సృష్టినలుఁపంగ నిముక్తుఁ డెవారి కెవ్విధం

బుననుదుటకొ లిఖించునదిమోఘముగాదయతాబ్దముల్ తపి

చినను ఫలంబులేదు తమఁజేసినకృత్య మవశ్యభోజ్యమా

నని తలవాంచి త్రిమ్మగుట ! యహాము కోవిదులైనవారికి॥

క॥ తనకెల్ల గతులఁగూర్పం

డనివిధిఁ దూరంగ నేలయహాంబగురీ

తిని నడచుచుండువారల

కనయము భద్రములుగల్గు ! నండ్రు మునీంద్రుల్.

క॥ ఇదిలే దదిలేదనుచు

మదివగవఁగ నేల మన కుఁమానుతుండు సిరుల్

పొదలించువాడుగలఁడా

సదయాత్మునిచరణసేవ ! సల్పుము భక్తి॥

క॥ ప్రతిదినము దేవసేనా

పతిచరితామృతముఁ గ్రోలి / పరమానంద

స్థితిఁ గాంచి మించువారికి

మతివగ వేమిటికిఁ గలుగు / మానిని చెప్పుమా?

ఉ॥ దైవకృతంబులైనయవి / తప్పువటంచును విశ్వసించి యా

పోవనియున్నివీడి వగ / పుక సుఖముక సరిజేసి ధర్మసం

భావనకార్య మప్పు డభి / మానముఁ బాసి తటస్థులై యా

ద్యావములేక త్రిమృదుట / ప్రాజ్ఞులకుక దగునండు కోవి

చ॥ కరములఁ బూజ సేయఁదగు / స్కందుని వీనులఁ గార్తికేయ

చురితము లాలకింపఁదగు / స్వాంతమునక శరజన్మరూప

స్థిరముగ నిల్పఁగాఁదగు న / శేష సురార్చితమత్కృతంబు

జురితములక హరింపుమనితోరపు పలుకుల వేడఁగాఁదగు

వ॥ ఎట్టిపాడికిని సంసారసాగరో త్తరణవాంఛ యహాకంబగు

తన్నిమజ్జనంబుఁ గోరుట లగ్గుననేయని నిషాదపుంగ;

ప్రియాంగనకు హితోపదేశంబుఁ గావించెనని పలికిన

హవకణినిఁ గాంచి మునిండు లవ్వలి కథావిధానం బానతి

యని యడుగుటయు నాతం డిట్లనియె

ఆశ్వాసాంతము

క॥ అనవరతసాధులొకా

వనతత్పర సకలసుకవి / వల్లీతచరితా

వినుతగుణకృష్ణవేణి

తనయ లేఖకవిశార / దా న్యాయనిధి

సీ॥ ఏమహామహుఁడు శ్రీ - వేమవారాధ్యనం । కాబికిఁబూర్ణశ-కాంకుడయె

నేతల్లిసావిత్రి-కనయై బుధుల్ మెచ్చ । మహినిబాత్రివత్స-మహిమఁ గాంచె

నట్టినంద యకుగౌ-రమమద్వితీశాపు । క్రుండఁగొండెన్యగో-క్రుండదక్షి

ణామూర్తినిశివా-నందుననును సోద । రుండఁగూరిమియ గ్ర-జుండనుబ్బ

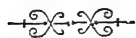
వాగ్మననుబొత్తుండను మదీ-యమయియలరు । నట్టివల్లీపరిణయ కా-వ్యం

నమలచుగుప్రభమాశ్వాస-మయ్యెడిని । సతమురక్షించుఁ గావుత-జంద్రమా

శ్రీ శివా య నమః.

వ స్త్రీ ప రిణ య ము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

క॥ ప్రతివాది వాదఖండన
చక్షుగాచక్షురాస్య వం ♦ జలనిధితారా
హితహిత ధనవత్కుల సం
గతగత దురితౌఘము క్తి ♦ కాంతానకా.

తే॥ అవధరింపుము కణ్వమ + హర్షిశాప
సంభవచ్ఛవము నిమన ♦ శ్చలసజనిత
శబరపతి సుకృతప్రాప్త ♦ శరజహ్లాదయ
కలితవస్త్రి పరిణయమ౯ ♦ కథనువేడ్కు.

కం॥ ఆపరిపూర్ణాఖ్యా కపు
రీ పశ్చిమ భాగమున వి ♦ రించినిపుణతా .
దీపకము సర్వసత్వ
ప్రాపకమగు వనమొకండు ♦ రాజిలునెపుడు౯.

చ॥ అనవరత ప్రయాణముల ♦ సంఘ్రులు వ్రయ్యలు వారవిశ్రమం
బునభిలషించు సూర్యహయ ♦ ముల్ శ్రమఁదీర్చుకొనంగనహామా
ననివిధియేర్పరించు తలి ♦ రాకుల పాన్పులునాఁగనవ్వని౯
దనరుమహీరు హాగ్రములు ♦ తద్దయునాకనము౯ గ్రమించుచు౯.

ఉ॥ ఏముద్విజ ప్రకాండమున ♦ కెంతయుమేలొనరింతు మీరుకా
దేమని మర్మరధ్వనుల ♦ నేచివరస్పరముం బెనంగు నా
భూమిరుహంబు లయ్యటవిఁ ♦ బొల్పునుసాంద్రవిశాల శాఖల౯
బ్రాముచు సుష్ణభానుకర ♦ రాజిని జేరఁగనీక సుంతయు౯.

సీ॥ కనఁబడవవ్వనం ♦ బున శుకపికళారి

కలు భీకరశ్వేన ♦ కులమెకాని

వినిపింప దెప్పుడు ♦ వీనులవిందగు

రుతము పయోదగ ♦ రిజితమెకాని

చరలాడవంతయు ♦ హరిణ సంతానముల్

వ్యాఘ్రూది దుష్టమృగ ♦ గాళిగాని

వీవ వొకింతయు ♦ విమలానిలంబులు

ఘనతరంబగు ప్రభం ♦ జనమెకాని

ప్రాకులాడదు కీటక ి పంక్తి యచటఁ

బడగలను విప్పిరూడుచుఁ ♦ బ్రళయకాల

కీలికీలాభమైన కా ♦ కోలవిషము

వెడలఁగ్రక్కు మహారగ ♦ వితతిగాని.

తే॥ మదకరిప్రభజ్య ♦ మానశాఖాఘ్ర

ఘ్రశనినాదములకు ♦ భీతిపడుచు

ద్రోకలెత్తి జవము ♦ తోఁ బారు వానర

కులము కలకలంబు ♦ చెలఁగునందు.

తే॥ తమ్మిపానకముం ద్రావి ♦ బమ్మెరవడి

తీవె యుయ్యాల లూగెడి ♦ తేంట్లు లేవు

ముంగులకు విందొనర్చు భు ♦ జంగములును

కానరావొకనాఁడు న ♦ క్కాననమున.

మ॥ పవలై నక బెరుచీకువాలుగలిగిం ♦ పకజాలు తాపింఛవృ

క్ష విశిష్టాగ్రమునై చరద్విబుధయో ♦ షాపాదలాక్షౌరస

స్తవనీయాంతరమై మహీకుచము చం ి దానక దనర్చుక నగ

ప్రవరంబై లవలీనివాసమను పే ♦ రక భూధరంబవ్వనిక.

క॥ పరమతపోధనులగు ముని

వరు లయ్యచలంబు శృంగ ♦ భాగంబున ను

సిరమత్తులై తపమొనరిం

తురు గిరిజాధీశు నఖిల ♦ దురితవినాశుక.

చ॥ సరసిజసంభవాద్యమర ♦ సంతతి యొక్కొకవేళ సమ్మహి
ధరశిఖరంబునందు వివి ♦ ధ క్రతువుల్ బానరించి యధ్వరే
శ్వరుడగు సోమ శేఖరు ప్ర ♦ సాదము గైకొనుచుందు రుత్తరో
తర మపవర్గసౌఖ్యమును ♦ నన్దయుఁ గూర్చునటంచు భక్తిమై.
తే॥ నింగినొరయునట్టి ♦ శృంగంబుల బెడంగు

హోమధూమచయము ♦ హోయలు సమృత

కరములైనలతల ♦ కమ్రతయునునగే

శ్వరుని మహిమ నెఱుఁడు ♦ జాటుచుండు.

ఉ॥ అలవలీనివాసగిరి † కంఠికదేశమునందు శుభ్రవా

రాలమునై చలదభ్రమర † ఝంకృతశోభితసారసాంతరం

చైలదూర్గి నృత్యదురు † హంసకులాకులమై మనోహరం

బైలవలీసమాఖ్యజల † జాకరమొండు చెలంగునిచ్చలున్.

క॥ నెలతాచెక్కడఁపుంజగ

తులునట్టివె మెల్లు వికచ † తోయరుహంబుల్

ఫలభారానతతగుళా

ఖలు చెప్పక చెప్పఁగొలఁకు † గౌరవమెప్పుడున్.

చ॥ అలఘు తపోనాథనాథ్యులగు † నచ్చటిమానులు సాంధ్యరాగసం

కలితతడంబువుల్ కరయు † గంబులఁబూని యహః ప్రభుత్వమున్

సలిపి శ్రమంబుఁబాపు కొన † సాగడుమిత్తుని దృష్టిదోషమున్

దొలఁగెడునట్లు నల్పుటకు † నోయన సాధ్యలనిత్తురర్ఘ్యమల్.

చ॥ ఘనుల సమాశ్రయంబు ఫల † కల్పన శక్తమటంచుఁ బ్రత్యయం

బునఁ బవమానుఁడమ్మలయ † భూధరశృంగమునుండి డిగ్గిమె

ల్లన విరితామవున్ గొని విలాసగతిన్ లవలీజలావగా

హన మొనరించి తాపసుల † కహావిధిన్ బచరించునేవల్.

క॥ ఆసరసి తటమునందా

వాసముఁగల్గించుకొని ప్రి † భాభానఁడు ధ

ర్మానక్త చిత్తుఁడు నద

భ్యాసుండు శివాఖ్యుడొక మ † హషిన్ చెలంగున్.

చ॥ నిరత శివార్చనాపరుడఁ నిందితచిత్తుడఁ తండుపారమే
శ్వరమగు యోగముంగొని యఁ పార తపంబొనరింపఁగాంచె ని
ర్జరపతికంపమొందు మునిఁ సంతతియబ్బరమొంది యిట్టిదు
ష్కరతపముంబొనర్పఁగల శక్తుడెవండని యెంచునాత్మలో.

చ॥ అతికుశలుండతండ హరఁ హంబు తపంబొనరించుచోసమం
చితగతి వాయుభక్షణమేఁ చేయునుగానిక్షుధార్తుడై ఫల
ప్రతియొ కండమూలములోఁ పర్ణములో భుజియింపఁడింతయే
సతని ప్రభావమెట్టిదియోఁ యాతని పూనిక యెట్టిదోగదా?

తే॥ అరిచయంబు గెల్చి ♦ కరణాశ్వసంతతిఁ

గట్టివైచి హృదయ ♦ కమలపీఠిఁ

దరుణచంద్రధరుని ♦ స్థాపించి యమ్ముని

శేఖరుండు తపముఁ ♦ జేయుచుండు.

చ॥ బల మినుమంతయేని కను ♦ పట్టదు దేహమునందు శల్యముల్
చెలఁగెడుఁగాని కన్నుల వి ♦ శీర్ణత నొందెను చూపు లాతివా
రల వచనంబులుక విసఁగ ♦ రావు శ్రుతుల్ చతురంబులయ్యె తె
ప్పలు పలితంబులయ్యెను త ♦ పం బొనరించెడుపట్ల మహానికీక.

క॥ అముని లోకగ్రామణి

యేమిఫలముఁ గోరి యట్ల ♦ హీన తపంబుక

నేమమునఁజేయునోయని

తాము తలంతురు తదన్య ♦ తాపసవర్మిల్.

చ॥ అవిధంబున మహానుభావుండగు శివాఖ్యుండు నిశ్చలచిత్తుండును
విస్మృతాన్య విషయుండును నిరాహారుండునునై రత్నాకరంబుఁ
బోలె గంభీరుండును, మేరునగంబుమాడ్కి స్థిరుండును కల్పవృ
క్షంబు పగిది నాశ్రితఫలదానచతుండును తారాధిపతిగతి ద్విజాగ్ర
సరుండును బ్రహ్మస్పృతిచందంబున సుమనోగురుండునునై తపంబుఁ
గావించు దినంబుల నొక్కనాడు.

క॥ ఆనందమిపతిలవలీ

కాసారముతటమున సహ ♦ కారతరుచ్ఛా

యాసంకలితంబగు నజి

నాసనమునఁ జేరియున్న ధ యవసరమందున్.

తే॥ ఇనుఁడు తనవేడివేలుపు ధ తనము సార్థ
కముగ నొనరించి చల్లఁద ధ నము వహించి
పుడమి నెల్లెడ బంగారు ధ పోతఁబోసి
యస్తగిరి శిఖరముఁజేరు ధ నవసరమున.

తే॥ హరిణి యొక్కటి యాజల ధ జాకరంబు
చెంతఁ దపసులు చిదుమశే ధ ప్పించినట్టి
మృదు కుశాంకురముల మెల ధ మెల్లఁదినచు
బెళుకుచూపులఁగాంచు ది ధ క్కులభ్రమించు.

సీ॥ చీమచిటుకుమన్నఁ ధ జెంగునలంఘించి
పరువెత్తి యించుక ధ తిరిగిచూచుఁ
జూచియచ్చట వింత ధ చూపట్టకుండిన
మెలమెల్ల నడుగులు ధ మెట్టినిలుచు
నిలిచివీనుల నట్టె ధ నిక్కించి యత్తెత్తి
చలమూని పచ్చిక ధ సవునరయును
నరసి రుచింపమి ధ నట్టెముట్టన్ద్రోసి
కన్నీరు మున్నీరు ధ గాఁగవిడుచు

విడిచి చెట్లనీడ ధ విడియు విడిసిమఱి
నెమరువేయులేచు ధ నెమకునెదియొ
కులుకులాడి వోలెఁ ధ గోర్కులు గల్గించుఁ
జూపఱకుముదంబుఁ ధ జూపుహరిణి

క॥ తన సృష్టిలోని నేరము
లను బాపుకొనంగమదిఁద ధ లంచి సరసిజా
ననుఁడు మనోహరమగు సా
ధనముఁగొని సృజింపఁబోలుఁ ధ దగనీహరిణిన్.

తే॥ ఎట్టికఠినచిత్తుఁ ధ డేని యెంతటినిష్ఠ
ఘోరతపముఁజేయు ధ ధీరుఁడేని

యాకురంగిఁ గన్నఁ యంతనాత్మఁ జలించి
కఱఁగినీరుగాకఁ కదలఁగలఁడే.

ఉ॥ కమ్మనితావు లీనుకనుఁ గందని సంపెగ తీవెవోలెఁజి
త్తమునకుఁ స్థిరమ్మగుముఁ దమ్ము ఘటించుఁ జరించు జాళువా
బొమ్మవిధంబుక నయనఁ ముల్ తనియంగనొసర్చు రమ్మగ్గి
తమ్ముఁబలెక శ్రుతిద్వయముఁ దర్పణముం బొనరించు నేరికిక.
తే॥ ముగ్ధవోలె బెదరిఁ పోవఁగ నుంకించు
మధ్యరీతి నుంతఁ మరలినిలుచు
ప్రాధరీతిఁగలిసిఁ పైకొనఁగఁ దలంచు
హరిణిఁగాంచి శివమఁ హఃపియపుడు.

చ॥ ఇది కమలాసనుండు రచిఁ యించిన సృష్టియెయ్యె సేనినా
మదికెపుడుక బొసంగని నుఁ మాశముఁగూర్చుగ నేర్పునే బళా
మదనసమాఖ్య శిల్పియనఁ మానమనోహర వస్తుసంతతిక
బొదిగి నుభామధు ద్రవముఁ బోసి యొనర్చిన బొమ్మగాకిలక.

చ॥ మరుఁడను వేటకాని శితఁ మార్గణపంక్తికిఁ దాళలేక యె
చ్చెరనిటు దాఁగఁగాఁదలఁచిఁ చేరిన వెన్నెలతేరి తేజయా
హరిణియొ కాదయేని యొకఁ యన్య మృగంబుననిట్టి సోయగం
బిరవుగనుండనేరుచునెఁ యెంతయు మమ్ముభ్రమింపఁజేయునే.

క॥ ఈవిధి లోకోత్తరమగు
లావణ్యముఁగూర్చి దీనిఁ లలనఁగఁజేయుం
గావిధి తలఁపక మృగిగాఁ
గావించుట నేర్పులేమిఁ కతమున నెగదా?

తే॥ అనితలంచుచు నమ్మని యతను చాప
ముక్తనారాచ సంచయం బునకులోఁగి
తాను మృగరూపముధరించిఁ దానిఁగలిసె
మరునిగెల్వఁగ శక్యమెఁ వ్వరికిజగతి.

వ॥ అట్లా మునిశ్రేష్ఠుండు హరిణిఁగలిసి కీడించి బ్రహ్మవిద్యాపూ
ర్ణుండుగావున నుత్తరక్షణంబున నె కురంగరూపంబు సహరించి

స్థైర్యంబుఁదాల్చి తనమనంబున

చ॥ వరలు తపస్సమాధిసప ॥ వర్గమె లక్ష్యముగాఁగ సోమసుం
దరవిభుగొల్పుచున్ నిరశ ॥ ప్రతదీక్షఁ గృశించునాకుఁబా
మకునకుఁబోలె నొక్కమృగి ॥ మాతృమునందనురాగబీజమి
ట్లుగుఁతినాపెనంగభవు ॥ నోర్చడివారెవరింక ధారుణి.

చ॥ ఇల్లుభుజంగమిష్టజను ॥ లెల్లరు నక్రములారు మృత్యువం
చుల్లమునన్ దలఁచి యెటు ॥ లో యొక యింతవిరక్తిఁబూని యి
ట్లెల్ల శ్రమంబుఁలోర్చి గడి ॥ యించిన మామకధైర్యమంత యీ
కల్లరి జింక కారణము ॥ గావృధయయ్యె నిఁకేమిసేయుదున్.

తే॥ కూడు నిద్దురయునఁ ॥ గొఱగాఁదపించు తా
పనవ రేణ్యులేడఁ ॥ గనవుమేయు
మృగములేడవాని ॥ తగులాటమేడనా
మనుని కౌశలం బ ॥ మానషంబు.

వ॥ అని యించుక చింతించి మఱియు.

క॥ కారణములేక మన్నన
మీరీతిగ సంచలింప ॥ దెవుడీ స్థలనం
భారయ నొక్క మహాకా
ర్యారంబునకు హేతు ॥ వగునని తోచున్.

చ॥ ఇది పరమేశ్వరేచ్ఛ యొక ॥ నీవిషయంబును గూర్చి సుంతయే
నెదవగపొందఁగూడ దెపు ॥ డెయ్యది కాఁదగియుండు నప్పుడ
య్యది యగుఁగాని తప్పదు మ ॥ హామతు లిట్టియెడన్ దటస్త్రులై
కుదురుగనుండు టహామని ॥ కోవిదులాడుచు నుండు రెప్పుడున్.

నీ॥ ఏవాని మహాత్మ్య ॥ మిట్టిదంచు నెఱుంగ
బ్రహ్మాదులకు నుద ॥ రంబుగాదు
ఏవనియందు జనియించు ॥ నీభూతజాలంబు
జలధితరంగసఁచయము మాడ్కి
నెవని నగకల్ప మిం ॥ తేని వ్యర్థముగాదు
నుకవిప్రయుక్తవాణ్ని ॥ నికరమట్లు

లేవాని కరుణచే ! నెల్లలోకంబులు

సుతాహవార్షిధి ! నోలలాడు

నట్టి దేవదేవు ! నాదిమధ్యాంతవి

రహితు వేదవేద్యు ! రమ్యచరితు

ననఘు నిర్వికల్పు ! నన్నదుపాస్యనీ

శుని దలంతు భక్తి ! పినయములను.

వ॥ అని యనేకవిధంబులఁ జింతించి యీశ్వరధ్యాన జలంబుల మనో
మూలిన్యంబుఁగడిగి స్నానంబొనర్పఁగోరి జలజాకరంబుఁజేరబోయె.
ఈలోన మునిసమాగమ మాత్రంబున నాకుగంగి సద్యోగర్భంబుఁ
దాల్చి జలపానార్థంబాలవలీ సరస్థీరంబునకరిగి యందొక నిర్మల
సోపానంబున మనజబాలన్ బ్రసరించి యది విజాతీయ యగుట
సంభ్రమంబున నెందేనరిగె నప్పుడు శివాఖ్యముని యాశిశువున్
గని యబ్బురంబున.

చ॥ అనుకొనినట్లే యయ్యెనిది ! యాహరిణీముని రాట్నమాగమం
బునకు ఫలస్వరూపము త్రి ! మూర్తులనేని తృణంబొనర్చు నీ
యనఘులెఱుంగనట్టి విష ! యంబులుగూడఁ బొసంగునేయిటుల్
మనసిజు కృత్యముల్ మదిఁద ! లంపఁగ నెందు ఫలానుమేయముల్.
తే॥ పుత్ర మిత్ర కళత్రముల్ ! శత్రువులని

యరసి వై రాగ్యమూని యి ! య్యడవి జేరి

యున్నఁగాని తలఁగడయ్యె ! నన్ను బట్టు

కొనిన చాంచల్యఁగోగమే ! మఁగవచ్చు.

చ॥ మనను చలింపనీయ కన ! మానతపోవిధవాభి రాముఁడై
వనమున సంచరించునను ! పంటి మునీంద్రున కొక్కజుంకపై
కనుగవ చంచలింతుటయుఁ ! గన్యజనించు తెఱింగి రేని యే
మని మది నెంజురో సుకృతు ! లబ్బురమయ్యెడు నింతచూడఁగన్.

ఉ॥ ఈపసికూనకిందు గతి ! యెయ్యదిజ్ఞానములేమిఁ దల్లియే
ప్రాపయి ప్రోవకీపగిది ! భ్రాంతివహించి చలించిపోయె న
ద్వార్యపుతి కారణంబయిన ! యట్టితపస్థితినున్న నాకునే

లాపానఁగున్ గృహధిపతి | లాగున దీనికి రక్షనేయఁగన్.

చ॥ తనయులఁగాంచి పెంచుటలు | ధర్మపుత్రునికి వారివృద్ధికి
యనయము కష్టమైన సుఖ | మైన నొకేగతి నోర్చి దుష్కృతం
బునకును లోఁగకించుకయుఁ | బూని చరించుట తండ్రిధర్మమీ
తనయఁగుటించి తల్లియును | దండ్రీయునే నగుపెట్టులోయిఁగన్.

చ॥ పురుషమృగేంద్ర గర్వమును | బోకడఁబెట్ట వివరించి మెల్లనన్
దరుణులు పుత్రులొప్పులను | త్రొళ్లఁబెనంగొను నీకుటుంబవా
గురమును బన్ని మోహమను | కొంతయెఱుఁగెఱుపించు నెట్టి నే
ర్పరియును దానఁజిక్కిపడ | రాని వెతఁబడి నాశమకానిలన్.

సీ॥ మోహంబునన్ గాదె | ముక్కంటి హరుఁడయ్యుఁ
దనమేన సాఁబాలు | శరుణిగొనఁగ

ననురాగమునఁగాదె | యబ్జలోచనుఁడు ని
త్యము సతినెదఁదాల్చి | యాదరించు
లోలత్యమునఁ గాదె | లోకేశ్వరుఁడు కాంతఁ
దలవాకిటిన్ నిల్చి | మెలఁగుచుండు
కామమునన్ గాదె | కృతార్థుగధీశుండు

ముని పంచకోడియై | యునికఁగాంచె
తపమె వృత్తిగఁబూనియే | తద్భవాద్ధి
దాటనుంకించు మానులెం | దఱొ చపలతఁ
గాదె సైర్యంబుఁ గోల్పోయి | కంజముఖుల
నాశ్రయించిరి ధన్యాస్మ | యనుచుఁదలఁచి,

చ॥ శరములు పూపులాపులుద్వి | జప్రకరంబులు ముఖ్యవాహినీ
శ్వరుఁడు కృశాంగుఁ డచ్చునుప | వర్గముబంట్లతనుండెయ్యయ్యఁజె
చ్చెర నొకకోలఁగైకొని య | శేషజగంబుల రూపడంచువాఁ
డరరెమరుండు వానికెటు | లబ్ధెనో యిట్టియదృష్టమిద్ధరన్.

తె॥ బ్రహ్మచర్యంబు వెంటగా | హఽస్థముంట
నెఱిగియును గారవింపమి | నెదఁదలంచి
మదనహతకుండు మానుల | మత్సరించి

గాసిఁ బెట్టుచునుండు భం ? గంబుఁగూర్చి.

వ॥ బ్రహ్మచర్య గృహస్థవాన ప్రస్థన్యాసంబులను నాశ్రమ చతుష్టయంబునఁ దృతీయ చతుర్థంబులు ప్రథమద్వితీయంబులు కారణంబులుగ ముక్తికాంతాసాధక పాటవిపాటనంబుఁగావింప సమర్థంబులగు. మఱియు బ్రహ్మచర్యంబున వేదవేదాఁగాది విద్యాభ్యాసంబునను గురుశుశ్రూషాదులవలనను గాలంబుఁ గడపవలయు. వానప్రస్థంబున శివపూజా పరికరసంపాదనాదులచేతను నాగంతుకార్చనాదులచేతను తపోనిష్ఠచేతను సమయంబుఁ బుచ్చదగు. సన్యాసంబునఁ బరమేశ్వర స్మరణంబొక్కండునక్క నన్యచింతనంబుకూడదు. మఱియు నొక్కెడనహంశన స్వీకారంబును వేరొక్కచో నుచితనిద్రయుఁ గలిగియుండవలయు. కావున విషయోపభోగంబునకీ చెప్పినయాశ్రమత్రయంబు దూరంబగు. కామానుభవంబులేక మోక్షగామికాఁడనుట నిక్కంబుగదా.

క॥ కామసుఖజ్ఞానములే

కీమహి నెంతటి సమర్థుఁ ? డేని తపమునక

గామిత మోక్షప్రాప్తిని

వేమరు భంగంబు నొందు ? విగతవ్రతుడై.

వ॥ ఏను బ్రహ్మచర్యానంతరంబ గాహస్థ్యంబున నెట్టిదియొ యెఱుంగయె దుశ్చరతపోభిరతిక జేసి వనవాసినై యుంట నిందిర్యాశ్వంబుల బంధింపనేరని కతంబున నిట్టి విపరీతంబు సంభవించె. కడచినదానికి వగచినఁ బ్రయోజనంబేమి ? కావున నీ పసికూనకెద్దియేనాధారంబుఁ గూర్చుట నాకు విధియైయున్నది. కాదయేని దోషంబు పాటిల్లు. ఈ విచిత్రనాటకం బొక మహాకార్యంబునకు నిదానమనియేఁ దలంచినయది నిజంబయ్యె.

తే॥ పంచభూతములు కృ ? పాంచితములగుచుఁ

దమకు నహమగు ? విధమున దీని

రక్షసేయుఁగాత ? వృక్షదేవతలకుఁ

గనికరంబు గలుగుఁ ? గాత మింక.

చ॥ అనుచు శివాఖ్యుడౌ నిశువులేహ స్తయుగంబునయందుఁ బూనియొక్క
సిబిడకుంజమధ్యమునఁ గమ్మని తెమ్మెర వీచుచోట మె
త్తని విరిసెజ్జఁజేర్చి తన లె ధర్మవె దానిని బ్రోచుఁగాత మం
చని వనదేవతావళుల లె కంజలిజేసి చనెన్ గృతార్థుడై.

వ॥ అట్లా మునీంద్రుం డరిగిన యనంతరంబున.

సీ॥ గూని మూపులపై నఁ బూనిన పందివ

లలు జారి యిసుకెలం లె కులను బడఁగ

బాహుమూలమ్ముల లె బంధించినట్టి పా

దుల బరువున భుజములు చలింప

గటిదేశమున విగఁ లె గట్టిన కాసెల

విగువు కల్పిని డొక్క లె లెగసియుబ్బ

మెలియఁజుట్టఁగఁ దప్పి లె మెడమీఁదఁ బడుసాము

నెరసిన కేశముల్ లె దురదఁగూర్ప

మోటకత్తులు సరిపెణ లె లీఁతెగములు

పరశువులు నురిత్రాళ్లును లె పరిఘములును

హస్తములఁదాల్చి మేము మే లె మని కడంకఁ

బంతముల నాడెడి నిషాద లె పంక్తితోడ.

తే॥ జాగిలంబుల యుజువులు లె డేగగముల

కూఁతలును రేగి దెసల మా లె రోత లిడఁగ

వ్యాధపతి మృగయాసక్తుఁ లె డగుచు నప్పు

డహావేషంబుతోడ నె యటవిఁ జేరె.

వ॥ అట్లు జేరి ధనురాస్యుండు కొంతపడి వేటాడి యలసిన బలంబును
శ్రాంతంబైన యశ్వంబును గాంచి యించుక విశ్రమించు టుచి
తంబని తలంచి యందొక్క మహీరుహంబు నీడనందఱవిడియ
నియమించి కొలఁది సైన్యంబుతోఁచి పాసఁదీర్చుకొని రాలవలీ
సరోవరంబుఁ గుఱించి యరుగువాడై కొంతదప్పు సని.

చ॥ అళికులర్ముకృతంబలె ము లె దావహమై చదలేటిశీకరం

బుల గతిఁజల్లనై చిలుక లె బోదెలకూఁత విధంబునన్ గృపన్

గలుగఁగఁజేయునట్టిదయి | కమ్మని వీణియనాద మట్లవీ
నుల నలరించునట్టి యొక | నూత్నరవంబు చెలంగె నంతటన్.

క॥ ఇది యెచ్చటి శబ్దంబో

మృదుమధురంబగుచుఁ జెవుల | కింపు ఘటించున్

ముదముఁ గలిగించు మదికిన్

బదపడి యిద్దీని నరయ | వలయును గాదె.

ప॥ అని మెల్లమెల్లన నడచుచు మరల వరలఁ జెవియొగ్గి వినుచునం
దందాశబ్దకారణంబు నరయుచు యథార్థంబుఁ దెలియలేక యొక్క
బోయముడుకనిఁగాంచి యిట్లనియె.

చ॥ వినవె వివేకిమాత్రసుఖ | వేద్యము నిర్మలనాదమివ్వనం
బున నెటనుండియో పొడము | బూరుషబుద్ధి కగోచరంబుని
ర్జన మిదినూనవధ్వనిపా | సంగునె వ్యక్తముగాని దానినే
మనియిఁక నిర్ణయింపఁగల | మయ్యమనంబు చలించునియ్యెడన్

తే॥ అనుభవజ్ఞుడవీవు నీ | యంతవాని

యండగల్గిన నెట్టికా | ర్యంబునైన

నప్రయాసంబునన్ జేయ | నగును గాన

వృద్ధుడవు వత్తువే వెను | వెంటనుంత.

క॥ వీరీవృక్షచ్ఛాయన్

జేరి ప్రతీక్షించుచుండ్రు | చెచ్చెరమనమీ

దారినచని యాశబ్దం

బారసివచ్చెదము రాగ | దయ్యకడంకన్.

చ॥ అనిలహతిన్ జలించిపడి | నట్టివిజ్జీర్ణ పలాశసంతతుల్
కనిమెలమెల్ల వీనిపయిఁ | గాలిగడగాఁదగు నింతమర్మర
ధ్వనియగునేని వాంఛితము | భంగమగున్ నినదంబుగల్గు త్రో
వనెఱుఁగలేకయే మనకు | వచ్చిన దారిఁజనంగ నయ్యెడన్.

క॥ అని వచియించుచు నాముదు

కనిచెయిఁ బట్టుకొనిశబర | కాంతుఁడు మెలమె

ల్లనముందుజనుచు నాతని

గనుఁగొని యిట్లనియెనుత్సు ! కతయలరారన్.

చ॥ ఇవి పెనుగాలికిఁ విరిగి ! యెంతయు నేలకువంగి రాచుచు
న్నవితురుశాఖలీ పయిఁగ ! నంబడదింతయు మార్గమల్లదే
సవిధమునన్ విశాలతరు ! శాఖలక్రిందుఁగ గాలిత్రోవయ
ట్లవిరళరీతిఁ గన్పడెడు ! నధ్వగులేగిన చొప్పుచూచితే.

ఉ॥ ఈయబవీప్రదేశమున ♦ కెప్పుడువచ్చు బోవుచుండె దీ
వాయు దుష్టజింతువుల ♦ సంతమొనర్చి ముసీంద్రవర్గమున్
హాయి గనంగఁజేయుదు గ ♦ దా యదియంతయు విస్మరించితే
యేయెడనెందుఁబోవ బధ ! మేర్పడయుండెడినో యెఱుంగఁగన్.

తే॥ అవ్విధంబున ధనురాస్యుఁ ♦ డతనితోడ
మాటలాడుచుఁ గొండొక ♦ మార్గమునను
కొంతదవ్వేగి కని యెన ♦ శ్రాంతమధుర
పావనజలంబులవ లీ స ♦ రోవరంబు.

క॥ కనుఁగొని యాజలజాకర
మున నించుక నీరు ద్రావి ! ముదితాత్ముండై
యచుచరుఁడు దోడరాఁగొల
కునకు సమీపమున నొకని ♦ కుంజముఁగాంచెన్.

క॥ కాంచి తదంతర్భాగో
దంచితసుమ రాశిఁజేత ♦ నాధ్యక్షనకపుం
బాంచాలికగతిరంగుల
మించెడు నొక శిశువుఁజూచి ♦ మెచ్చుచు నియతిన్.

ఉ॥ పావనమయ్యెనాజనియ ♦ పారకృపానిధిషన్ముఖుండు భ
క్తావసతత్పురుండ నెడు ♦ నార్యుల పల్కు యథార్థమయ్యె సం
భావితమయ్యె మత్కులము ♦ ప్రాజ్ఞుల దీవెనలున్ ఫలించెనొ
రావిధికృత్యముల్ తెలియ ♦ రావుగదా యెటువంటివారికిన్.

క॥ మనవిన్నయట్టి సడియీ
తనయాకృతరోదనంబె ! తప్పకయగు భూ
తనియంత కార్తికేయుం

డనుకంపనొసంగె మామ / కాభీష్టంబుక.

ఉ॥ తారకగర్వభంజనుఁ డు ♦ దారకృపాంబుధియైన దేవసే
నారమణుండు స్వాశితజ / నంబుఁ గురించి యుపేక్షఁబూని యె
ట్లూరకయుండు తత్పదప / యోయహముల్ భజించినంత బ్రు
• దారకసంచయఁ బరివ / ధంబున ధన్యతఁగాంచి రెంతయుక.

క॥ రక్షింపుమనుచు వేడిన

నక్షయకృపఁబ్రోచు వేల్పె / యనయము సేవ్యం

డీక్షితిసతఁ డొక్కఁడె పా

పక్షయకారకుఁడటంచు / భావింపఁదగుక.

తే॥ చెప్పనైతి మున్న / చెవియొగ్గి వినుమప

త్యంబులేనిచింత / సఖల జగము

లేనియైయయ్యె / లేనినాడనయితి

నిన్నినాళ్ళు బొతికి / యున్నఁగాని

క॥ వేటనెంబున నన్నీ

చోటికిఁ గొనివచ్చి యీ శ / సూనిఁడు నాయా

రాలము మాన్పఁదలఁచి గుణ

పేటికసీతనయ నిడియె / బెంచెద దీనిక.

చ॥ అమృతమయఁబుతార మృదు / లాంగకముల్ వదనంబుచంద్రబిం
బము దయనీయ యిట్టిససి / పాపనుగాంచి త్యజించు వా రధ
ర్మము నొసరించినాఁనఁగ / రా దుపకారమె చేసి నాదు వం
శము నిలఁబెట్టినారనుచు / స్వాంతమునక ముద మొందఁగాదగుక

ఉ॥ ఈపసిబిడ్డఁబెంతునని / యిప్పుడ కైకొనిపోవు టహామో
తాపసులో యెవానొ తలి / దండ్రులు వచ్చి సుతార్థకమైన
స్తాపము నొంది నాకునయి / శాప మొసంగుదురంచు భీతిమై
యీపెను కానలో విడిచిఁబోగుట యహామో తోచదీతయుక

తే॥ స్వల్పకార్యమైన / స్వవిషయమైనప్పు

డెట్టి బుద్ధిమంతుఁ / డేని ధైర్య

మూన నేరఁడనెడి / సూక్తి నిజంబయ్యె

నిపుడు నాయెడల న హీనచరిత.

చ॥ అడిగెదను త్తరంబిడఁగఁ దయ్య కృతార్థుఁడనాదు నిప్పుడీ
యడవిని వచ్చినట్ల చనుఁ మందువొ బాలిక నొంటివీడిలే
కడరకపత్యభావమునఁ నాదరమూని గ్రహింపుమంచునే
ర్పడవచియింతువో సుగుణఁ రాజవిరాజిత బుద్ధివైభవా.

వ॥ అని ధనురాస్యుండు బాలికాగ్రహణసంశయ జోలాయమానమా
నసుండ్లై బహువిధంబుల విచారించుచుఁ దత్కాలోచితకార్యంబు
నిశ్చయింప నేరక కొండాకతడపు నిమిలతలోచనుండ్లై యెట్ట
కేలకుఁ దలపఁకొనుచు మరల నిట్లనియె.

చ॥ కరుణాశాలి యుమాసుతుం డఖిలరఁ క్షుశ్చేణిబోకార్చిని
ర్జరలోకంబును బోధించినాడనుచు విఁ శ్వాసంబు సంధించిను
స్థించిత్తంబున నిష్పదైవతముగాఁ నేవెందు సల్లాటని
క్కరణిక్ నన్నుఁగృతార్థుఁజేయఁ దలఁచెఁ గాఁబోలునీనాటికిఁ

మ॥ అనుమానింపఁగనేఁ యీతనయ ఘోఁ రారణ్యమందుంచివేఁ
జనఁగానేమిటి కాత్మజ్ఞ బలెనువాఁ త్సల్యంబునఁ బెంచుకొం
దును మావంగసమెల్ల ధన్యముగన్గంఁ దుండే యొసంగెఁశ్రితా
వనదత్తుండతనిఁ భజింపమఖముల్ఁ ప్రిప్తించకున్నెయిలఁ.

తే॥ అనుచు నబ్బలఁగైకొనిఁ వ్యాధన్యవతి
భళిర నాజన్మము ఫలించుఁ పగిది దీనిఁ
గార్తికేయండె సృష్టించెఁ గాకయున్నఁ
గలుగునేయిట్లు దివ్యలఁ క్షణములెందు.

క॥ అసపత్యుండనగుటనా
జనివ్యర్థంబయ్యెనని విఁ చారంబున నెం
దును సంతసం బొకించుక

యును లేమినివగచుచుంటిఁ నుద్విగభరమై.

ఉ॥ ధన్యుడనైతి నిప్పటికిఁ ధాతయు నన్ను సృజించినేటికిఁ
ధన్యుడెయ్యె నాతని విఁ ధానము సైతము ధన్యమయ్యెన
న్యోన్యసహృత్వమూనికమఁ లాలయయ్యు బిలుకు వెలందియుఁ

ధన్యతెయైరి నాయెడన ి తంబువసించుటఁజేసి యివ్విధి.

ప॥ అట్లు దలంచుచు ధనురాశ్యండు కొత్తుకాబ్బి వీచికల నూగుచు
ధన్యఁడనని యెంచుచు నిశ్చలభక్తిఁ బరమేశ్వరా రాధన మొన
ర్చించు మహామతుల మనోరథంబులు సమకూరుట నిక్కంబయని
నిశ్చయించుచు నబ్బాలికామణి నిజతపఃఫలంబని యుబ్బుచు
సైన్యంబుతోడ నిజనగరంబునకరిగి.

చ॥ అలికులవేణి యోతుక చివు ి రాకులఁబోని వెలుంగు కేలుఁద
మ్ముల నునుజాళువాకడియఁ ముల్ ఘలుఘల్లుమటంచు మ్రోవఁగా
సలలితతాళవృంతమువె ి నగొని వీచుచు సుప్రలాపముల్
బలుకుచు భావికార్యఫల ధి పద్ధతులఁ జెలియంగఁజేయఁగ.

చ॥ సుక్తతమెగాక యిట్టిశుభ ధి సూచకముల్ పొడసూపునేనృధా
నకలజగన్ని యంతశర ధి జన్మండు మీయిలువేలుపొటభా
వుకములకుఁ నిదానము వి ధి భూతినమృద్ధికిఁ గారణంబటం
చొక కమలాయతాంబకమృ ి దూక్తుల మెల్లనఁబల్కుచుండఁగ.

చ॥ తనువువడంకు సుంతయును స్థైర్యము నిల్వదు మేఱస్విన్నమాఁ
గనఁబడ దేమియుఁ గనులు ధి గల్గియు నర్థములేని పల్కులే
మొనయుశుభంబు గల్గుటకు ి ముందుగనీశకునంబు నట్టిదే
యని యొకప్రొథ కామిని ప్రి ధి యంబుచెలంగవచించుచుండఁగ
ళా॥ కావచ్చుఁ మిమువంటి మానిషులవా ధి క్యంబుల్ వృధా పోవునే
దైవజ్ఞుల్ వచియించుచుందురు నిమి ధి త్తంబుల్ ఫలంబిచ్చునం
చీవేళఁ శరజమ్మఁడే ఫలముమా ధి కీయంగనున్నాఁడొయే
లావిశ్వాసము నిల్చునో తెలియదా ధి వంతేనియుఁ నెమ్మది.

క॥ అనుచుఁ గంభీరంబుగ

ననుఁగుఁ జెలులఁగాంచి పల్కు ధి నంబుజవదనా

జనమణియగు దేవేరి

గనుఁగొని వచియించెవ్యాధ ధి కాంతుఁడు నెమ్మి.

క॥ ఫలమిదె తెచ్చితిఁగొనుమా

జలరుహలోచన సమస్త ధి జగదాధారుం

డలఘుండు స్కందుండు కృపా
కలితుండై యొసఁగెనాకుఁ ♦ గాననసీమన్.

తే॥ అనుచు నబ్బలికామణి ♦ నతివకిడిన
నాపురంధ్రీమతల్లి హా ! స్తాంబుజములఁ
బూనిముప్పిరిఁగొను మోద ♦ ముమేయిభద్ర
బాష్పములు ముత్తయంబుల ! పగిదిఁగురియ.

మ॥ అనఘా నీవచియించునట్టి పలుకే ♦ లాటిత్తయానంబికా
తనయుం డక్కటికంబుఁదాల్చిన నసా ! ధ్యంబైన కర్జంబుగ
ల్లునే లోకత్రయి నమ్మహాత్మునకు భా ! క్తుల్ బిడ్డలట్లేగదా
యనయఁబాశ్రిత రక్షణంబతని కాఁర్యఁజాగదా చూడఁగన్..

చ॥ అనుకొనుచుంటి మిప్పడె మ ! హాత్ముల వాక్యము బీరువోదటం
చనఘమునై శివార్చన శు ♦ భాస్వనమాననుచున్ నిమిత్తముల్
గొనఁగొని యహామా ఫలముఁగూర్చునటంచటులే పాసంగెనా
జననము సార్థకంబగుచు ♦ సన్నతిపాత్రమెయ్యె నేటికిన్.

తే॥ అని యనేక విధంబుల ♦ వ్యాధికాంత
వినయమును గొతుకంబును ! బెనఁగొనంగఁ
బలికి పతియాజ్ఞఁబూని య ♦ బాబలికఁ గొని
యంతిపురమున కేగె ని ! శ్చింతతోడ.

ప॥ అని పలికిన నలరి నైమిశీయులు తదనంతర కథాభాగంబు వక్కా
ణింపుమని యడిగిన సూతుండు క్రమ్మర నిట్లనియె.

ఆశ్వాసాంతము.

క॥ నిర్మలకీర్తినిధీ స
త్కర్మాచరణైకదక్ష ♦ గణకాధ్యక్ష
దుర్ముఖలోకవిపక్ష
భర్తాద్రుసమానవక్ష ♦ ప్రణతత్ర్యక్ష.

సీ॥ ఏమహాపాపముఁడు శ్రీ ♦ వేమనారాధ్యవం
 శాబ్ధికీఁ బూర్ణశశాంకుఁడయ్యె
 నేతల్లి సావిత్రి ♦ కెనరై బుధుల్ మెచ్చ
 మహిని బాతివ్రత్య ి మహిమఁగాంచె
 నట్టినందయకు గౌరమకుద్వితీయ పు
 త్రుండఁ గౌండిన్య గోత్రుండ దక్షి
 ణామూర్తికిని శివా ♦ నందునకును సోద
 రుండ గూరిమి యగ్రజుండ సుబ్బ
 నార్యునకుఁ జాత్రుఁడను మదీయమయి యలరు
 నట్టి వల్లిపరిణయ కా ి వ్యంబునందు
 నమలమగు ద్వితీయాశ్వాస ♦ మయ్యె దీని
 సతము రక్షించుఁగావుత ♦ జంద్రమాళి.

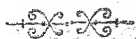
శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ
 శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీశివాయనమః.

వల్లీపరిణయము.

శృతీయాశ్వాసము.

క॥ లలితయశఃపరివృత ది

గ్వలయా వల్లీపరిణయః కావ్యకథామం

జులమధురరస్వాదన

విలసిత శుభచిత్రకృష్ణః వేణీతనయా.

తే॥ అవధరింపుము వ్యాసము ధాంబురాశి

భవదమృతపూర నఖిలభూః పాలమకుట

రత్ననీరాజితను కవిః ప్రకరజీవి

కయగు వల్లీపరిణయమృతః కథనువేడ్కు.

ఉ॥ ఆవిధి వ్యాధకాంత హృదః యంబు కరంబుకు తూహలాన్వితం

బై విశదంబు గాఁగ శబః రాధిపదత్తకుమారికాష్టికే

భావనమయ్యె నాత్మజనిః వ్యాధకులంబు తరించె బంధుసం

భావనమయ్యె నింకఁ బితృః వర్గము సద్గతినొందు నెంతయున్.

క॥ అనుచుఁ దలంచుచు నెమ్మదిఁ

గనికరమును గారవంబుఁ గడలు కొనంగన్

దనప్రాణమట్టు లాశిశు

పును బెంచుచునుండె బంధుఁ పులు పేర్కిగనన్.

వ॥ ధనురాన్యుండును నబ్బాలికామణిలవలీనరస్తీరంబున లభించుట

జేసి లవలియనియుఁ గాంచనవల్లివోతె మనోహరాంగియగు కతన

వల్లియనియు నామకరణంబులు గావించిపెంచుచుండె సంతనబ్బ

లికామతల్లి.

తే॥ శుక్లపక్షచంద్రికవోలేఁ జూడఁగదగి

యుచితదోహదావాప్తిఁ జెఁ న్నొందు లేత

తీవేచందాన హృద్యయై దినదినంబు
పురుడులేనట్టి సొంపునఁ జెరుగుచుండె.

తే॥ నరసజంబూఢలప్రాప్తి సంతసించు
కొదమరాచిల్కపల్కులఁ కును లభించ
నట్టి మాధుర్యము వహించి హాళిఁగూర్చు
చిన్నిపల్కుల నేర్చె నా చిరుతబాల.

చ॥ తనజనకుండహింసయె ప్ర ధానముగాఁ జరియించు నత్తపో
ధనుఁడగుట దదీయమగు ధర్మపుఁబూని పిపీలికాదిజం
తు నికరమించుకేనియును నొవ్వఁగరాదని యాత్మనెంచెనో
యన మెలమెల్లఁగుడ్యముల నంటుచు సంఘులమెట్టుభూమి
తే॥ తనననన్యగతిక యనిజాలిఁదలఁపక
విడిచిపోయెనట్టి విపినభూమి
జనని తెలిపలేక యని యబ్బురముఁ జెందు
నాఁగఁ చిన్ననవ్వు నవ్వుబాల.

తే॥ కమ్రసహకారపల్లవ గౌగవంబు
వెలితివడఁజేయు చిన్నిచే తులను సాచి
యెత్తుకొనుమంచుఁ బరుగిడి యింత నిలుచు
జనని యానందవార్నిధి మునుఁగునటుల.

ఉ॥ కానక కన్నసంతగుట గన్నుల నద్దుచుఁ బ్రాణసంచయం
బేరియు లెక్కసేయక య హీనచరిత్రుఁడు వ్యాధికాంతుఁడ
మానవతీలలామ యన మానగుణాన్విత వ్యాధికాంతయు
బూనికఁ బెంపఁ జండ్రకళ పోల్కి దనర్చెను వల్లియెంతయు
వ॥ ఇట్లా వల్లీకన్య యనన్య సామాన్యరూపరేఖవిలాసంబుల జ
జనకుల కానందంబుఁ గూర్చుచు నల్లారు ముద్దుగఁ బెరుగ
విద్యాభ్యాసోచిత వయస్కుయైన ధనురాసున్యండు.

తే॥ ఎట్టిగుణవంతుఁడును తగి నట్టి యొజ్జ
పజ్జఁజదువకయున్న నే ర్పరియుఁగాఁడు
మానికము గౌరవాహమె యైనఁగాని

సానబట్టక కలుగునే | చాయ మిగుల.

క॥ తనయాభివృద్ధిగోరెడు

జనులకు వత్సలత మాన | నంబున నిడియెం

దును గతినచిత్తుడుంబలె

నునికియె యహంబటంచు ♦ నుడువుదురాద్యుల్.

చ॥ ఎన్నివ్రతంబులో సలిపి ♦ యీనినుగున్ గనినారమిట్టిలే

కన్నియ నొక్కవిద్యయని ♦ గాసిలజేయఁగనేల యెంతయో

యున్నది చాలదే యనుచు | నూరకయుండుటలెస్సగాదు స

గోవ్విత్తి గోరుమానవుల | కొయ్యనవిద్యగడించుటహామా.

సీ॥ కన్నులు గలిగియు | గానఁగలేడు సుం

తయుఁదన్నఁగనవచ్చు | వరులనెపుడు

వీనులుండియుఁగాని | వినిపించుకొనలేడు

పరులు వచించెడి | పలుకులింత

సత్వసంయుతములౌ | చరణములుండియు

నిలువీడి కడలలేడింతయేని

యన్నిపదార్థంబు | లారగింపఁగవాని

యున్నను బలుకఁబో | డొరులభోడ

నంధుఁడుకబలె నొరులసా ♦ యంబుఁగోరు

ధనముగలవాఁడు వాని నూ | తఁబడఁదోయి

వేచుకొనియుండురెంతయు | వింతవారు

గోగినికబోలె జుట్టును | మూఁగియెపుడు.

క॥ పరువంబధికారంబును

సిరి చదువమి యనెడునాల్గు | క్షీతి నొకఁడొకఁడే

పారిఁ జెట్టఁ గూర్చునా నివి

పరగిన నన్నియును జెప్ప | వలయునె వేరక.

త॥ తనకువాత్సల్యమున్న నం | తయును దోచి

పెట్టఁదగుఁ జరువందగు ♦ నట్టిపట్ల

గతినశాసనుడై యున్కి | కరముమేలు

కులముఁ బెంపొనరింపఁగఁ లి గోరునేని

క॥ తనయుఁడు చదువకయుండిన

జనకుండధమర్దుడైన లి సతిచెడుగెనన్

మనసీయకున్న మిత్రుఁడు

మనుజునకు నుఖంబు లేదు లి మహిలోనెపుడున్.

చ॥ పరహృదయం బెఱుంగు బుధ లి పక్షముఁ దాల్చిచరించు శౌరవ
స్ఫురణ వహించు నద్యశముఁ లి బొందు శ్రుతీరిత ధర్మమూని త్రి
మృగు సరివారలెల్లరును లి మన్ననఁజేయుఁజెలంగు శాస్త్రమున్
గరము పఠించెనేని మోన లి కాడగు మానవుఁ డెల్లయందునన్.

క॥ ధనమదనంభూతంబగు

ఘనతిమిరం బెట్టి దీ ధి కాంతులనైనన్

జనదిల గురూపదేశం

బను రత్నచ్ఛాయ లేక ధి యరయఁగ నెందున్.

తే॥ కుంభగతదీపమట్లు ని లి గూఢమగుచుఁ

దనయులందును జ్ఞానంబు ధి దాగియుండు

సదుపదేశంబునన్జేసి లి సరగదాని

వెలువరించుట యహమా లి ర్యులకు నెపుడు.

క॥ కరిరాజమునకు శంఖా

భరణంబున్ బోలె ధాత్రిఁ లి బ్రాజ్ఞుల బోధల్

పురుషునకు వదనశోభన్

గరము గలుగఁజేయు నెల్ల లి కాలంబరయన్.

తే॥ అక్షివిషయంబుగాని గో లి వ్యయగు నెట్టి

యర్థమైనను దెలియంగ లి నగును జ్ఞాన

నేత్రమున నక్కతన విద్య ధి నేర్వఁదగును

విద్యనేర్వని జన్మంబు లి వృథ ధరిత్రి.

చ॥ అరసి సమస్త లి శాస్త్రముల నర్థమెయిన్ బరియించి నట్టినే
ర్పరియును బారునిందియతు లి రంగచయంబును గట్ట లేడనన్
దొరతనమూని కోవిదుల లి తోఁ జరియింపక సంచరించువాఁ

డరపడకుండనేచ్చునె స | దభ్యసనంబు లభింపకుండినకా.

ప|| కావుననిక్కన్యకారత్నము నహంకండగు నుపాధ్యాయనొద్దఁ జదివించుట యవశ్యంబు.

మ|| ధనలుబ్ధుండునుచంచలాత్ముండునువి | ద్యాహీనుఁడుగ్రోధియున్
వనితాలోలుఁడు వ్యాధిబాధితుఁడు వి | ద్వద్వేషియుగర్వియున్
వినయాపేతుఁడు దుష్ప్రవర్తనుఁడు ను | ర్వి విద్యనేర్పంగఁ గూ
డని వారంచుఁ దలంచి ప్రాజ్ఞులిల వీ | డ్ జాతురవ్వారల్.

తే|| అన్యతవాదియుకు బ | రాస్తభోక్తయుఁ గుటి

లుండుఁ గూటసాక్షి | దుండగీఁడు

కఠినచిత్తుఁడును వి | కద్ధనుండును గురు

త్వంబు నొందఁ దగని | వారుజగతి.

తే|| పరులవంచించి జీవించు | పాలసుండు

పెరజనంబులయభివృద్ధి | వినసహింప

లేనివాఁడును సద్బుద్ధి | లేనివాఁడు

తగరుపాధ్యాయపదము నొం | దఁగధరిత్రి.

చ|| చదివినవాఁడువోలెఁ బెలు | చన్ నటియించుచు నప్రతిష్ఠకున్
బెదరక ధర్మచింతయు వి | వేకము వీడి నిజోదరాధన్మై
యిది యుచితంబునాక చరి | యించెడు లోభికి సర్వసంపదా
స్పదమగు బోధ సేయఁగల | పద్ధతి యెట్లెఱుంగఁగనొనిలన్.

క|| తనవాడను నభిమానం

బుసజ్ఞుని సదుపదేశ | మును సేయంగన్

బనిపెట్టరాదు తనది

వ్వెనె ముద్దిడఁ గాలకున్నె | వివరింపగన్.

తే|| ఎచటప్రేమగల్గు | నచటసర్వజ్ఞత్వ

ముండు ననితలంచు | చుండు నరుఁడు

దిగినఁగాని లోతు | తెలియనేరదుగదా?

యెట్టిధీరుడైన | నింతయేని.

చ|| తనకభిమానమున్నెడఁ బ | దంపడి యెంతయొ యాయవచ్చుగా

కనయము కీర్తి సౌఖ్యముల కి కాన్పదమై యలరారు విద్యజె
ప్ప నిపుణుడంచు మూర్ఖునెడఁ గభావము నిల్పఁగరాదు ధారుణి
దనపొలమందుఁబుట్టెనని తంగెడు మేయునె యెట్టివెట్టియు.

తే॥ ఎద్దియేకారణంబున కి నీద్యగుణుడు

తృణముగాఁగన్పడినవానిఁ కి దెలిసియహా

పదముఁ జేర్చుట యుచితమా కి పద్ధతియగు

బక్షపాతంబు కూడదె పుట్టనెన.

చ॥ తనువులనిత్యముల్ నుతులు కి దారయు చుట్టలు సేవకుల్ ద్విష
జ్జనములు చూచుచుండఁగనెఁ కి సంపదలెల్ల నశించుచుంటఁదా
గనుచును మోగ్యమాపదముఁగానగలేకయమోగ్యమోగ్యుండఁ
చని యొకపక్షమూనె జను కి నా బుధపర్యులకుఁ దలంపఁగ.

తే॥ స్వార్థపరుఁడుగాక కి యనయంబు సద్గుణ

పక్షపాతమూని కి పగులు స్వీయు

లనెడి భేదబుద్ధి కి ననుసరింపనివాఁడె

శిష్యజనముఁ బెంపు కి సేయనేర్పు.

చ॥ అలుగనివాఁడు శాంతుఁడుమ కి హామతిమంతుఁడుసత్య వాది ని
మకలచరితుడొరొగి బుధ కి రంజనుఁ డుత్తమపంశసంధవుం
డలఘుకృపాన్వితుండు నుగు కి శాంతిఁడర్థిజనావనుండు శా
స్త్రులలితమూర్తియకా నతఁడె కి ఛాతులకుఁదయసేయువిద్యులక
క॥ తనకన్న బిడ్డలక బలె

సనయము శిష్యజనులందు కి నాదరమును బూ

నినవాఁడె సదుపదేశం

బొనరింపఁగ నహుఁడంచు కి నడువుదురాద్యత్.

చ॥ తనకు శ్రమంబె యైనను ప కి దంపడి యోర్చి పరోపకారముం
బొనరుపఁ జూచువాఁడు బరి కి పూతచరిత్రుఁడు నిర్మలుండు ధ
ర్మనిరతచిత్తుఁ డీద్యుడన కి మానయశోవిధవాధరాముడౌ
ననఘుని జేరి శిష్యుఁడు ని కి జాన్వయ వృద్ధి నొనర్చు నెంతయుక
క॥ పరమార్థమె ముఖ్యంబుగ

జరియించుచు సకలభూత ల సంచయమున నీ
శ్వరుడుండుననుచుక దెలిసిన
గురునికడక జదువ సుగుణ ల కోటిలభించుక.

వ॥ అని యనేకవిధంబుల సదసదుపాధ్యాయలక్షణంబుల నిరూపించి
ధనురాస్యండు రాజభక్తితత్పరుండును నభ్యస్త సకలవిద్యాచయుం
డును నిజపితృపరంపరాగతవిద్యాగురుండును నగు నొకవృద్ధవిప్రుని
రావించి యర్హ్యపాద్యాదివిధులఁ బూజించి వినయవినమితగా
త్తుండై నబహుమానంబుగా నిట్లనియె.

మ॥ అనఘా లోకగురుండవీవు భవదీయంబౌ కృపాదృష్టి నీ
ధనురాస్యండు ననుసరించె భవము లోం దంగల్గెవ్యాధాన్వయం
బునకాచార్యుడవీవకాదె యనిశంబుక నిన్ను సేవించి ధ
ర్మనియంతర ఘను లస్మధన్వయము వా రి కీర్తిచేమించరే.

మ॥ చిరకాలంబు నిషాడపుంగవులు నిక ధ సేవించిసాభాగ్యవి
స్ఫురణకాంచిరి మున్నుమాకులమునక ధ సూరీంద్ర నీచెప్పు న
క్షరమే యక్షరమై యశోలతల ది ల గ్వారంబునక బ్రాకఁజే
యు రహిక ద్వాదృశులైన యాప్తజనులెందున్నార మాకిద్ధరక
క॥ ఈయల్పుఁ డొక్కమానిసి

యై యలరుట తావకీన ధ మగు కరుణక గా
దేయనఘచిత్త నిర్మల
మై యొప్పెడు నీవ్రభావ ల మరయఁగ నెందుక.

క॥ స్కందవ్రతం బొనర్చుట
యిందుధరుని సేవజేయు ధ తెల్లయెడల న
స్పందయశస్త్రుందిలది
గబ్బందుడనైయుంట తావ ధ కేచ్చకగాదే.

దే॥ మమ్ముగుఱిఁ చినట్టి ధ మంచిచెడ్డల కెల్ల
నీవయగుచు ధర్మ ల నిపుణబుద్ధి
సంచరింతు వెపుడు ధ సకలంబు నీయధీ
నంబె నల్పితిమి గు ల కాంబురాశి.

వ॥ అని పల్కి వల్లి నామహాభాగునకుఁ గాన్పించుచు.

క॥ ఈకన్నయ హిమగిరితన

యాకాంతకృపాప్తి నాకు ♦ నాత్మజయగుట

మాకులము ధన్యమయ్యె ని

రాకులత వహించె డెంద ♦ మవనినురేంద్రా.

తే॥ ఏను శిష్యుండైనట్లై ♦ యీపె కూడ

శిష్యురాలగు మీకు నో ♦ క్షీతినురేశ

కనికరంబునఁ బుత్రి నే ♦ కరణి నింక

ధన్యరాలఁగఁ జేయుదో ♦ ధన్యచరిత.

వ॥ అని వచియించిన భూసురోత్తముఁ డాశబరపతిం గాంచి
యిట్లనియె.

ఉ॥ అక్షయమోక్షదానచణుఁడవ్యయమూర్తియు నైన యా విరూ
పాక్షుఁడు మీకు నేవ్వుఁ డన ! యంబు తదీయకృపార్థులైన మీ
కీక్షీతి లోపమొండు కల ♦ నే గుణవృద్ధుఁడ వీవెఱుంగవే
దక్షమఖారిఁ గొల్చి విశ ♦ దంబగు కీర్తి గడించు నంచొగి.

చ॥ వితతయశోవిశాలురు వి ! వేకధురీణులు విద్విషల్లతా
ప్రతీతిలవిత్రముల్ శబర ♦ రాజులు తావకవంశసంభవుల్
సతజనరక్షకుల్ ఘను ల ! నారతముఁ మము గౌరవంబుమై
హితులవలెఁ గనుంగొనియఁయభీష్టములఁ బొనగూర్తు రెంతయుఁ

క॥ మీయాశ్రయంబు కతన న

మేయసుఖావాప్తిఁ గాంచి ! మృత్యుంజయసే

వాయత్త చిత్తులమగుచు

సీయెడ నివసించుచుండు ! మిద్ధచరితా.

తే॥ మమ్ముఁగాపాడునట్టి భా ! రమ్ము మీది

జగతి నాబాలగోపాల ! ముగను మీకు

విద్య గఱపుచు మీక్షేమ ! వృత్తములను

గోరుచుండుటయెల్ల మా ! భారమనఘ.

క॥ చదివించుట మాధర్మపు

చదువుట మీధర్మమైనై పా ! సంగఁగ సుకృతా
స్వదమై యసదృశమగు నీ
హృదయంబున సంశయింప + నేటికిచెపుమా.

చ॥ ఇనుఁడు సహస్రహస్తముల ! నేమర కెల్లతమంబు బాపున
య్యనలుఁడు సర్వభూతముల ! కాశ్రయుఁడై ధనముంబొసంగు వా
హినులున్వలాభముక విడిచియే ! ప్రవహించుచునుండుఁ గావునక
మన జుఁడుస్వార్థముక విడిచిన ! మానమతిక జరియింపఁగాఁదగుక.
తే॥ తనకు నుచితమైన ! ధర్మపుఁ దప్పక
పరులకొఱకు పాటు ! పడుట లెన్న
తనధనంబు విద్య + యుచు నహుకలగువారి
కొనఁగఁజేని నిరయ + మొందు నరుఁడు.

ఉ॥ ఈయఖిల ప్రపంచము గి ! రీశ్వరు సంశమునక జనించుటక
బాయక ప్రాజ్ఞులెల్లరుఁ గృ + పామయులై తగ భూతరాశికొ
శ్రేయముఁ గూర్పనెఱు రటు ! నేయఁ దలంపరయేని శూలికొ
బాయనికిన్కఁ గూరిచిన ! వారయి చింతలఁ గాంతురెప్పుడుక.
తే॥ ఎన్నిజన్మంబులందొ య ! హీనబుద్ధి
సుకృతమొనరించినకగాక ! సూరివరుఁడు .
తగినశిష్యునియందు వి ! ద్యాధనంబు
నునిచి ధన్యుఁడు గానేరఁ ! డనఘచరిత.

క॥ తనసంపాదించినవి
ద్యను నిష్కవటాత్ముఁడగుచు ! సహుకండుగు శి
ష్యున కుపదేశించనిచో
జనియించును మూఢుఁడగుచు ! శబరాధిపతీ.

తే॥ మామ కార్జితపుణ్యసంపదను జేసి
నీతనయశిష్యురత్నమై ! నెగడియుంట.
ధన్యమయ్యె నాజన్మ వి ! ద్యయు ఫలించె
కమలజుఁడు కృతకృత్యుఁడై ! కరముమించె.

క॥ ఇన తేజ ముచితసమయం

బున నగ్నిజేరి మెఱయు | పోల్కి గురుడు నే
ర్చినవిద్య శిష్యునికే జెం
దినఁగాని యశంబు నొంద | నేరదుధాతికే.

తే॥ ఈమెయభివృద్ధిఁగాంచ నీ ♦ కెట్టికొతు
కంబు కలుగునో నాకట్టి | కొతుకంటె
కలుగుఁ గావున వేయుపల్కులను బల్కు
నవసరఁబేమి శబరకు | లాభించంద్రి.

వ॥ అని యవ్వప్రపుంగవుండు నిరంతర కరుణారసార్ద్రహృదయుండై
వల్లీపల్లవాధరి నిజయశోవృద్ధికరంబగు శిష్యురత్నంబని నిశ్చయిం
చి యొకసుముహూర్తంబున బాహ్యోద్యాననిర్మిత విద్యాలయం
బుజేర్చి విద్యగఱపుచుండె నంత.

తే॥ విమలమణి దర్పణంబున | విశదమగుచుఁ
బ్రతిఫలించెడు రీతి సర్వమగు శాస్త్ర
జాతమావల్లియగుదున | సంక్రమించె
స్వల్పకాలంబునందె య ♦ సర్పమగుచు.

సీ॥ ఒకనిముసమయేని ♦ యూరకుండకయహా

రాత్రముల్ జదువు శా ♦ శ్రుంబు లెల్లఁ
జదివి యందలి రహా | స్యంబు లెఱింగి య

స్యలకు బోధించు ని ♦ ర్మలినబుద్ధి
బోధించి తద్ధర్మ ♦ ముల ననుష్ఠించుచు
నొరులనుష్ఠించెడి | సరణి సల్పు

సలిపి స్వజన్మంబు | సఫలమయ్యెనటంచు

కొతుకానుభవంబుఁ | గాంచి మించు
మించి గురుకటాక్ష | మే యిట్టి శ్రేయోని
దానమనుచు గురుని | దైవముగను
గొలుచు వ్యాధకన్య | కోవిదు లెల్లరు
నబ్బురంబుఁ జెందు | నట్టి పగిది.

తే॥ గురుడు చెప్పిన పాతముల్ | కొదుకు లేక

కరతలామలకంబులు † గా గ్రహించు
జదివి యవ్వాన నొక్కయ † క్షరము నైన
మరువ దావల్లిబుద్ధిసూ † క్షుత యయారె.

తే॥ సారవతేత్రపతితబీ † జంబు వోలె
వల్లి నేర్చిన శాస్త్రంబు † లెల్ల విశ్వ
తోముఖములయి యలరె నం † తోషవార్ధి
వీచికాటోవికల † వ్యాధ † విభుడు వెలయ.

తే॥ శుక్తిపుటమునఁ బడి శుద్ధ † మాక్తికత్వ
మును వహించిన యల స్వాతి † చినుకులట్లు
లవలియెడనంక్రమించిన † వివిధకళలు
వినుతిపాత్రంబులగుచును † దనరె మిగుల.

క॥ రతనంబుకతనబంగను
రతనముబంగారుకతన † రాజిలునటులీ
సతికతమున విద్యలు నం
చితవిద్యలకతన సతియుఁ జెలఁగె ధరిత్రి.

శా॥ సర్వజ్ఞుండగు దేశికోత్తమునిప † జ్ఞ జేరుటజేసి వ్యా
భోర్వనాధునిపుత్రి గాంచె సకల † పోద్యత్కలాశాస్త్రముల్
గర్వోద్రిక్తుల రైనపండితులకె † ల్ల భీతి వాటిల్లె నా
సర్వాన్నత్యము జెంది మించు లవపీ † చంద్రాననక గాంచినక.

చ॥ గురునితిరస్కరింపక ని † సూధములైనకళారహస్యముల్
నిరతి గ్రహించి నుంతయును † నేమము వీడక నైజధర్మమే
మరక నిషాదకన్య యన † మానమనీషఁ బఠించె నొజ్జయుక
గరము ప్రత్యాదచిత్తుడయి † గారవముం బొనరింప నెంతయుక.

చ॥ అమలచరిత్రుఁ డాద్విజుకు † లాగ్రణి నేర్చిననిద్యలెల్లను
త్తమమగుపాత్రమొదినప † దార్ధములుంబలె సాధకంబులై
యమరుట కెంతయో కుతుక † మంది కృతార్థుడనైతి నంచుఁ జి
త్తమునఁ దలంచెవల్లియును † దద్దయుహాషకమునొందె నాత్మలో

ప॥ మఱియు నాలవలీకన్య నిఖిలశాస్త్రజాతంబును గాంధర్వంబును

హస్తిశిక్షయు నశ్వహృదయంబును సమస్తకళలును నాముర్వే
దంబును మంత్రప్రయోగోపసంహారంబులును విషాపహరణంబును
కావ్యనాటకాలంకారంబులును బురాణేతిహాసంబులును సమగ్రం
బుగ నేర్చి యనన్యసామాన్యపాండితీవిశేషంబున గురునంతవాని
నైనం బూరికిఁ గొనని కౌశల్యంబున నుండెనంత.

చ॥ ప్రకటితచారుకీర్తియిది ధాసిలు నాత్మజఁగాంచి న్యాధనా
యకుఁడుపవిత్రమయ్యెఁ గులఁ మంచుఁగుతూహలమందఁడయ్యెన
య్యకుటిలచిత్తకన్నివిష యంబుల నీడగువాఁడు సంభవిం
చకునికి నాత్మకెంతటివి యంచుఁజింతచే.
క॥ తనయాననావలోకన

మొనరించెనుదాక యెంత యో చింతల ము

న్గిన నాకానందములే

కినుమడి యయ్యెను విచార మేమనవచ్చుక.

ఉ॥ ఎన్నితపఁబులో నలుప నీయమ పుత్రికగాలభించె నీ
కన్నియకింక నహుఁడగు యాతఁడునాకు లభించుటెట్లాయా
పన్నశరణ్యుడౌ హరుఁడ యారక్ష్మాపాసహితాంతరంగుడై
నన్నుఁగృతార్థునిక నలుపు నా? పెనువంతలఁ గుండనేయునా?.

చ॥ నకల కళాప్రవీణయి యారదనానుతి గన్నదాని శ్రీ
లకుఁబడవూచు లిబ్బులపా లంతియనక జెలువారుదాని నీ
యకలుషచిత్తనే ఘనున కర్పణజేసి తరింతునో నిషా,
దకులము కీర్తిగాంచునొ ప దంపడిలోగునొ నాకతంబునక.

తే॥ వేల్పుదలవాయి మాయిలు వేలుపగుటఁ

గనికరంబున నీయమఁ గాంచజేసె

నతని సంకల్పముడివోవు నాయతంజె.

యహుఁడగువానిఁ గూర్చుండ యాదరమున.

వ॥ అనిధసురాన్యుడువల్లీపల్లవాధరికెల్ల విధంబుల దగినవల్లభుండేగతి
లభించునొకో యని యనేకరీతుల విచారించుచు ప్రపంచంబునక
గలశబరాధిప కుమారుల నందఱు బరీక్షించియు నొక్కొక్కర

యందొక్కొక లోపంబేదియేని కలిగియుంటుంజేసి ప్రయోజనంబు
గానక తారకాసుర గర్వనిహంతయుఁ గ్రాంచమదభేదియు భక్త
వత్సలుండునగు షడాననుండె దిక్కుకాఁగలఁడని హృదయంబునకు
సమాధానంబుఁ గల్పించుకొని యుండునంత మధుమాసంబు స
మీపించుటయు వార్షికంబగు స్కందోత్సవ మొనర్ప నుత్సహిం
చి పురంబునందెల్ల సాటంబంచి నంతఁ బౌరులు.

క॥ తిరునాళ్ళ దినములివి మం

దిరములిఁక నలంకరించి ✱ తిపురక వ్యాధే

శ్వరు మెప్పువడయఁగాఁదగు

శరజన్ముఁ డనుగ్రహించు ✱ సకలేష్పితముల్.

చ॥ కడచెరువత్సరం బిచట ! స్కందమహోత్సవ మాచరించి యె
న్నడు మరలఁ బొనంగునొ ✱ ! నాకినుతోత్సవమంచు భక్తియో
ర్పడఁగుతుకంబునఁ జెలఁగు ✱ పౌరులకోరికఁ దీర్చినాఁడు నా
ధుఁడు శబరేశ్వరుం డతని ! తోరఁపుడెందము నెన్నశక్యమే.

క॥ కలియుగక్తైలానంబన

నలరెడు నిప్పురముఁ గన్న ! లారఁ గనుఁగొనఁ

వలెఁగాక చెప్పనలవియె

యలస్కందోత్సవము వేళ ! నగు సంబరముఁ.

తే॥ ఎట్టి సుకృతంబొనర్పక ! యిప్పురంబు

జన్మభూమిగ సంభవిం ! చదు ధరిత్రి

వరలు నేటేట స్కందోత్స ! వంబుఁగాంచ

వేయఁగన్నలు విలయువి ! వేకమతికి.

చ॥ ఇనుఁడు సహస్రహస్తముల ! నెంతయు లేఖరియై లిఖించుచో
ననఘుఁడు శేషుఁడానన స ! హస్రమునఁ వచియించినఁ శ్రితా
వనుఁడగు కార్తికేయుని ప్ర ! భావము నుంత కొఱంతగాదనఁ
మనుజుఁడు శక్తుఁడె నె యసమాన మహోత్సవముఁ నుతింపఁగఁ.

మ॥ ఘనబాహుబలదర్పితాఘరిపు ! క్షౌపాలకోటీర ర

త్సనికాయార్చిత పాదపద్మఁడగు వ్యా ! ధస్వామినంపూణఁ భ

క్తి నగాధీశకుమారికాతనయ్యుడై । తేయాన్వయానూనకా
ననవహ్నిఁ బ్రతివత్సరంబుఁగొలుచున్ । స్కందోత్సవాభిఖ్యచే
తే॥ అనుచుఁ బౌరులు కొతుకం । బునఁజెలంగి

లలితరీతి మందిరముల ♦ లంకరించి

యు చితవేషంబులన్ దాల్చి । యుత్సవంబుఁ

గనుటికెప్పుడొ యనువేడ్క ♦ కడలుకొనఁగ.

ప॥ మేఘాగమనంబభిలషించు చాతకసమూహంబట్లు వేచియుండి
రంత ధనురాస్యుండు కార్తాంతికోక్తముహూర్తంబుచేరువగుటయు
బంధుమిత్రమాతృకశత్రుపుత్రికాయుతంబుగ నవసరచమూసం
తానంబుఁగొని బాహ్యోద్యానంబున నలరు సౌధంబుఁ బ్రవే
శించె నంతనక్కడ.

ఉ॥ తారకజన్మహోత్సవవి । ధానముఁగల్గొను వేడ్కవచ్చు భూ
దారులు విశ్రమింపనుచి । తంబుగఁగట్టిన సౌధరాజియున్
సూరివరుల్ వసింపఁదగు । నుందరమందిరముల్ నిషాదధా
త్రీరమణాభిజాత్యమును । దెల్పక తెల్పెడు నద్భుతంబుగన్.

క॥ తురగముల హేషలునుబం

ధురతరకధిబృందఘోంకృ ♦ తులు మంగళవా

ద్యరవంబులు కలిసినభోం

తరభాగమునన్ బ్రతిస్వ । నంబుచెలంగన్.

సీ॥ గుమిగూడి యొక్కచో । గోర్కెడైవారజా

నపదులు హరుని గా ♦ నంబొనర్ప

గణికాజనం బొక్క ♦ కడనభినయకళా

కౌశలంబుఁ బ్రజకుఁ । గానిపింప

స్కందోత్సవంబిందుఁ ♦ గనుఁడనిచిత్రకా

రు లొకటఁ జిత్తు । వులను జూపఁ

గోవిదు లొకవంక । గూఢంబులగునిగ

మార్థముల్ శ్రోతల । కర్ణిఁజెప్ప

వందిమాగధులొకవంక ♦ వ్యాధవిభుని

సద్యశోగీత వితతి ను ♦ త్సాహ మలరః
జనువఃజూపఱచూడ్కికి ♦ సంతసంబు
వఱలఃజేసె నయ్యుద్యాన ♦ వనము మిగుల.

వ॥ అప్పుడు.

క॥ సురలు సుమవృష్టిగురిసిరి
సురదుందుభులెల్ల మ్రోసె ♦ సురకామినులు
గరము ముదంబున నాడిరి
శరజన్మమహోత్సవంబు ॥ సాగెడు వేళ.

క॥ లలితవిపంచీశ్రుతిసం
కలితంబై పంచమంబు ♦ గతివృత్తంబై
యలరెడు కంఠస్వనమున
బలుమరు శరజన్మగుఱిఁచి ♦ పాడుచు వేడ్క.

చ॥ హరిగిరిజామనోమర పు ♦ రాంతకదీనశరణ్య పన్నగా
భరణ సమస్తభక్తజన ♦ పాలక బాలశశాంక శేఖరా
సరసిజనంభవాద్యమర ♦ సన్నతపాదపయోజ మానిహృ
త్సర సి హగ్రమంధిర కృ ♦ శానురవీందువిలోచనా శివా!

మ॥ అనుచు బాడుచు నాడుచు సకలలో ♦ కానంద కృత్వంచమ
స్వనమూక్తికృతకోకిలాళియయి ప్రాంచత్తంత్రుల మించు తి
న్నని వీణై బలికించుచు విమలగాం ♦ ధర్వంబు మూర్తీభవిం
చెనొ యేమోయనవెల్లువాఁ డొకముని శ్రేష్ఠుండు పుతాత్ముడై.

క॥ అరుదెంచుటయును శబరే
శ్వరుఁడు వినతుఁడగుచు నహా ॥ సత్కారంబు
బరగించి యుచిత ఫీఠిక
దిరముగఁ గూర్చుండఁజేసి ॥ స్థిరమగుభక్త.

క॥ మునివర తావకదర్శన
మున ధన్యంబయ్యె వంశ ॥ ము పవిత్రుడనై
తిని పరసవేది సోకిన
నినుము సువణామయి కాంచ ॥ దే గౌరవము.

క॥ ఊరకరారు భవాదృశు
 లారయ నస్మాదృశుల గృహంబులకు జగ
 త్కారణముమీరు వచ్చుట
 బ్రారబ్ధములెల్ల సఫల ! మగుఁగాదె యిలన్.

చ॥ అనవుడు నారదుండు శబ ! రాధిప యహామ కాదె మీకు ని
 ట్లని వచియించుటొక్కయెడ ♦ నైనను నిల్కడలేక యెల్లచో
 ననయము సంచరించెడు మ ♦ హర్షులకన్ మిమువంటివారలన్
 గనుటయకాక వేరయొక కార్యము గల్గునె ముజ్జగంబులన్.

తే॥ సత్యలోకము విడిచి కే ! శవుని మొక్కి
 రజితభూధరమున నుడు ♦ రాజమాళి
 గనులపండువు గాఁ బొడ ♦ గాంచి యిటుల
 వచ్చినాడనుఁగొందోత్స ♦ వంబుల గనంగ.

తే॥ ఎచట ధర్మముండు ! నెచట దేవ బాహ్మ
 ణోత్సవములు గలుగు ! నుచితరీతి
 నచట జేతుచుండు ! నహంబున బదియె న్న
 తనముఁ గూర్చు వ్యాధి ! నాధనాకు.

చ॥ కనుఁగొన లేదు నీసలువు ♦ స్కందమహోత్సవ మెన్న డేనినా
 కనులకుఁ బండువయ్యెనన ♦ ఘాయపుడింతటి వైభవంబు నేడ
 జనపతి యేనొనర్పెడు ♦ ప్రాణాతమము నీహృదయరంబు నీకత్తం
 బునకేరొన్నతుంబు యశః ♦ ముగగన్ శాశ్వతమయ్యె నిద్ధరన్.

తే॥ తను ధనంబులు జీర్ణించి ! ననునహించి
 పరుల కానందము ఘటిరత్ను ! ప్రాజ్ఞులవని
 నొరుల సుఖదుఃఖములు తను ♦ కొందు ననుచు
 దలంపఁ డేనియెత్తఁ డెగున్ ! గలుషపదము.

క॥ న్యాయైకదృష్టి బ్రజలకుఁ
 బాయని సౌఖ్యమును గూర్చి ♦ పరహితమునకై
 కాయం బేనితృణంబుగఁ
 జేయుట భూనాయకునకు ! శ్రేయ మొసంగున్.

శా॥ సర్వజ్ఞుండవు నీవు నీయెడల వా ॥ త్వల్పము జూపించు నా
శర్వాణీప్రియవల్లభుండు సకల ॥ త్వద్భక్తిమిత్ర నీవనన్
గర్వంబు విడనాడి తామకము ॥ త్వశ్రీకి గప్పంబుగా
సర్వస్వం బిడ నైన జూతురట య ॥ శ్రాంతంబు సుస్వాంతులై.

శా॥ ఈ రాజ్యంబులు నీధనంబులును స్వా ॥ మీ తావకీనోరు స
త్కారణ్యంబున గాడె కల్లెను జగత్కార్యణము ॥ గూర్చు మీ
కీరీతి వచియించు టహామె యును ॥ బే సేయుచు ధర్మము
మీరన్ జూచెడు మర్మ లెప్పుడును మహానిస్తుత్యలే చూడగన్.
క॥ అనవత్సరం నగు నాకీ

వనితామణి తనయ యగుట ॥ వంశంబున కెం

దును లేని కీర్తి ॥ గూర్చుట ॥

యనఘా మీ కనికరంబు ॥ ననకాద్యంబులన్

చ॥ అమలినబుద్ధి మీ రహర ॥ హంబు జరించుచు నుండు రెల్లదే
శములను గంటిరే సకల ॥ శాస్త్రవిదుండయి కోవిదానరూ
పమున మెలంగుచు గలువ ॥ పక్తివిడి నిజాన్వయంబు ధ
ర్మము నిలబెట్టి నేరిచిన ॥ రాజకూటాంకు నెందు కేనియున్.

చ॥ అనవుడు దేవమాని దర ॥ హాసము మోమున జెంగలింప నో
జనవర నీమనోరథము ॥ చయ్యన నా కెటుగంగ నయ్యని
వనరుహానేత్ర కహాడగు ॥ వాడు చరాచరలోకజాలమున్
దనయజచేత నిల్చు గల ॥ ధర్మదునుమ్మనమాన శక్తిచే.

తే॥ లలిత శుకవాణి యాయబ ॥ లాలలామః

బరిణయం బాడె దగినవా ॥ డరయ నద్వి

తీయశక్తిధరుం డయి ॥ తేజరిల్లు

యనముగలవాడు రాజమా ॥ లి సుతుం డధిప.

ఉ॥ నీసుకృతంబుకల్పిని జ ॥ నించెను కల్ప సతీమతల్లి యీ
భాసుర కోమలాంగ చెయ్యి ॥ బట్టుటకున్ దగువాడు దుష్టులన్
గాసిల జేసి సజ్జనులన్ ॥ గావగ నేర్పినవాడు దేవసే
నా సఖునంత వాడగు జ ॥ నార్దననన్ని భక్త్యాధవల్ల భా

మ॥ బలగర్వప్రభవిష్టు తారక లసద్బాహుప్రతాపాటపీ
 స్రవయాభీలకృశానుఁడై నమదమర్త్య శ్రేణి కోటిర ని
 మల రత్న ద్యుతి రాజితాంఘ్రియగుచుకాఁరాణించు నేనాని మీ
 అలనా లోకలలామకుఁ జెలుపుఁడై లాలించు నశ్రాంతముక.

తే॥ అనుచుఁ బల్కి నిలింపచుఁహషిక యరిగె

వ్యాధపతియును స్కందోత్సవంబవిష్టు

ముగ సమాప్తి యగుట నిజనగరమునకుఁ

జనియె సంతనమున బంధు ! సహితుఁ డగుచు.

మ॥ అట్లుజని ధనురాస్యుండు నారద వచనవిశ్వాసంబున జగదీశుండగు
 వణ్ముఖుండు తనకల్లుం డగు నని యెంతయు నుబ్బుచు వల్లికతం
 బునఁ దనకులం బెల్ల ధన్యంబయ్యెనని యామెను మెచుచ్చు దేవ
 బ్రాహ్మణారాధనంబును సత్ప్రతిష్ఠాలవాలంబులగు ధర్మకార్యం
 బులును గావించుచుఁడన కిలువేలుపగు కార్తికేయుండె యిల్లటప
 ల్లుండగుట సంభవింప నున్నందులకుఁ బూర్వ జన్మార్జిత పుణ్యవిశే
 షంబె కారణంబుగ భావించుచు వివాహోచితప్రాయయగు పుత్రి
 కారత్నము నహంకండగు మహాసేనునకిడి ధన్యుడు కాఁగల సమ
 యం బెప్పుడా యని వేచి యుండె. లవలియుఁ దన శయనాగారం
 బునఁ జిత్రింపబఁబడి యున్న స్కందవిగ్రహంబు ననేక విధంబుల
 భక్తియు గారవంబును ననురాగంబును రెట్టింప నేవించుచుండె
 నని పలికిన మహామూల లవ్వలికధావిధానంబు గూడ నానతీయవే
 యని యడిగిన మరల సూతుఁ డిట్లునియె.

క॥ రసవత్కవి కావ్యనిబ

ద్ధ సదమల యశోభిరామ • త్ర్యంబక విమలాం

ఘ్రి సమారాధన తత్పర

ప్రసవాయుధ సదృశరూప • ప్రశమితతాపా.

సీ॥ ఏమహామహాఁడు శ్రీ ♦ వేమనారాధ్య వం
 శాబ్ధిక బూర్ణ శ ♦ శాంకుడయ్యె
 నేతల్లి సావిత్రి ♦ కేశయై బుధుల్ మెచ్చ
 మహిని బాతివ్రత్య ♦ మహిమఁబూ నె
 నట్టి నందయకు గౌ ♦ రమకు ద్వితీయ పు
 త్రుండఁ గౌండిన్య గో । త్రుండదక్షి
 ణామూర్తికిని శివా । నందునకు సోద
 రుండఁ గూరిమి య । గ్రజుండ సుబ్బ
 నార్యునకుఁ జౌ । త్రు డను మదీయమయి యలరు
 నట్టి వల్లీపరిణయ కా ♦ వ్యంబునందు
 నమలమగు తృతీయా । శ్వాసమయ్యె దీని
 సతము రక్షించుఁగావుతఁ ♦ జంద్రమాళి.

వల్లీ పరిణయము.

చతుర్థాశ్వాసము.

క॥ శారద నీరద పారద

నారద నిభ కీర్తిక యాది ♦ నారాయణసం

జ్ఞారాజిత సుగుణగణో

దారా గాతమ సగోత్ర ♦ తత్త్వవిచారా.

తే॥ అవధరింపుము శ్రవణేంద్రి య ప్రవేశ

మాత్ర విగతాన్య హేతు సం ధి ప్రాప్త దుర్భ

రవ్యధను రసవత్కవి ♦ ప్రకర జీవి

క యగు వల్లీపరిణయ మ్ ♦ కథను వేడ్క.

వ॥ అఘటన ఘటనా సమర్థుడగు సుమనో మహర్షి యట్లు ధనురా
స్యని వీడ్కొని వల్లీవృత్తాంతంబు గిరిజానందనున కెఱిగించు
నుత్సాహంబు పెంపున నరణ్యంబుల గడచి తనముందర.

ఉ॥ అంబరచుంబీ శృంగనిచ ♦ యంబయి సానుసరఙ్ఘరీతరం
గాంబు కణాభిరామ మయి యల్పసరో జలజ ధ్వనద్విరే
ఫం బయి దృశ్యమై యలరు పరవ్రతముం బరిపూర్ణ సంజ్ఞకరి
బుంబొడఁగాంచినంతసముఁబాందెనమ ర్త్యమునీంద్రుఁడెంతయున్.

తే॥ పెన్నిధి బొడఁ గాంచిన పేద వోలె

నన్నగంబు దర్శించి మ హామిక వరుడు

కౌతుకము చెంగలింప న ఖండ మగుచు

నాత్మజని ధన్యతమ మయ్యె ననుచుఁ దలచి.

క॥ పరిపూర్ణ శుభాస్పద మిదె

పరిపూర్ణ సగేంద్ర మిట ని వాస మొనర్చున్

బరిపూర్ణ దయామయుడగు

శరజన్ముడు భక్తలోక సంరక్షణకై.

మ॥ కననానయ్యదై గోత్రభిత్ప్రముఖ లే ి ఖాసంచయం బద్రిజా
తనయాలోకన కొతుకంబు మెయి ను ి ద్యద్రత్నహారంబులు
వినుతానేకసువర్ణ భూషణములు ి వేగొంచు నొక్కొక్కరే
చననుంకించుటయహా మేయిపుడు క్రొం ి చధ్వంసి దర్శింపగో.

క॥ చిరకాల మయ్యె గరుణా

కరుడగు శరజన్ము గాంచి ి క్రతుభుక్పతిమం

దిరమునను దేవసేనా

పరిణయ మగునట్టి వేశ ి భక్తిదలిర్పె.

క॥ విదుషీమణి యగువల్లి

సుదతికతన మరల నేడు ి చూచెద మోక్ష

ప్రదండగు షడాస్య సుకృతా

స్పద మయ్యెను మామకిన ి జని పరికింపె.

ప॥ అని సంతసంపడుచు నమ్మునిచంద్రుడు మెల్లమెల్లన నయ్యచలం
బధిరోహించి.

ఉ॥ అన్నగ శృంగ భాగమున ి యందు లవస్మణి మందిరంబులో

నున్నత సింహాసీతి సుర + లూడిగముం బొనరించు చుండనా

పన్న శరణ్యుడై కలుష ి పర్వతవజ్రమునై చెలంగు నా

పన్నగ భుక్తురంగుని కృ ి పామయు స్కందుని గాంచెవేడ్కతో

ప॥ అట్లు గాంచి పరమానంద కందళిత హృదయారవిందుడై.

ఉ॥ కనుగొంటి బరిదృశ్యమాన సకల ి త్మోచక్ర రక్షా కళా

వనధి దుర్జయ దానవ ప్రకర శుం + భ ద్భాహు శౌర్యాగ్ని జీ

వనదుక్ నిర్జర లోక వల్లభ సుతా ి వాంఛా ప్రదుక్ లోక పా

లనదత్తుక్ గిరిజా ప్రియాత్మజునిలీలావిగ్రహహుక్ స్కందుని.

సీ॥ కనుసన్నలక్ బిల్బు ి గనికరంబున దర్శ

నార్థలై యరుదెంచు ి నట్టి మునుల

దలయూచి రప్పించు ి దానవ బాధావి

గహిత బృందారక + వ్రాతములను

దరహాసమాన గాంచు ి సురకామిని కృత

కమ్ర నృత్యంబుల గారవించి
 చెవి యొగ్గి యాలించు శ్రీతజన ప్రార్థనల్
 కరుణారసార్ద్ర హృదీ త్కమలుఁ డగుచు
 నందికేశ్వరానీత పి నాకపాణి
 నముచితాశీస్సులకు నమస్కారశతము
 నలుపు లోకైక వీరుఁడా పణ్డుఖుండు
 ధన్యుడ నయితి నాతని దర్శనమున.

క॥ అనుకంపాసహితుఁ డగుచుఁ

గనుగొను చున్నాఁ డెవండు గతజన్మమునకే
 ఘనతప మొనరించెనో య

య్యనఘుని కృప కహుఁడగుట † కద్భుతమయ్యెన్.

వ॥ అని యనేకవిధంబులఁ దలంచుచు మెల్లమెల్లనఁ దారకాంతకుని
 డాయక జని.

చ॥ సకల చరాచరంబయిన † జంతుసమూహము సృష్టిజేయు బ్ర
 హ్మకై ప్రణవార్ధమున్ దెలిపి మాన్యుడవైతి జగముగండ తా
 వక చరణంబుజాతముల † భక్తి భజించెడివారి కెల్ల నీ
 వ కద శరణ్య మో యమర వైరి కులాంతక దీనరక్షకా!

క॥ సౌందర్యవిజిత మనృధ

బృందారకశరణ దైత్య పృతనాంతక నం
 క్రందన తనయావల్లభ

వందన మిదె క్రొంచగర్వ వారణ దేవా!

తే॥ అనుచు సాష్టాంగ మెఱగిన † నమ్మహర్షి

తల్లజని గాంచి కరుణార సోల్లసిత మ

నస్కుఁ డగుచును బార్వతీ నందనుండు

మృదుమధురవాక్పణతి బల్కె నివ్వధమున.

తే॥ కుశలమే గద నీ కెట కుజ జనంగఁ

దలచి యిటు చనుదెంచితో † ధన్యచరిత

చాలదినములు కడచె నీ జాడ దెలిసి

యెందు ద్రిమ్మరుచున్నాడ ? వింత తడవు.

క॥ నిరతం బొకచో నిలువక

చరియించుచు నుండు వెల్ల ? జగములయందో

పరమపిత్ర శ్రొత్తవిషయము

లరయపు గాయేజగంబు నందించుకయున్.

క॥ కారణము లేక యెన్నడు

చేరవు మానిలయమున క ? శేషజనంబుల్

సీరాక కోరుదురు బృం

దారకముఖ్యుడవు నార ? దముని ప్రవరా.

తే॥ మాకుహితఁడవు నీవు నీ ? రాక సుంత

తడవగున యేని తోచక ? తావకీన

మార్గమునె కనుచుండు మ ? మానుషప్ర

భావుడవు నీవు దేవర్షి ? వర్య యెపుడు.

చ॥ అనవుడు మహాని భక్తివిన ? తాంగుడునైతగ భద్రభాష్పముల్

కనుగవ నాక్రమింపఁ గర ? కంజయుగంబు మొగిడ్చి దేవ సీ

కనికరమే కదా సకల ? కామ్యములక సమకూర్చు నట్టిచో

ముసులకుఁ ద్వత్ప్రపాహులకు ? మోదమె కాక కొఱంత కల్లునే

చ॥ అనఘా యెప్పటియట్లు యీశ్వర పద ? ధ్యానామృతాస్వాదనం

బున నుత్సాహము ముమ్మరింపఁగ మదిక ? భూలోకమందున్ జరిం

చి నిజస్థానముఁ జేరఁబోవుచు సునా ? శీరప్రతాపాధ్యుఁడౌ

ధనురాస్యండును వ్యాధకాంతునొకనిక ? దర్శించితిక వేడ్కమై.

ఉ॥ ఆతఁడు శైవలోకమణి ? యై యనయంబు నయంబుఁబూని లో

కాతిశయాఘృవైభవము ? నందుచు నాత్మకులాహారధర్మమున్

జేతముఁజేర్చి సద్గణవి ? శిష్టుఁడునై భవదీయ పాదకం

జాతములక భజించు సర ? సంబగు వృత్తి జరించు నెంతయున్.

తే॥ అతనికూతురు లావణ్య ? వతి సమస్త

సుగుణఖని సూరిలోక సం ? స్తుత చరిత్ర

వల్లినాఁ దగునది యన ? వద్యహృద్య

శాస్త్రసర్వస్వమన నొప్పు / చంద్రవదన.

- ఉ॥ ఆరమణీలలామమను / జాంగనయై జనియించె గాని బృం
దారకకాంతలందును X / నంబడ దట్టి సమస్త సద్గుణ
ధార, విరించి పూన్నిమెయి / దానిని సృష్టి బొనర్చబోలు సా
ధారణసృష్టిగాదు వసు / ధాధర గర్వవిభేదనక్షమా.
- ఉ॥ ఆసుగుణాలవాల తమ + కన్నివిభంబుల ధర్మపత్నియై
భాసిలుగాత మంచు విధి + వ్రాయుటయే నిజ మట్లుగానిచో
సీసకలప్రపంచమున / నెందును వల్లికి నహుఁ డన్యుడే
డీ సరసీకుహాననుచి / కృత్యము సార్థకమయ్యె నీయెడన్.
- క॥ ఆవనజాననకుందగు

దీ వాచంద్రమున నీకు / నిల్లాలయి సం

భావింపఁ దగును లోకశు

భావహమగు మీ వివాహ / మార్తారీహరా.

- ప॥ అని వచియించు నారదువచనంబుల సావధానంబుగ నాలకించి
సేనాని కించిద్ధ్యాననిమిలితలోచనుండై శిరఃకంపంబుఁ గావించి
తక్కుఁగలవారి యధాస్థానంబుల కరుగ ముదల యొసఁగి బ్రహ్మ
మానసపుత్రుడగు సమ్మనిపుంగవుఁ గాంచి దరహాసంబున
నిట్లనియె.

- శా॥ ఓవాచంయమివర్య నీపలుకు మా / కుత్సాహముం గూర్చె నే
డే వల్లీసతి డాయఁబోయి భవదీ / యేష్టంబు సిద్ధింప రా
జీవాక్షి సతిగా గ్రహింతును జగ + చేర్చియంబు సంధింతు సం
భావించు శబరాన్వయంబును మహాత్మన్నాధుఁడు ప్పొంగఁగన్.
- క॥ అని పలికి కార్తికేయుం

డనుకంపాసహితుఁ డగుచు / వ్యాధాంగన గై

ఘోనియెడు సుత్సాహము నె

మ్మనమున ముమ్మరము గాఁగ / మంజులరీతిన్.

- మ॥ ప్రతిపక్షోద్ధర బాహువిక్రమ తమో / భాస్వద్దనుర్బాణ సం
తతితోఁ గోటిరతీశ సన్నిభల స / ద్ధాత్రంబుతో సంతతా

శ్రీతరతూపటు బాహుదండములతో ♦ శ్రీమించు నెమ్మొముతో
క్షీతినాథోత్తముఁడై బయల్పడియె నా ♦ నేనాని కాంతార్థియై.
తే॥ అటుల రాజవేష ♦ మవధరించి నిపాద

కన్యఁ గొనెడువేడ్క ♦ కడలు కొనఁగఁ
బార్వతీసుతుండు ! పయనం బొనర్చె నొ
క్కండ భీకర మగు ! కాననమున.

ప॥ అట్లు పయనంబొనర్చి కతిపయ ప్రయాణంబులఁ బరిపూర్ణపుర
సమీపారణ్యంబుఁ జేరి యందొక్క క్రీడావనంబుఁ దర్జించి తన
మనంబున.

తే॥ వివిధ కమ్రులతా పరి ! వేష్టిశంబు
లంబమాన కుసుమగుచ్ఛ ! లాలితంబు
నదమలం బల్లదియె నికుం ♦ జంబు దాన
నించుక వసించి చనియెద ♦ నింతికోఱకు.

తే॥ లలిత సహకారపల్లవం ! బులను మెక్కి
కర్ణ పేయంబుగాఁ గఁ బి ! కం బొకండు
కూయుచున్నది తనజోటిఁ ! గూడి యదియె
యీసుశకునంబు నాకు మే ! లే యొసంగు.

తే॥ మీననేత్ర పంక ! జానన యావతఁ
నాభి ఘనహాస ! నవ్యహంస
యాన కొలఁకుపొలఁతి ! యదె భృంగర్పుంకార
మూలమునను నాకు ! ముదముఁ గూర్చు.

చ॥ ఒకవిరహార్తిహంసి యడలేయొయ్యన నాధుననుగ్రహంబుఁ గో
రి కమలపత్రపాత్రమునఁబ్రేడ యొకింత తొలంగఁద్రోసి పూ
నిక బిసఖండసంతతుల ! నిల్చి ప్రియుం డిఁకనైన రాడదే
మొకొయనికూయుచున్నయదిఁజెహాముగెల్వఁగశక్యమేయిలఁ.

చ॥ అలరెడు జాజిమొగ్గలను ! నబ్రువు లేనగ వొప్పఁ జిల్కకూ
నల నునుపల్కులఁ మృదునినాద మెలర్చ వనాంగనాలలా
మ లలితపల్లవాంఘ్రుల నఁమంచిత మియ్యెడ విశ్రమింపుమం

చెలమిని నన్నుఁ బిల్చు నిది ! యే కద యుత్తమధర్మమా నిలక.
 తే॥ అనుచుఁ దలఁచుచు నుత్సాహ ! మున షడాస్యఁ
 డొక్కపొదరింటినడుమఁ గూ ! ర్చించి వేడ్క
 మెల్లమెల్లనఁ బవమానుఁ ! డుల్లమలర
 నుపచరింపఁగఁ జూచుచు ! నుండెనపుడు.

చ॥ అనిమిషమానివాక్యముల ! యందలి గౌరవే ప్రధాన సా
 ధనముగఁ గామదేవుడె ని ! దానముగాఁ బెలుచక దినక్రమం
 బున నభివృద్ధిఁగాంచు నవ ! మోహము చిత్తమునాక్రమింపఁగా
 ననయము తారకాంతకుని ! యందున లక్ష్మ్యమునిల్చి యెంతయుక.
 తే॥ అన్యకార్యాభిరతి విడ ! నాడి మనసు
 కార్తి కేయునియందె ల ♦ గ్నం బొనర్చి
 యతని కృపయెల్ల కలుగునో ♦ యనుచు వేచి
 యున్న లవలీలతాంగి తా ! నుబుసుపోక.

క॥ అనుకూలవతియగుచుఁ దన
 మనమున వర్తించు నొక్క ♦ మానినితోడక
 జనుడెంచెను క్రీడావన
 మున విహరింపంగఁ గోరి ♦ ముదమెసలారక.

తే॥ అటులఁ జనుడెంచి వల్లీల ! తాంగి సంత
 సంబు దైవార నచటఁ గాం ! చనలతికలఁ
 దరుణసహజారములను బం ! కరుహములను
 గనుగొనుచు విహరించుచుం ! డెను చెలంగి.

చ॥ అమలమనస్కయైన చెలి ♦ యాసతిఁ గన్గొని నర్మగర్భవా
 క్యముల వచించు నిట్లు వని ! తా కను మివ్వనలక్షి ముగ్ధయై
 భ్రమదలినీలవేణి యయి ♦ బంధురగుచ్ఛనతాంగయై సరో
 జమృదుపదాధ్యయై యల వసంతసమాగమకాంక్ష నొప్పెడుక.

క॥ కనుమదియె చంద్రముఖ కాం
 చనవల్లిక తనకు నుచిత ! సహకారాలం
 బనము లభింపమిఁ బొడమెడి

పనటకతన నేమొ చపలభావము జూపుక.

తే॥ బందిగురివెందతీవెచ । ప్పరమునందుఁ
దనమనోహరుఁ గూడియెం ♦ తయు ముదమునఁ
దీవెయూయల నూగెడి । పాపురంబుఁ
గంటివే జలజానన ♦ కన్నులలర.

క॥ మదనోద్దీపక మివ్వనిఁ
కెద భయపడ కేలవచ్చి ♦ తీవని కలికా
రదనయగు కుందలత యదె

సుదతీ నిను నవ్వునట్లు ♦ చూడంగఁదగుక.

చ॥ అనవుడువల్లి దానిఁగని ♦ యానవు మాటలు పెక్కునేర్పువే
వినుచు సహింపవచ్చునె వి ♦ వేకవతీమణి యైన కన్నె కీ
వను పరిహాసవాక్యము ల ♦ యారె యెఱుంగనొ త్రొత్తదానవే
తనువులె వేగుగాని మన । తత్వము వేరగునా తలంపఁగక.

వ॥ అనిన నెచ్చలి దరహాసంబు భాసురంబుగా నిట్లనియె.

చ॥ కనలకు మమ్మ నన్ను నవ । కంజవిలోచన రాజబాధరం
బునకు ముదంబుఁగూర్చు తలఁపుంగొనియల్లదెభృంగియోర్తుపూ
చిన యొకమల్లెతీవెకడఁ । జేరి మరందముఁగ్రోలి ఝంకృతి
ధ్వని యొనరించుచున్నయది । ప్రాధగదా కనుగొమ్ము మెల్లనక

చ॥ అనవిని వల్లి యిట్లనియె । నల్లదె కాంచితె కీరరాజముక
దనప్రియురాలి చేప్టలను ♦ దద్దయుఁ గన్గొనువేడ్క మోహమక
బెనువలయందుఁ జిక్కుకొని ♦ వేశలపర్ణపుటాంతరాళముక
మనకిగఁ జూచుచున్నయది । మారునిశక్తి యనల్పమాఁగదా.

తే॥ అనుచుఁ బలువిధముల । నన్యోన్యముగ మాట

లాడుకొనుచు వికసి । తాంబుజములఁ

గుండగోరకముల । గోరంటపువ్వులఁ

ద్రుందుచుండి రంతఁ ♦ గ్రాంచభేది.

తే॥ మనసు నిలువలేక । మానినీలావణ్య
మునకు వశ్యుడగుచు । ముప్పిరిగొను

కౌతుకమున శబర ! కాంత నెంతయుఁ గను

లారఁ గనియుఁ దనివి ♦ తీరకునికి.

మ॥ అలినీలాలక కన్నుఁదోయి యనురాగేగాపూర్ణమై శాంతమై
వలపుఁ గూర్చు మనోజబాణమయి తీవ్రంబై మనోవేదనఁ
గలిగించుకొ విపరీతధర్మముల కేకస్థానముఁ గూర్చినాఁ
డలఘుం డంగభవుండు తన్మహిమ మేలూ చెప్ప శక్యంబగుక.

చ॥ వెలదులమిన్న నెన్నడుము ♦ విష్ణుపదంబు కుచద్వయంబు ని
ర్మలమగు నీశ్వరాలయము ♦ బ్రహ్మపదంబు ముఖంబు కొప్పురా
జులు సునునఃపదంబు సర ! నీరుహలోచన సర్వదేవతా
వళిని భజించు పుణ్యము నఁపార మొసంగదె తన్నుఁ గొల్చినక.

ఉ॥ అంగనవాడిచూపుల స ! హాసమునకొ మదనుండు లోకమె
ల్లం గెలువంగ నేర్చి తన ! లావె యటంచుఁ దలంచి యాత్మ సు
హృదగు ననంగుఁ డాతఁడొక ♦ పూరుషుఁడే మధువాని సోలు నా
భృంగచయంబు యోధతతి ! యే కుసుమంబులు వాడికోలలే.

చ॥ పాలకౌతుక మోముఁదమ్మిపయిఁమూఁగి మరందము నానుపూన్కిమై
నఖులు ధ్వనించి గంధఫలి ! యకృతమ నాశికఁ గాంచి భీతిచే
నలరేడు వెణిఁ జేరి యట ♦ నన్నియు సంపఁగి మొగ్గ తాట నెం
జిలిఁగొని పారుచున్నవె ♦ చేడియసోయగ మెంచశక్యమే.

ఉ॥ శారదచంద్రచంద్రికల ! సారు హసించెడి లేతనవ్వు పా
ల్పారెడు మోముఁదమ్మికోక ! యబ్బురఁపుక జిగిఁగూర్చ నెచ్చెలిక
జీరి సుధాసఖింబులగు ! నెయ్యిఁపుఁ బల్కులఁ బల్కుచున్న దా
రా రుచిరాంగితోఁ జెలిమి ! యబ్బిన ధన్యుడఁ గాక యుందునే.
తే॥ తనయొనర్చిన లోపముల్ ! దలంచి తలంచి

వాని దిద్దుకొనక గోరివడ్డయోని

యుత్తమద్రవ్యములఁ గూర్చి ! తత్తరపడ

కంగనామణి స్పష్టిసే ! యంగఁ బోలు.

చ॥ తరుణిగురించి దేవముని ♦ తల్లజఁ డాడినపల్కులెల్ల ద
బ్బరలనుకొంటిఁగానియెల ! ప్రాయపుఁ గన్నియుఁగూర్చి చెప్పగా

గరమసమద్ధుడయ్యె ముని ! కాంతూ డటంచును దోచె నిప్పుడీ
సరసికుహక్షిఁ గైకొనుట * సర్వవిధంబుల నాకుశ్రేయమా.

చ॥ జలరుహచారునేత్ర తన ! చక్కదనంబు ను పాయనంబు గా
సలిపి యుదారభావము న్న * శస్త్రముగా ముదముం బొనర్చె. నీ
చిలుకలకొల్పికిఁ బదులు ! నేయుట ధర్మము గాన మత్తనూ
విలసనముం గనుంగొని య * భీష్టము సెందెడుఁగాత కాంతయున్.

వ॥ అని తలంచి మహానేనుం డవ్వరాగోహకుఁ డన్నుఁ గనఁబరచు
వాఁడై యొకచేఁ గోదండమును మరొకచే నిశితంబగు బాణంబును
డనయోధా గ్రేసరత్వంబుఁ బ్రకటింప నన్ని కుంజంబు వెలువడి
వారికి డరిసి యిట్లనియె.

చ॥ కువలయనేత్రలార కను ! గొంటి రెభద్రగజం బొకండు శా
త్రవగహనాగ్నియై కరము ! రాజులు మామక బాణసంతతిక
దవిలి సహింపలేక విపి ! నంబునఁ బారుచు నీపథంబునన్.
జవమున వచ్చె నాగజము * జాడ నెఱుంగుదురేని తెల్పరే.
క॥ అని వేదండవ్యాజం

బునఁ గుహనాభూమిపాల ! పుత్రుండగుచున్

జనుదెంచిన శరవణధవుఁ

గని వనితలు సంభ్రమంబు ! కడలుకొనంగన్.

క॥ సుడిగాలితాకునన్ ద

ల్లడఁపడియెడిలేత తీవె ! ల విధంబున న

ప్పుడు కరము కంపమొందిరి

పుడమిపతుల రాక భయము ! పుట్టించుఁ గదా.

వ॥ సహజగాంభీర్యాది సద్గుణాలంకృతయగు వల్లీదేవి యొక పోక
మ్రాకుచాటునఁ జేరె సంతనామెచెలి యా పురుషోత్తమునిఁ
గాంచి యిట్లనియె.

ఉ॥ స్వైరవిహారలోలగు ! చంద్రముభీమణు లున్నచోటి కి
తీరున రాఁబనేమి యిది! ద్వీపులకున్ జరియించుతావె శృం
గారవసంబు ఘోరవనిఁగాఁ గనుపట్టెనె పూవుదీవెలన్

గీరములక బికంబులను † గేకులఁ గాంచి యెఱుంగనైతివే.

క॥ ఆంతఃపురవాసినులగు

కాంతల నిటు బల్కురింపఁ † గాగజమిషచేఁ

బంతమున వచ్చితివి భూ

కాంతుఁడు మాతేఁడు వినిన † గనలునుగాడే.

వ॥ అని నర్మగర్భంబుగ వచించి వివేకవతియగు నక్కాంత వ నిట్లనియె.

తే॥ ఉర్విసాధ తాప † కోద్దేశ మేమైన

నగును గాక మాకు † నతిథివైతి

విచట విశ్రమించి † యివెరసాలఫలంబు

లారగించి పోగ † దయ్య యిపుడు.

తే॥ అనుచు వినయంబు దొలుకాడఁనబవదన

యామ్రఫలఖండములు మంచి † యగటిపండ్లు

గొస్తనీరసము నొసంగఁగొని నృపాల

వర్షుఁ డట్లని పల్కె నవ్వనితతోడ

చ॥ జలజదళాక్షి మీసుగుణసంపద యేరికిఁ గల్గు తేనియల్

జలికెడి నీమృద్ధాక్తులకుఁ † జెందితి సంతస మింకనేల యీ

ఫలములు పంచదారలునుఁప్రాజ్ఞున కాదరవాక్య మొండు కా

వలయును శాశ్వతంబులె యుఁపాయనమూల్ పదివేలు చూడగన్

తే॥ పిన్నవారలయ్యుఁ † బెద్దవారలు వోలె

సుగుణగణము గల్గిపోగడఁ దగిన

వారు మిమ్మునంటివారల దర్శించి

కనులు సార్ధకములు † గావె జగతి.

మ॥ నను రాజన్యకిరీటకోటి విలసఁన్నానావిధానూనర

త్సనికాయద్యుతిరంజితాంఘ్రి యగు భూనాథున్ గజం బొక్కఁ

వ్వనికిన్ గైకొనివచ్చె దానికతనన్ † బద్మాక్షి మీదర్శనం

బును సల్పన్ గలభాగ్య మబ్బె నయనంబుల్ ధన్యతన్ బొందగఁ

నీ॥ అనివ చియించెడు † నవసరంబున వ్యాధ

కన్యాలలామ భూ ♦ కాంతుని గని
యఖలపూజ్యండగు ♦ నాతని కాసమ

యానుకూలంబుగ నహారీతి

హృదయ మర్పణఁజేసి ♦ యిత్సుశరాసన

సాయక బాధిత ♦ స్వాంతయగుచు

నిందుకరస్పర్శ ? నెంతయు వికసించు

కముదంబువోలె సంతోషము విడి

యీమహాభాగుఁ డేదేశ ♦ మేలువాడొ

యన్నివిధములఁ దగినట్టు ♦ లున్నవాడు

కరిని తెడకుచు వచ్చెనొ ♦ కాక నన్నుఁ

దోయలిగఁ గొనవచ్చెనొ ♦ తోచదయ్యె!

చ॥ అతనుఁడురూపహీనుఁడు శంకాంకుఁడు సాంకుఁడుచైత్రుఁడన్ననో

ఋతువిభవంబుఁ బట్టి యలఁగించును ప్రాణిచయంబు సీఘ్రము

డతులతనూవిలాసయుతుఁడై యకలంకుఁడునై యజస్రదీ

పితవిభవాభిరాముఁ డయి ♦ ప్రీతిని గూర్చును ప్రాణికోటికొ.

క॥ అనుకంపానిధి వోలె

గనుపట్టు నితండు మామక మనోధనము

గొనినాఁడు చూచుచుండం

గనె యెంతటి చతురమక్రియో ♦ గడ వీడరయక

తే॥ శాంతమైనమోము చల్లనిచూపులు

నమృతబిందులొలుకునట్టి పలుకు

లనుభవింపఁదగినయట్టి రూపము వీని

యాభిజాత్యమెఱుగునట్లు సేయు॥

తే॥ చూడదగినవాడు సోయగంబుగలాడు

కనికరంబుపట్టు ఘనడితండు

మన్మనోరథంబు మదనాగ్నిసాక్షిగ

దీర్ఘకున్న వేరు తెఱవగలదే॥

ఉ॥ కాంచనచారుగాత్రు డరిఖండనపండితుడీ నృపాలుని

గాంచినయంత నామనను + కామునికోలలకెల్ల లక్ష్యమై
యించుక చంచలించెడు మహిపతికి గృహగల్గకున్న నే
వంచితనాదుగాక సరివారలలోన యశంబు గాతునే॥

ప॥ అని యవ్వతారోదూ కుహనాన్యపాలాయ త్తస్వాంతయై యిందీ
వరజైత్రంబు లగు నేత్రమాలికల నాతని మనోహరాంగంబున
నిందనీలమణిగణాలంకారంబుఁ గావించుచు నించుక చింతించి
హఠాఙ్గనితసంభ్రమంబున నులికిపడి నిట్టూర్పుబుచ్చుచు

చ. మరు డతిలోకవిక్రముఁడు + మానినిచిత్తము చంచలంబు బం
ధురమగువస్తుదర్శనము + తోడనె లోభముఁగూర్చు శాస్త్రపుం
దెరువతిగహ్వరంబు గణు + తింపగ నహావయోభిరామతా
తరుణుల కిట్టిచో ననుచి + తం బుచితం బెఱుఁగంగవచ్చునే॥

శా॥ అన్యండుంచుఁ దలంప కింత కులమఁ ర్యాదక విసర్జించి సా
మాన్యశ్రీవలె నొక్కరాకొమరునిక + భావంబునక నిల్పితిక
గన్యాధర్మముఁ గోలుపోయితిని రాఁగ ద్వేషభూయిష్టమా
నన్యాయంబును మాళిఁ దాల్పితిని పుష్పస్త్రిండుభాధింపఁగక
క. కులగోత్రంబులఁ దెలియక

పలచుట యోగ్యంబె యీన్యపాలునిఁ గనినక

జలియించె నాదుచిత్తము

కలదే యెటనైన నిట్టి + కార్యం బరయక

తే॥ ఎదిరిచిత్తంబు నెఱుఁగక + యెట్టికార్య

మేని యిదమిద్దమని నిశ్చయింపఁ దగునె

యతనిఁ గామించిని గాని + యతఁడు నన్నుఁ

దలఁపకుండిన నేమి కావలయు నింక॥

చ॥ అనిమిషమానివర్క్కు డపు + డాడినవాక్యము విశ్వసించి నా
కనఘుఁడు కార్తికేయుఁడు దయానిధి వల్లభుఁడంచు సంతసం
బినుమడిగాగఁ దత్పదములే భజియించుచుంటి నిప్పుడి

జనపతియందు లగ్నమయి + స్వాంతము క్రమ్మర దేమిహేతువో

తే॥ అమలభక్తిఁ + దారకారి కర్పితమైన

మన్మనంబు రాజు మాత్రునందఁ

దగులుకొనునె యింత తలఁపగ శరజన్ము

కృత్యమగునొ యేమొ తెలియుటెట్లు॥

స॥ భక్తతాత యగు శరజన్మునందు లీనమగు నాహృదయంబు
లాతిచో జేర నవకాశంబేటిది? కావున నీతఁడు నామనంబు
బరీక్షింపఁ గటవేషంబు దాల్చి వచ్చిన యుజూకుమారుండె
యగునని లవలీకన్య జెందంబు స్థిరంబుజేసికొనియె. అప్పుడు
స్కందుండు వయస్య గాంచి యిట్లనియె.

క॥ పరకామినుల యదంతం

బరయఁగఁ దగదందు రట్లు లయ్యును మీయా

దరము నను బ్రోత్సహించెడు

దరుణీ నను గుఱించి యన్యః ధా తలఁపకుమీ॥

చ॥ అమలవయోభిరామ యగు నట్టిది మీచెలి యామెనామవ
ర్ణము లెఱుంగంగ వచ్చునె య నంత తపంబొనరించి యెవ్వఁడీ
యమను సుపుత్రిగాఁ బడసె నహుఁడనేని వినంగ నుంతతె
ల్పుము వినఁగోరికయ్యె బువుబోడి యొకింతయు దాచకయ్యెడఁ

చ. అనుటయు నామె యిట్లను ధరాధిప యిట్లదె పట్టణంబు క
న్గొనుము నిపాదపుంగవుఁ డకుంతితేజుఁడు దాని నేలు నా
తని కనుఁగుం గుమారి పనితామణి మాచెలి సద్గుణంబురా
శి నిఖిలశాస్త్రవేదిని యశేవకళానిధి వల్లినాఁబడు॥

క॥ జనకుఁడు ధనురాస్యండి

వనజానన కహుఁడైన నీ వానిని బతిగా

నొనరింపఁ దలఁచుచున్నాఁ

డనఘుఁ డతనికోశే యెట్లులగునో యింక

వ॥ అనిపలికిన నాలించి యాస్మపాలుండు మరల నిట్లనియె.

క॥ కరిబాడ తెలియకున్న

దరుణీ మీదర్శనముక తన ముదమయ్యె

గరిరాజగమన మీచెలి

స్మరణీయగుణాఢ్య యగుట ? స్వాంతము పొంగె॥

క॥ మీశబరేంద్రునిసద్యశ

మాళాలతలందుఁ బ్రాకి + యలరారుట గా

ప్రీతసమవడన విందు సు

లేశ ప్రళమానుఁ డతఁ డ + హీనుఁడరయ్య॥

వ॥ అని పలుకుచు శబరాంగనామధురోక్తులఁ గామతాపంబుశమింప

జేయ నెంచి నిజభ్రాతయుగు గజముఖుని బ్రాడ్డించిన.

సీ॥ కరట మదాస్వాద + నరత మధువ్రత

ర్ముంకార బధితితా + శాముఖంబు

విచలచ్ఛృతిద్వయా + విరభవదాశుగ

పాతిత బహుపాద + ప వ్రజంబు

నట దశిక్రూరశుం + డాదండఖండిత

కమనీయబహుళేశా + ఖాచయంబు

ప్రబలదంతప్రాస + భజ్యమానాఖల

స్ఫాటిక వేదికా + సంచయంబు

ప్రళయకాలపయోదగ + ధ్వాసమాన

బృంహిశధ్వనినిర్భిన్న + వృధులశైల

సానుసముదయ మగుచు నంజనధరాధ

రంబుగతి నేగుదెంచె గంజం బొకండు॥

వ॥ అమ్మోత్తవారణంబుఁ గాంచి వయస్య భయంబున నెండేనరిగె.

వల్లియు సంభ్రమంబున

క॥ నెన్నడుము వడక వదనము

స్వీన్నముగా హారపంక్తి + చిక్కువడంగా

బెన్నెరులు కటిని వ్రేలఁగఁ

గన్నీరొలుకంగ భూజి + కాంతుని జేరె॥

వ. అట్లుజేరి డగ్గుతికతో దయనీయస్వరంబున

క॥ నరసాథ యార్చితౌ

పరత నృపాలురకు ధర్మపద్ధతియగు నీ

కరిని జొలగించి యబలల

గరుణించి కులంబునీతి ♦ గావుము ప్రీతి॥

క॥ ధరణీశ మ త్తవారణ

మరుదెంచుచు నున్న దంజనాద్రివతే భీ

కరమై దళితచ్ఛాయా

తరునికరం బగుచు నదియె ♦ దానిక గనుమా॥

క॥ అని దీనయగుచుఁ బ్రార్థిం

చినఁ గుహనాభూమిపాల ♦ శేఖరుఁడు మనం

బున నెక్కొనుకనికరమున

వెనకయ్యు గుఱించి యిట్లు ♦ వినుటే లొనర్చె .

మ॥ అనఘా నీవు వరాత్పరుండవు త్వదీయారాధనం బన్న లో

కనికాయంబునకుఁ ముదంబగు జగత్కర్తృత్వముంబూని యెం

దును ముఁ బూజ్యుడవై చరించెదవు భక్తుండైదియో నేరముం

బొసరించెఁ గినుకఁ వహింపకు దయాంభోరాశి విఘ్నేశ్వరా॥

తే॥ అనుచు వేడి యొక్క ♦ యంబకంబును నమ

స్కారపూర్వకముగ ॥ గరి గుఱించి

విడుచుటయును గజము ♦ వేగమ వెన్నిచ్చి

వరచె నడవి నల్లి ♦ భయము తలఁగ.

వ. అంత వయస్య భయకంపితగ్రతయై పుడమివతిచెంత నిలిచి

యున్న వల్లికా దాసి నవినయంబుగ భూపతి క్షల్లనియె.

చ॥ ఆపహృతవెరివీర మృగ ♦ యాభిరతిక జనుదెంచి భీకర

ద్విపచరణాహతికబడి యదృష్టముఁ గోల్పడనున్నమాయెడక

విపులకృపక వహించి మముఁ బ్రేముడిఁ గాంచితి తావకీనమా

నుపకృతిక యెన్ని జన్మముల ♦ నొందిన విస్మృతి గల్గునేయిక

తే॥ విశ్వసించిన వారల ♦ విడువకుంట

భయముజెందిన వారిఁ గా ♦ పాడుచుంట

యశరలైపారు వారి వె ♦ న్నంట కుంట

త్యాదృశుల ధర్మమాఁ గదా ♦ ధరణీనాథ.

క॥ తనధర్మపు విడువాడక

యనుచితమార్గమున నశివ ♦ కన్కుల సర్వ

ర్తనమునఁ జరింపఁ జేయుట

యనఘుండై యున్ని యోగ్య ♦ మననీపతికి॥

తే॥ ఎల్లధర్మములకు ♦ నిల ముఖ్యమైనది

ప్రాణమందు రట్టి ♦ ప్రాణదాన

మునకు సాటి కలదె ♦ జననాథ మా ప్రాణ

ములను నిల్పినాడ ♦ పలఘుకరుణ.

చ॥ అని వచియించువేళ మృగ ♦ యార్థము వేరొకలాతిపల్లెకో

చని యరుదెంచునాతఁడు వి॥ పాపకులేంద్రుడు బొందుదండుదో॥

దనసుతఁ గాంచి పోయెడి ము॥ దంబునవచ్చి నమూల్యరత్నముల్

తనక విభూషణంబులు ఫ ♦ లంబులు గైకొని యవ్వనస్థలికి॥

తే॥ అవ్విధంబున నరుదెంచు ♦ వ్యాధకలినిఁ

గాంచి సంశయగ్రస్తుండై ♦ క్రొంచనైరీ

పుడమినాయకరూపంబు ♦ విడచి విశ్వ

సింపఁదగు రూపమును ధరి ♦ యింప నెంచి॥

సీ. ముడితలుపడ్డమో ♦ మునయందు ఎలిబూది

మూఁడు రేఖలుగాఁగఁ ♦ బూసినాఁడు

ఒకకొంత మిగిలి ము ♦ డికిరాని మదివెంట్లు

కల నీలితాటిచే ♦ గట్టినాఁడు

వాడినతామర ♦ కాడనా వేళెడి

యొకచేత దండంబు ♦ నూసినాఁడు

మిట్టతొమ్మన యోగ ♦ పట్టితో బెనఁగిన

సాబగు జందెముఁ జలిఁ ♦ జుట్టినాఁడు

కటిని కాషాయశస్త్రంబుఁ ♦ గట్టినాఁడు

జింకచర్మంబు మూపునఁ ♦ జేర్చినాఁడు

గడగడ పడంకు చొక్క వృ॥ క్షుమ్మనీడ

నిలిచి యున్నాఁడు వృద్ధుండై ♦ నేలఁజేడు.

తే॥ అటుల నిలచిన వృద్ధధ + రామరేంద్రుఁ
గాంచి భక్తియుతుండయి + కరము మోడ్చి
వ్యాధనాథుఁడు పలికి నీ + హరికరణ
కరసదృశమంజులోక్తులఁ గౌరవమున -

చ॥ అవనిసూరాన్వయయోదధిశ + శాంక భవాదృశులైన భూసుర
ప్రవరుల దర్శనంబుల + పాపవినాశకమంచు నెప్పుడు
దవలినభక్తి మీచరణాదాస్య మొనర్పఁగఁ గోరుచుండు శాం
భవమగుమంత్రరాజము భవద్ధనమాట యెఱింగి యెంతయున్॥

తే॥ అనఘమైన తావ + కాగమనము శుభ
సూచకము నమస్తః + సుకృతఫలము

ప్రాప్తమయ్యె నాక + యాచితముగ నేడు

జల తరించెఁ గులము + ఘనతఁగాంచె

తే॥ సంతత పరోపకార వి + శాలచిత్తు

లాభ్యగుణసంయుతులు మీర + లహరహింబు

మాదృశుల భక్తులను దరిం + పంగఁ జేయఁ

దలఁచి కాదె చరింతురు + ధరణియందు.

చ॥ అని నమస్కరించి కూతుఁ దోడ్కొని నిజనగరంబున కేగ నని
పలికినదగువాత నేమయ్యెనని యడిగిన సూతుండు మునుల
కిట్లనియె.

ఆశ్వాసాంతము. క॥ అవిరళదేవీపూజా

భవదఖిలైశ్వర్య విమల + భావసహిత స

త్కవికల్పయ నల్పవిభవ

రవిసన్నిభ తేజ సుగుణ + రత్నాభరణా॥

సీ॥ ఏమహామహుడు శ్రీ + వేమనారాధివం శాబ్ధికీ బూర్ణశశాం
కుఁ డయ్యె నేతల్లి సావిత్రి + కెనయై బుధుల్ మెచ్చ మహిని
కాతివ్రత్య మహిమఁబూనె నట్టి నందయకు గా + రమకు
ద్వితీయ పుత్రుండఁ గాఁడిన్య గోత్రం దక్షిణామూర్తికిని

శివానందునకును సోదరుండఁ గూరిమి యగ్రజుండ నుబ్బ
 నార్యునకుఁ బాత్రుఁడను మదీయమయి యులరు-
 నట్టివల్లీపరిణయ కావ్యం * ఋనందు
 నమలమగు తురీయాశ్వాస మయ్యె దీని
 సతము రక్షించుఁ గావుతఁ * జంద్రమాళి॥

వ లీ ప రిణ య ము.

పంచమాశ్వాసము

—[0]—

క॥ విలసద్గంగాజల ని

ర్మల వచన ధురీణతా వి ♦ రాజిత నుగుణో

జ్వల దసమానాంగా ద్వీజ

కులమండన యాబలూరి ♦ గోత్రనిధానా.

తే॥ అవధరింపుము శూర ప ♦ ద్వాది సకల

దానవానీక కానన ♦ దావపావ

కాయమాన మహాసేన ? ఘనకృపాను

కలిత సల్లిపరిణయమ౯ ♦ కథను వేడ్కు.

తే॥ అటులఁ దండ్రితోడ ♦ నవసధంబున శ్రీ

వ్యాధకాగత భూసు ♦ రాగ్రసరుని

గుఱించి పలువిధముల ♦ గొనకొని తలపోసె

నబ్బరంబు సంత ♦ యంబు మిగుల.

ఉ. ఆ నవసూనధన్వి వసు ♦ ధాధిపుణ్డో నరపాల రూపము౯

బూనిన స్కందుడో నిజము ♦ బుద్ధికిఁ దోచదు మానకీనమా

మానసమా చలించు నిది ♦ మార్గమటంచు నెఱుంగఁ జెప్పవా

రేనియుఁ గానరా రిపుణ్డి ♦ కేమి యొనర్పఁగ నేర్తునక్కటా.

చ. అలఘుచరిత్రుఁ డాతఁడు ధరాధిపుఁడే యని యెఱుఁగునా కృపా

కలిత మనస్కుఁడై శబఠ ♦ కాంతుఁడు నన్దనవచ్చినప్పుడు

జ్వలమగు గాజరూపమును ♦ బాసి ద్విజాకృతిఁ దాల్చినేర్పు

యిల నెటనే బాసంగునె యాహీనము లిట్టిపనుల్ గణింపఁగ

తే॥ రాచరూపంబు మాని ధ + రాసురాశ్య
 తిని వహించుటయును పడా + స్వని ధజించు
 నాదు చిత్తం బతని యెడ + నాటుటయును
 గారణములుగ నాతండు + స్కండుడె యగు.

తే॥ అనుచు నెట్టకేల ? కాలేమ కుహనా నృ
 పుండు పార్వతీను + తుండె యనుచు
 నిశ్చయించి యతని + నే స్మరించుచు లాతి
 పనులు గొనక విరహి + బాధిత యయి॥

సీ॥ కళకళలాడు చ + క్కని ముద్దు మొగమున
 దిలకంబు గుదురుగా + దిద్దదయ్యె
 మిసమిసలాడు నె + మృగం బన్నీటితోఁ
 గలిపి సుగంధంబు + నలద దయ్యెఁ
 దళతళలాడు క్రొ + త్తరకంపు చీనాఁడు
 కంబును బేర్చిమై + కట్టదయ్యె
 నిగనిగలాడు పె + న్నెఱిగుంపుఁ గొనగోళ్ళ
 గీరి చిక్కెడలింపఁ + గోరదయ్యె
 సలలితపృథాళ + సదృశమైబింబంబు
 నైన సరకుగొనని + యధరమునకు
 లక్క బూయదయ్యె + నక్కాంత శరవణ
 భవుని మీఁద వలపు + ప్రబలు కతన॥

చ॥ పిలువ దనుంగుచేడియలఁ + విల్చిన నుత్తర మీయ దింతయన్
 జలుకల జీరి పద్యములు + సెప్పదు నిష్కుట వల్లికామ త
 ల్లులకు జలంబొసంగదు వి + లోల విలోచన కామబాణపం
 క్తులకుఁ జలించి చిత్తమునఁ + గోరిక మించి త్యజించి చైవులన్.

మ॥ అభిసేలాలక శంబరాహిత ధను + ర్జ్వాముక్త తీవ్రాంబక
 జ్వలన జ్వాలలఁ గ్రాగి చేడియల సీర్షిక గాంచునాహారమున్
 దలపక బోదు సువర్ణభూషణములన్ ? దాల్పంగ వాంఛిపదా
 కులయై యన్యులఁ గూర్చి నెమ్మదిని కొందుక జెందు నెంతేనియున్

క॥ ఆ సురసేనాపతి స

న్నాస మెయిన్ గాంచ వచ్చె + ననియెంతయు సంతోసముఁ జెందితి నిటు బరి

హాసము పాత్రముగఁ జేయు + నని యెఱుంగ కరక॥

చ॥ కరిగని భీతిఁజెంది ననుఁ గావుమటంచును బాసి సంతసే
పరమదయార్ద్రచిత్తుడయి + భద్రగజంబును సంహరించె నా
తరుణమునందె యాలని ను + ధామయదేహముఁ గాగలించి నా
కరము కరంబునం దిడక + కాముని బారికిఁ జిక్కి న్రుక్కితిన్॥

తే॥ శ్రవణసేయంబు లగువాని + సదమలోక్తు
లాలకించుచు భ్రాంతి దే + హంబె మఱచి
చూచుచుంటిని గాని ను + శ్లోకుఁ డతని
మనసు దెలియఁగ నేరనై + తిని కడంక॥

మ॥ కరుణాశాలి పడననుండు సురలో + కస్తుత్యమై యొప్పునా
శరజన్మాకృతిఁ బాసి నాకొఱకు రా + జన్మాకృతిన్ దాల్చి చె
చ్చెర నేలించి మదీయచిత్తము హరించెఁ బ్రాణముల్ నిల్పెనా
కరిఁ బోకార్చి మనోజబాణముల పా + ల్గవించె నన్నంతయు॥

మ॥ చనునే యిట్టిమహానుభావుడవు నా + స్వాంతంబు నేలాగొనై
కొని నన్నిచ్చట పించిపోయితివి నీ + కుఁ ధర్మముఁ జెప్ప నే
ర్తునె మాధుక్ష్మితమండలంబునకు సంతోషంబు సందిధిల్లఁ జే
యు నినుఁ బాసి సహింప శక్యమగునే + యోదేవసేనాపతి॥

ఉ॥ ఇంతటివి స్తుతంబగు మ + హీతలముఁ భరియింపనేర్పు ని
న్నంతయుఁ గూర్చి గోరు జలశేషణ బ్రోచుట భారమయ్యెనే
కంతుఁడు వాడికొల లెదఁ గాడఁగ నేయుచు నున్నవాఁడు నా
స్వాంతము చంచలించెడుఁగ + దయ్యకృపానిధి వెల్లుసేయదో॥

చ॥ అతుల పరాక్రమక్రమ జ + తాఖల నిర్భరవైరివీర నీ
చతురత యేర్చికెనను పా + నంగున నన్వలపింపఁజేసి యం
చితగతి నిశ్చలంబయిన + చిత్తముఁ గైకొని జూమకీన వాం
ఛితమును ద్రోసిపుచ్చితివి + శ్రేయముఁగూర్పఁదలంపవాయికొ

క॥ అసమానభక్తి విను మా

నసమునఁ జిత్తించి పూజ , న మొనర్చెదు నీ

కిసలయపాణియెడ గృహ

పొసఁగింపక యంట తగునె * పురుషవరేణ్య॥

చ॥ త్రికరణశుద్ధిగా నిను వ , రించి తృదేశశరణ్య యైన కాం

తకు మఱి వేర దిక్కు గల , దా నిఖిలజ్ఞుడవీ వెఱుంగ వే

నకల సురాసుర ప్రకర * సన్నతపాదసరోజయుగ్మ తా

వక కరుణావిహీనులకుఁ ? బంచిన సౌఖ్యము గల్గునేయిల॥

వ॥ అనియనేకవిధంబుల నమ్మ తకాశిని కార్తికేయాయ తచి తయై

వలరాచకాకల కోరువలేక వినమొక యేడుగఁ గడపుచుండె.

నంతనొక నాడు,

నీ॥ పొదుగులఁ బాలఁ జే , పుకొని లేగలఁగూర్చి

యంబా యనుచుఁ బారు , నాకడుపులు

మూఁపుల పైగడ్డి * మోపులఁ దాల్చి వే

గమ కొట్టములఁ జేరు * కన్నకులును

పణ్యవీధులనుండి ? బహువస్తువుల సేక

రించి యిండ్లకుఁ బోవు * గృహపతులును

ప్రాద్దుగ్రుంకెడు నింకఁ , బురిఁ జేరుదుమె యంచుఁ

బలుకుదు నడచెదు ? పాంధజనులు

నగ్నిహోత్రాదినిత్యకృ * త్యములఁ దీర్చు

వేగిరంపడు నైష్ఠిక * వితత గలిగి

తామరసభవుసృష్టిచి , త్రంబులెల్లఁ

దెలుపకయె తెల్పుచును సంధ్య ? యలరె మిగుల॥

చ॥ పొలమున నెల్లెడ దిరిగి , పుల్లులేవో యొకకొన్ని గడ్డిగిం

జలొ మఱి పండ్లచెక్కులొ వె , నక గొని గూండ్ల వసించుపిల్లలే

వలలకుఁ జిక్క నో చిలువ , పాలయి ముందెనొ యంచు భీతిమై

నలజడి నొందుచు గగన * మంతట శ్రేణులు గట్టి పారఁగె.

తే. పరిమళ త్కుసుమ సుగంధ ధారజనిత
మందగమనం డగుచుఁ బవ ధ మానుఁ డర్చి
మలయ గిరిశృంగముననుండి మహికి వెడతె
దండతీపూజ చేయును తాహముమెయి.

తే॥ కువలయేశ్వరుఁ డదె ద్విజ య కోటి గొలువ
నరుగుదెంచుచు నున్నవాఁ ధ డనుచుఁ దలఁచి
గగనరమ నీలి పుట్టాబుఁ ధ గట్టె నాఁగ
నంధకారంబు దిక్కుల నలముకొనియె.

తే॥ చక్రఘంజంబుఁ గూర్చి దో ధ డాకరత్వ
మును వహించినవాని రా ధ జనుచు గార
వించుటేల యనుచు మది ధ నెంచె నాఁగఁ
బద్ధిసీసతి నెమ్మోము ధ వాంచె నపుడు

మ. తనకు రాజు ప్రియుండుగాతమనియు తాహంబున యామిని
వనితారత్నము శుభ్రకుందకుసుమ ధ వ్రాతంబువందారు జం
తునికాయావనమైన విష్ణుపదమం ధ దుక జల్లెనా నాకసం
బున నక్షత్రము లొప్పె జూపఱకు న ధ మ్మోదంబు విందైతిగ
చ॥ క్రతుశతకంబానిర్చి త్రిజ ధ గత్పతియైన బలారియాత్మకు
హితమొనరించుసాధ్వీ యని ధ యెంతయుభక్తి దలిర్ప దేవతా
నతులు శచీపురంధ్ర కిడు ధ స్ఫటికదర్పణమో యనంగ త్రా
క్షితిధరిశృంగభాగమున ధ జెన్నెలరారె కళాంకుఁ డయ్యెదక.

తే. వ్యాధకాంతుని సత్కిర్తి ధ వల్లి జగముఁ
బర్వనాఁగను కౌముదీ ధ వార మపుడు
ప్రబలి నైల్యగుణంబు ప్ర ధ ధ్వంస యనున
భావమును జెందునట్టులఁ ధ బ్రబలె దిశల

తే. ప్రణయకుపితలైన ధ ప్రాధాంగనల వశ్య
ముగ నొనర్చి సౌఖ్య ధ మును గడించు
కాంక్షఁ జేసి మదిని ధ కాముకజన మ్మర్
వేషములను దాల్చి ధ వెడలిరపుడు

వ॥ అత్తటిఁ బులిందమత్తకాశిని విరహోద్దీపకంబులగు నయ్యై వస్తు
వుల కులికిపడి మలయకుమారు నుద్దేశించి.

చ॥ చిలువలఁజేడు మింగి నిను + జీర్ణముగామిఁ ద్యజించినంత ను
జ్వలవిషపూరితుండ వయి + చయ్యన నిట్లరుదెంచి తింతలోఁ
దలఁపక యుద్ధతుండవయి + తామరసాక్షుల నేచఁ బూనితే
మలయకుమార నీ నడక + మందముగానిక నూరకుండుమా.

తే॥ ఎట్టివారినినెన + నెంతయు పడకింతు
వీవు నీదుగుణము + నిట్టిదనుచు
జెప్పరాదువరుణుఁ + జేరి దాహముఁ గూర్తు
వన్యగుణమెనీకు + నబ్బెగదర.

తే॥ తుండుడుకవంచెటింగి ని + న్నిందుధరుఁడు
తనతనువుగాఁగఁ గొనియె నై + నను కడంగి
యెట్టులోఁ బైటఁ బడి జల + జేక్షణలకుఁ
దాపముం గూర్తు నాలి భూ + తంబ వగుచు.

తే॥ తండ్రిగుణమె నీకుఁ + దగులమయ్యై నతండు
తనువులేనివాఁడు + తలఁప నీవు
కానరాక సోకి + కడగండ్లఁ బెల్లెడు
విరహిజనుల నెపుడు + విడువకింత.

వ. అని మలయానిలుని దూరి శశాంకు గుఱించి యిట్లనియె.

చ. సరనుండ వంచు నిన్ను దన + సన్నిధిఁ జేర్చిన ద్రోహబుద్ధిమై
గురునిసతి హరించితివి + గొబ్బునఁ చక్రముల హరించి తీ
శ్వరుతలఁ దన్ని తండ్రికిని + భంగముఁ గూర్చితి వీవునీనిశా
చరగుణముల్ దలంచిన నసహ్యము దోచు శశాంక యెంతయున్

చ॥ కువలయనాయకుండ వని + కోరి నినున్ శిరసావహించె నా
భవుఁ డనిపెల్లురేగకుము + పంకజవైరి కళంకి పోట నాఁ
డవమతిఁ గూర్పు డే యజనమందుఁ + బదాహతి విస్మరించి తే
యవని న సత్ప్రవర్తనుల + కాదట భంగము గల్గకుండునే.

సీ॥ జనకుం డనుక్షణం ♦ బును భంగపాటొంది

యొక పక్షమున బొంగు ♦ చుండువాడు

తల్లి దిగంబరు ♦ తగులంబుఁ జేసి యె

ప్పుడుఁ బలుత్రోవలఁ ♦ బోవుచుండు

సైదోడు మగనివ ♦ యీ స్థలమున నెక్కె

యాటాడు నట్టి గ ♦ య్యాళిగంప

మేనల్లుఁ డనయమ్ముఁ ♦ బూని యబలలనై

దం డెత్తుచుండెడు ♦ దుండగీడు

సహజదోషాకరుడవు నీ ♦ చరితమెల్ల

దోషభూయిష్ట మగుట నో ♦ తోయజారి

కనలి పరమేశ్వరుండు నీ ♦ కళల నెల్లఁ

బంచియిచ్చుచునుండు దే ♦ వతల కెప్పుడు.

తే. లక్ష్మీతోఁ బుట్టినంత నే ♦ లా పాసంగు

నీకు సన్మణగణము ర ♦ త్నాకరోద

రమునఁ బుట్టఁదె వహ్ని ధ ♦ ర్మముఁ ద్యజించి

యన్నిటిని గాల్చుచున్నవాఁ ♦ డలిగి మిగుల.

సీ. గురునకె ద్రోహంబుఁ ♦ గూర్చితి వనుటకు

సర్వజ్ఞుఁ డగు బృహా ♦ స్పతియె సాక్షి

పరకామినుల బల్మి ♦ బట్టుదు వనుటకు

దజ్జవినుతయగు ♦ తారసాక్షి

యమరులనైన ల ♦ క్ష్యయసేయవనుటకు

స్థలేశ్వరుండగు ♦ హరుడె సాక్షి

కన్నవాకిని భం ♦ గముఁ గూర్తువనుటకుఁ

(బ్రవిమలుం డగు సరి ♦ త్పతియె సాక్షి

నీయయోగ్యతఁ దెల్పు న ♦ నేకము లగు

సాక్ష్యములు గల్గుఁ గాని యే ♦ సరణిఁ గనిన

నీదు రాజత్వమును నిల్పు ♦ లేదు జగతి

విరహిణీజనమార ♦ వివేకదూర.

తే॥ గాలి కగ్ని సహకాయుడౌ ♦ కరణి నీకు
మస్మధుడు తోడకుటఁ జేసి ♦ మా దృశలను
వెతలఁ గుడుపుచున్నావు ♦ విట్టవీగి
నీకు ధర్మంబు తెలియనే ♦ నీరజారి.

వ. అని మదను నుద్దేశించి మఱియు నిట్లనియె:

క. లింగ గన్నవారు లోకం

బుసకున్ రక్షకులు వారి ! పోలిక యింతే

లనరాదు నీయెడల నే

మనవచ్చును విధిక్యతంబు ♦ నంగజ చెప్పుమా.

చ. మదన పరాక్రమింపకుము ♦ మానిచులక విరహసమీష్టలక
గొదకొని తీక్రిబాణము ♦ కుక గురిసేయఁ దలంపయ్య నీ
వడయతఁ గాంచినింత నె పు ♦ రాంతకుపంతటివాడె చంచలిం
చెఁ దలిరుఁబొండ్లఁ గూర్చి యింతఁ జెప్పఁగ నేటికిమాటిమాటికి
మ॥ ద్విజరాజంచును మేనమామయను చాత్మీయుడటం బిట్లు
కజవైరిక దరిఁజేరనిచ్చెడు వి ♦ వేకం బింతయు లేక యం
గజ నీమాతృగృహంబుఁ గూల్పఁడి భరతాండంబుఁ బోకార్పఁడే
కుజనుం డాతఁడు మేలు గూర్చునని నీకుక బ్రత్యయం బేటికో.

నీ॥ కలుద్రావి మత్తివి ♦ కఠినంబుగాఁ బల్కు

గండుతుమ్మెదలె నీ ♦ కాలిబలము

పరులమాటలె నేర్చి ♦ బంధనం బెడలని

పక్షిశాబకమె నీ ♦ వారువంబు

ఒకకొంతకాలంబె ♦ యుండి జీర్ణించెడి

నామనిదొరయె నీ ♦ కైన సఖుడు

పక్షపాతంబునఁ ♦ బ్రబలి యుద్రేకించు

దోషాకరుండె నీ ♦ నోడునీడ

సారరహితంబులైన పు ♦ ష్పములె నీకు

సాయకము లిట్టి దుర్బల ♦ సమితిఁ గూడి

జగములఁ గలంప నేర్పితి | సాహసమున
 నీసమర్థతఁ బొగడంగ | నేర్వఁ గలమె.
 క॥ సరసిరుహంబకుడ వనుచు
 సరసిరుహంబకల నేచ | సాగెడు నీకా
 సరసిరుహరి హితుండే

సరసిరుహంబకలు శత్రు | బాలమె చెపుమా.

చ॥ పురహరుఁ డట్టి నీతనువు | బూదిగఁ జేసి యేదోనపంబున
 మరల నొసంగెఁ బ్రాణములు | మాదురదృష్టము కారణంబుగా
 స్మర యిక్కనైన దుండగఁపు | చెవుల మాని వియోగినీజనా
 దరము వహింపుమయ్య తలిదండ్రులసన్మణముల్ దలంచుచు.

చ॥ ఇది జడగాదు వేణి విష | మే యిది కస్తురి కంఠదేశముం
 దిది కుసుమంబు చంద్రకళయే యని యెంచకు మూర్ఖ భూతిగా
 దిది విరహంబుహేతువుగ | నేర్పడినట్టిది మేన పాండిమం
 బెడఁ బురనైగియంచు నను | నేయకు మో సరసిరుహంబకా.

మ॥ చిలుకరవాలునెక్కి-నెడఁ సింగిణిఁ బూములుకుల్ ఘటించి నీ
 నులవట కల్లె లాగి మము | నొవ్వంగ నేనెడ పాడి యాననీ
 వలతితనంబుఁ జూప సరి | వారలు శూరులు భేర పంకజా
 న్యలఁ బ్రహరించుకన్న ఫల | మన్యము గల్గెదె నీదువిద్యుతిగ.

చ॥ అని విరహంబున బలుకు వల్లి గాంచి నచ్చలి యిట్లనియె,
 క॥ మగువా నీకిది తగనా

మృగయారతి వచ్చినట్టి | మేదినిపతిపైఁ

దగులము జెందెడు వింతలు

నగరే నీయునికి గన్న | నానాగతులగ.

ఉ॥ నాకదమానివర్యుఁ డల | నాడు వచింప వినంగ లేదెక్రాం
 చారియె నీకు భర్త యగునంచు నదెల్లను విస్మరించి భూ
 దారుఁ డెవండో యొక్కరుడు | తజ్ఞుడు గప్పడినంత వానిపై
 గూరిమిఁ జెంది చిత్తజని | కోలలకు గురియైతి జేలొగ్గ.

చ॥ అనవుడు కవి యిట్లనియె + నంబుజలోచన నామనోధనం
బును గొనినట్టి యాతఁడొకఁ భూపతిమాత్రుఁడు గాఁడు దుష్టశా
సనచేతురుండు శౌర్యనిధి + సాధుజనావనశాలి యద్రిజా
తనయుఁడు కార్తికేయుఁ డగు + తథ్యము సంశయమేల నీకికన్.

తే॥ ఉపవనంబున నేనుఁగు + నెపముఁ జేసి

కానవచ్చినయతఁడు భూ + కాంతుఁ డనుచుఁ

దలఁపగా నేల తారక + దైత్యహంత

యనుచు మది విశ్వసింపు మో + యబ్జవదన.

చ॥ అతఁడు శశాంకమాళితన + యాగ్రణి స్కందుఁడొక భారుణి
పతి యగునేని వ్యాధనర + పాలుఁకు నన్గనవచ్చినప్పు డం
చితమగు భూసురాకృతిని + తెందుట యెవ్వని సంభవించు న
ప్రతిహతవాక్యశాలి ముని + వర్యుఁడు దబ్బరలాడు పెట్లగున్.

క॥ పనిత మనోనాక్కాయము

లను కరణములందు ముఖ్య + మగు మనమున స్కం

దుని గోరి మరల వేరొక

జనపతిఁ గోరుదున నేను + చపలన చెవుమా.

చ॥ అమరనదీతరంగనిచ + యంబుల నాడెడి రాజహంసను
ల్పములగు రొంపిగుంటల మె + లంగఁ దలంచునె సర్వదేవతా
రమణకీట కోటిమణి + రాజితపాదుని కార్తికేయు స్సాం
తమున వరించి వేరొకని + నాధునిగా వరియింతునే యికన్.

క॥ స్కందున కాశితలోకా

నందునకున్ భక్తి నిడిన + నాతనుధనముల్

పొందునె వేరొక్కరు నీ

సందియ మేమిటికి నీకు + జలరుహనయనా.

క॥ ఆరుచిరాంగుఁడు నాపైఁ

గూరిమి వాటింపఁడేని + కుసుమశరుఁడు నన్

గూర్చిరాత్త్రంబుల నేచఁడె

శారీక లల్లరి యొకింత + నలుపక యున్నే.

వ॥ అని విరహవేదనం బడి పలుకునవ్వారోహా గాంచి వయస్య యిట్లనియె.

ఉ॥ చింతిల స్వేతికమ్మ సరః సీరుహలోచన పుష్పబాణుఁ డా
వంతయు శ్శీతిఁ జెందక సిఁ తాంబకముల్ బరగించి నీ మనః
కాంతుని నిన్ను బోతె నొడిఁ కంబున స్వయును దాన శూరప
ద్భాంతకుఁ డేగుదెంచి నినునక్కనఁ జేర్చునదృష్టమయ్యెడుకొ

క॥ నీ మోహనాకృతి గని

హైమవతీ సుతుఁడు శంబఁ దాదాతిధను

ర్జ్యము క్త శరహతుంజై

కామింపక యున్నె నిన్నుఁ గంజదళాక్షి.

క॥ హరునంతవానిపౌరుష

మరచేయఁగ నేర్చినట్టి యంగభవున కా

శరజన్ముఁ డ సాధ్యుఁ డగునె

తరుణీ నీకింత వంత తగునే చెపుమా.

ఉ॥ ఆకుహనానృపాలతనఁ యాగ్రణి నీయెడఁ గల్గు కూర్మిచే
నాకులచిత్తుడై యహరఁ హంబుఁ దపించుచు ముఖ్యకార్యముల్
బోకడ వెట్టి యవిప్పినఁ భూమి నినుఁ గవఁ గోరి త్రిమృదుక
గాక యచేతనంబువలెఁ గంపముఁ జెందక నిల్వనేర్చునే.

వ॥ అని పలువిధంబులఁ బలుకుచు నల్లికి శైత్యోపచారంబులఁ గావించుచుండె నక్కడ గిరిజాకుమారుండుద్యానవనముఁ జేరి నిషాద కన్యక గానక తనమనంబున.

వ॥ అలికుల నీలవేణి తలిఁ దాకులజొంపము చెంత నిల్చి కో
మలకరవంకజాతగుచిఁ ముజలవృంతము సొక్కిమించి రం
గుల నెనయింపగాఁ గనకఁ కోరకముల్ కొనగోళ్ళు ద్రుంచె ము
ద్దులు మురిపెంబుఁ గూర్చుఁ జెలితో సరసోక్తుల నాడు చియ్యెడకొ.

చ॥ కిసలము కోమలంబునఁ కేల్గవ మెల్లన నెత్తి మాలతీ
ప్రసవము లంటఁ బోవు నెడఁ బయ్యెడ యిండుక జారి వ్రేలఁగా

బినరుహానేత్ర మేనిజగి • పెంపెనలారుచుఁ బూవు గుత్తులక
బసిండిమెటుంగులక దనరు • మాడ్కి నొనర్చెను గానె యివ్వనిక
తే॥ లంబమానకోమ • ల రసాలశాఖావి

తానమైన యీ వి • తగ్గి జేరి
కలికె చెలినిగూడి • కమ్రవిపంచికా
స్వరముతోడఁ గలిపి • పాడె నపుడు.

క॥ ఈ కపురఁపుటనఁటికడక

రాకాశశివదన స్థర • రాజంబున కా
ర్యాకమనుని గీతికల • ని
రాకుల చిత్తయయి చెప్పె • నప్పుడు వేడ్కన్.

ప॥ అని యనేకవిధంబుల లతాతన్వి యొనరించిన చైపులఁ దలంచి
గట్టుమనుమఁడు సిరిపట్టిపెట్టు కారియల గుట్టుచెడి మెల్లననడచుచు

క॥ చనునే సహకారాలిం

గవము గలిగినంత మాత్ర • గర్వింపెద నో
కనకంకా యొకపలుకే
కనకంబా తరుణి నిందు • గాంచితి చెప్పుమా.

తే॥ చిగురుఁబోడి నీదు • చెంతఁ జేరుదుగదా
యామ్రమా వచింపు • మమ్మ సుంత
పగడమా యెఱింగి • పలుకవు దోసమా
విదుగ్మోహిణి గంట • వే యిచటను.

తే॥ తమ్మిపానకముం ద్రావి • దిమ్మువడెడు
నట్టు లరచెదు గాని యా పుత యేని
మాట వినించుకొనవేల • మధుకరంబ
కమల దళ్ళిత్ర నెటనైనఁ • గాంచవు గద.

ప॥ ఇట్లా కుసానారాజనందనుండుద్యానవనంబునం దెల్ల నన్వేషించి
నిజవల్లభక గానక వ్యాధపురంబుఁ జొచ్చ యందొకడివ్యభవ
నంబుఁగని

మ॥ అదే కాఁబోలు విరోధిభూధవభూహ + హంకారదావానలాం
బుదమా వ్యాధనృపాలుగేహము మహాఃమూల్యేందు కాంతాశ్శ సం
పదనొప్పొరుచు నున్న దయ్యదె బహిర్ద్వారంబు యోధాగ్రణుల్
నిదురం గూర్చుచు నున్నవారచట నెంతే భీతి గల్గించుచున్.

క॥ ఈ వాకిట జనగరా

దావాకిలి నిష్కుటమున ॥ కంతిక మచ్చో

నే వెరవున నైనను రా

జీవాక్షిని గంచు తెరువు . నేయగఁ వచ్చున్.

క॥ అని తలంచుచు నా భవనం

బునకు వెనుకనైపు జేరి + పూఁబోడి నికల్

గనఁ దగు నను ధైర్యంబున

మనమునఁ గల వంత కొంత ॥ మట్టువడంగల్.

ఉ॥ ఏ సడిగల్గిన జలరు + హేక్షణకమ్మని పల్కె యంచును

ల్లాసముఁ జెంకు నెట్టి సర + శంబగువస్తువు గాన వచ్చినన్

భాసుర కోమలాంగయగు + వల్లియె యంచుచు బ్రాంతిఁజెందుఁగొం

చాసురగర్వహంత గును ॥ మాస్తునినేర్పతిలోకమాఁ గదా!

ప॥ అని తలంచుచుండ యాదృచ్ఛికంబుగ వయస్య యరుదెంచె నంత

ఉ॥ పెన్నిధిఁ గాంచినట్టి నిరు + పేదవిధంబునఁ గార్తికీయుఁడ

క న్నెలమిన్న నెచ్చెలిని + గల్గొని యెంతయు సంతసంబునన్

గన్నుల భద్రాబాష్పమాలు + గ్రమ్మఁగ దేహము కంపమొందగా

నన్నలినాక్షితోడ దర + హాసము భాసురమై తలిర్పఁగల్.

చ॥ జలరుహలోచనామణి ని పాదకుమారికి సేమమే ననున్

దలంచునె యెన్నడైన వని + తా తన వాల్గను త్రాళ్ళ గట్టి యీ

వలచినవాని నిట్లు మరు + బారికి సుగ్మగఁ జేయుటాప్పునే

తలఁపదె ధర్మమూలము శ్రీ + తపకరావన మంచు నెమ్మదిన్.

క॥ తన సోయగంబునకు నా

జనియెల్లను శుల్కముగ నె + సంగితి నాకున్

మనసేయదయ్యె సుంతయు

వనితా యిచ్చెనెల సాయం ♦ వడవలయుఁ జూచి.

మ॥ అనిరక్తుండగువానిపైఁ గినియనే ♦ లా మీలతాతన్ని మే

ల్లొనములల్లినజాణగాదె చెపుమా ♦ లోలాక్షీ నింకెట్లు గాం
తునా యేరితిఁగఁ దల్పిమాగమము నా ♦ త్తున్ సుంత సాయంబొన
ర్చి ననున్ ధన్యునిగాఁగఁ జేయఁగదవే ♦ శ్రేయంబగున్ నీకికన్
ప॥ అని నిజకార్యానుకూలగతిఁ బలుకునాశౌర్యనిధి పలుకుల కలరి
యాకలికి బిత్తరి పలుకుల నిట్లనియె.

క॥ జననాథ నీ వియోగం

బనుసాగరమున మునింగి ♦ యబ్బదళాక్షీ

జనమణి యగు మా కన్నియ

తనువు కృశింపంగ నిన్నె ♦ తలఁచుచు నుండున్.

చ॥ సలితతేజ యావనగ ♦ జమ్మును బీచమడంచి ప్రాణమ్మ
నిలిపినదాతవైతిగదా ♦ నీయెడ మాచెలికేల కిన్క లోఁ

గలుగును ముద్దరాలగుటఁ ♦ గన్నియ నిన్నెవరించియున్ ద్రపా
కలన స్వతంత్రగాదు తనకాంక్షితమున్ వెలిబుచ్చు సంతయన్ ॥

క॥ సకలకళాకుశలిని మా

పికవాణి భవద్యధార్థ ♦ వృత్తమెఱిగి తా

వకనామంబె స్మరించుచు

నకలంకమతిన్ ద్వితీయ ♦ యగు నీ కింకన్.

చ॥ నృపకులసార్యభామ రమ ♦ నీమణి కహళాడవీపు మీయెడన్
గుపితుఁడు పుష్పసాయకుఁడు ♦ కొంచెపుసేతల బోవువాఁడుగాఁ
డవరిమితానురాగభరి ♦ తాత్పులరై తమరేకమైనఁ గా

కిపుడ లతాంగిఁ దెత్తుఁ గొనియేగుమి యిష్టము వీర్చుకొమ్మికన్
ప॥ అని వలికి గృహంతర్భాగంబునకరిగి లవలిన్ గొనివచ్చి దేవసేనా
పతిచేత నిలబెట్టియిట్లనియె.

చ॥ తెలియని ముద్దరాలిది య ♦ దృష్టవశంబున నీకుఁ దక్క నీ
కలువవిహీన నేపగిదిఁ ♦ గాతువొ నీయెడ గారవంబునన్

వలచినకన్నెగాని యొడు • ఎంటిదిగాదు కులంబు నీతియున్
నిలువఁగఁ గొంచఁబొమ్మధరఁజీవర వ్యాధులు చూడకుండఁగన్
క॥ అని యప్పగించిన పద

ననుఁడు ముదంబున నిపాద • శశివాక్ష్మి కరం

బును బట్టి పురము వెలువడి

చనియె మహారణ్యమున ని • శాసమయమునన్

తే॥ అటులఁ జని యొక్క కానన • మందు విడిసి

మానినీలోకసమ్మాన్య • యైన వల్లఁ

గాంచి యట్లనివల్కు నా • కౌంచభేది

దరహాసనము ముఖంబుఁన దాండవింప.

మ॥ అరవిందానన యెన్న డే నిటుల సిం • హవాహ్ని ఘభల్లూక భీ
కరమా హైరవనంబుఁ గాంచితివె రం • గత్తుంగసౌధాగ్రబం
ధురజాంబూనదడోలికావిరతియం । దున్ మెల్లనన్ జేర్చి నుం
దగులొ నెచ్చెలు లూచఁగా నిఁగుల నానందించుచే దక్కఁగన్.

తే॥ అడుగు బెట్టినెర • నాకామముల నైన

నెటుల నడువనేర్చి • తింతదవ్వు

నెలత కాల్లు పొక్కి • నెత్తురుముద్దలై

జాలిగొలుపు నెంత । శ్రమము వడితో.

తే॥ అలసలలితముగ్ధంబులై • యవయవంబు

లభ్యసంపాతభేదంబు । నెట్టె తెలుపు

మామకోరుదేశంబున • నుగువ నుంత

విశ్రమించి తొలంగి పు ర మా శ్రమంబు

ప॥ అని పలికి యయ్యబలాలలామంబును తనయుత్పంగతలంబున
శయినింపఁ జేసి తరుకాండంబున కొంగి యిందుక కనుగూర్కెనంత

తే॥ సుకృత దుష్కృతములఁ । జాచెడి న్నెర్పరి

యనుఁడు చక్రవిరతి • స్థల వచ్చు

మేలుకొండలంచుఁ । గాలపుగుఘా డెత్తు

టెక్కనునఁగ వేగు • జక్క వొడిచె.

క॥ సకలంబగువ్యవహారము

నకు మావచనంబె కార + ఇంబని ముదముం

బ్రకటించునాంగ నెల్లెడఁ

సోమిరి కోయించు సోమిరి కూయ దొడంగె.

ప॥ అత్తటి వల్లజనని తనయ౯గనలేక మాచారంబులు గావించిన
ధనురాస్యుండెటింగి కోధ తామ్రాయుడై.

మ॥ అరకే యెవ్వడో సాహసంబుమెయి నల్పా యుష్కుడౌవాడు భీ
కరమద్యాహు పరాక్రమం బెఱిగియ౯గన్యామణి దుష్టుడై
హరియించె భయమింతలేక గుహ నిద్రాసక్తమై యున్న కే
సరిదంతంబు పెకల్లు వెఱ్ఱిగలడే + సర్వంసహమండలిక.

చ॥ తమతమయత్రుశత్రుములఁ దాల్చి హుటాహుటి నెల్లదిక్కుల౯
నెమకుండు వాహినీపతు ల + నేకపదాతులఁ గూడి యంచు వే
గమ ప్రకటించిరండు మన + కన్నియఁ కైకొనినట్టి తస్కరా
ధముఁ బరిమార్చకుడిన వృ + థాయగు మామిక విక్రమంబిల౯
క॥ అని బిగ్గరగ వచించిన

ననుచరులెల్లరును గుపితు + లై విభునాజ్ఞ౯

గొని పురమెల్లడఁ జాటిన

విని సేనాపతులు నెమక + వెడలిరి కడక౯.

ప॥ అట్లు వెడలి దండనాయకులు నలుదిక్కుల వెదకు చుండిరక్కడు
ధనురాస్యుండు నిజోచితపరివారంబు వెంటఁ గొని యరిగి యం
దందు వెదకి యొక్క మహారణ్యమధ్యంబున.

చ॥ పతియుత్సంగమున౯ శిరంబు నిడి దీ + పృచ్ఛేషదర్శకర
పరితిమానంబగు వేణితో నలరు నా రామామణి దత్తు చ
ద్వితయాంచత్కర పల్లవుండయిన పృథ్వీనాయకుఁ గాంచి కో
ధతమోఘండయి వ్యాధమాళి భటసం + తానంబుతో నిట్లనుకొ

మ॥ తనయాశస్కరుఁ డాతఁడే కనుఁ డక్క + త్వంబంచుఁ జింతింపకి
ట్లనుగుంబు త్రిక దొంగిలించికొని ఘో + రారణ్యమధ్యంబున౯

యననేవారును గాంచలేరనుచును ♦ న్నాఁడఖిలు బట్టితెం
డనుకంఠ విడవాడి కొట్టుడు మదీ ♦ యాజ్ఞానుసారంబుగ

క॥ అని యాజ్ఞాపించిన వ్యా

ధనికరమప్పుడు నిజాయు ♦ ధంబుల సరిజే

సి నభఃపటము బిగ్గిదులఁ జ

య్యన గర్జారవముపోల్కి ♦ నరచిర కడఁకఁ.

అట్లు శబర సైన్యంబు భయంకరంబుగ నరచిన వల్లదేవి భయం
బుగదుర సేనానిఁ బ్రార్థించుటయు భక్తరక్షకుండగునాతఁడు
నిజవాహనంబగు కుక్కుటంబును స్మరించిన నది యరుదెంచి
బ్రహ్మాండంబు కలగుండువడ గూసిన పుళిందసైన్యంబు కర్ణపుటం
బులు వగుల నేలకొరగె నంత.

క॥ ఎచ్చటికేఁబోవువాఁడొ వి

యచ్చరమునివరుఁడు తార ♦ కారికడకు వే

వచ్చి వినతాంగుఁడై విల

సచ్చతురతఁ బలికె నిట్లు ♦ శరజన్మునితో

అనఘ సమస్తధర్మముల ♦ కాశ్రయభూతుఁడవీవు నీయెఱుంగ
గనిదొక డెందుఁగల్గునె య ♦ ఖండబలాధ్యులు వ్యాధయోధు లీ
వనితఁగుటించి నీకు హిత ♦ వర్గమెకాదె వభావము లాదురే
కనలకు మింక నామనవి ♦ కైకొని వీరల నుద్ధరింపుమా.

తే॥ అనుచువేడిన సుమనోమ ♦ హర్షివచన

గౌరవముకల్పి సత్కృపా ♦ కలితుఁ డగుచుఁ

శరవణభవుండు ధనురాస్య ♦ సహితమైన

సైన్యమునకు నొనంగెఁ జెలన్యమపుడు.

అట్లు పుళింద సంతానంబును జీవింపఁజేసి లీలామా నుష విగ్ర
హుండగు తారకారి నిజరూపంబుఁజూపిన శబరాధిపులందరు
మహానందము నొంది రంత ధనురాస్యండు వినయంబున నంజలి
గావించి.

సీ॥ నీకతనకంబులు నిఖలలోకంబులు

జలధిఁ దరంగసం • చయము మాడ్కి

నీ కావణంబున • నెగడుఁ బ్రపంచంబు

సితపక్షచంద్రికా • శ్రీ వహించి

నీలోన లీలమా • నీలోకజాలంబు

లగ్ని స్ఫులింగము • లట్ల నెపుడు

నిన్నె నేవింతు • రా పన్నరక్షకుఁ డంచు

బ్రహ్మాదినిర్జరుల్ • భటులపోల్కి

నిన్నెవచ్చించుచుండు న • నేకగతుల

శ్రుతులు స్మృతులు బురాణ సం • తతులు సతము

నీ మహాత్వంబుఁ బొగడంగ • నేర్వంగలమె

యాశ్రితావన దక్ష లో • కైకరక్ష.

శా॥ దేవా నీ మహిమం బగణ్యము భవ • ద్వివ్యప్రభావంబు సం
భావింపక దగుఁగాని యిట్టిదని చె / వ్వు శక్యమే యేరికొ
భావాతీత సమస్త సద్గుణానీ • ప్రజ్ఞానిధీ కార్తికే
యా వందారుజనావనా త్రిజగదీ • శా భక్తచింతామణీ.
క॥ అనఘా రహస్యపద్ధతిఁ

గొనిపోవక దగునె రాచ • కూతును కులమం

దున వెలితికాదె మా కీ

వనితను విధ్యుక్తముగ వి • వాహము గమ్మా.

సీ. పదునాల్గులోకముల్ • వాలింపఁగలవాఁడు

సర్వజమూర్తి నీ • జనకుఁ డరయ

సకలలోకంబుల • సాకెడు సర్వమం

గళ నీకుఁ జనవిచ్చు • కన్నతల్లి

వాసవాడులకును • బ్రధమపూజ్యుండయి

యలరారుచుండు నీ • యగ్రజుండు

అఖలరత్నంబుల • కాశ్రయమైన భూ

ధరపతి నీకు మా • తామహుండు

నకల దిక్పతుల్ నీకను • చరులు నీవు
దేవసేనావిభుడ విట్టి • పావనుడవు
మూసుతఁ బరిగ్రహించుట • మాకులంబు
ధన్యమగుగానె తారక • దైత్యహరణ.

మ॥ అని యనేకవిధంబుల వినుతించినఁ గుక్కుటధ్వజుండు కృపాయు
త్తచిత్తుండై ధనురాస్యునిగాంచి తొల్లి సౌందర్యామృతవల్లులను
గాజపుత్రిక లిరువురు నన్ను బరిణయం బాడఁగోరి తపం బొన
రించిన మెచ్చి వేరొకజన్మంబునఁ బరిగ్రహింతునని వరం బొసం
గితి. అం దమృతవల్లి యనునది యింద్రునకుఁ బుత్రియై నన్ను
వరించె. కణ్వశాపంబున నారాయణుండు శివాఖ్యమునియై తపం
బొనర్చుచుండ నిందిరాదేవి కురంగిరూపంబున నాతిని జేరె.
వారిరువురకును సౌందర్యవల్లియగు నీమె జన్మించె. విష్ణ్వంశనం
భూతుండ వగు నీవీతరుణిం బెంచితివి అక్కారణంబున నేనీవరా
హారోపాం జేపట్టితి. నీయిష్టం బట్ల వల్లిని విధ్యుక్తంబుగఁ బరి
ణయం బయ్యెద నని వచియించి పులిందనాథుని గూడి నార
దుండు తోడరాఁ బరిపూర్ణపురంబుజేరె వప్పుడు నారదముని
సేనానిగాంచి యిట్లనియె.

తే॥ జగముతల్లిదండ్రు • లగజాగిరీశ్వరు
లిందు రామి బెండ్లి యెట్లొర్చు
వాడ నని విచార • పడు ధనురాస్యుండు
కనికరింకఁగడవె • కొంచదమన.

క. అనిప్రార్థించిన గౌరీ
తనయుండు దరహాస దీపి • తముఖుడగుచున్
జననీజనకులఁ దక్కిన
యనిమిషవర్షుల దలంచె • నానమయమునన్.

మ॥ కరుణాసాంద్రవిలోచనంబుల జగ • త్ర శ్యాణమున్ గూర్చుచు
గరిచర్మాంబదీప్తితోడ భుజ • గ్రేవేయహారాళిన్

సిరుల జలైడి మోముదారలతో • శ్రీకంఠుడుగొరియున్
 శరజన్ముగ్గ గన వగుదెంచిరి మనలో • త్సాహంబు సంధిల్లన్,
 తే॥ తమ్ముగుట్టపెట్టి • తడవుసేయక చూచి
 వత్తుననుచు నెలుక • నార్య మెక్కి
 ప్రమథులనుసరింప / ద్వైమాతురుం డేగు
 దెంచె గొన్నిమణులఁ • గొంచునపుడు.

మ. దివిషద్రాజశరీరకోటిమణిగు • గ్నిప్రాంఘియకా నాధుఁడా
 లవలీకన్య బరిగ్రహించుచును ను • ధ్లాసంబునక దేవసే
 న విలాసంబున నేగుదెంచెను మరు • న్నారీమణుల్ గొల్ల ను
 త్సవసందర్శనకాంక్షచే గంకభూ / వల్ గొంచు నచ్చోటికి.
 ప. మఱియు లక్ష్మీనారాయణులును వాణిహారణ్యగర్భులును శచీ పు
 రందరులును తక్కుంగలదిక్పాలురును నిజోచిత పరిచారంబులతో
 ననుదెంచిన ధనురాస్యుండు వారివారికే వగినవిడుదులఁ గల్పించె
 నప్పుడు

మ॥ కరపద్మంబుల స్వర్ణకంకణర్పుణ • త్సారంబు తోరంబుగా
 సరసీజానన లొక్కకొందటు మనలో • త్సాహంబుతో నమ్మునీ
 శ్వరునాజ్ఞక దలయంతిరపు సతికి • బ్రాంచన్మణిప్రేతనుం
 దరపాత్రస్థనుగంధితైలమున ను • వ్యావలోక్కులక బల్కుచున్
 చ॥ స్ఫురదరవిందనేత్రయగు • నుందరి యొక్కతె లీలఁ బచ్చక
 పురఃపురజంబుతోఁ గలిసి • పొల్పెసలారు హరిదమాణమున్
 సరసిరుహాననామణి ని • పాదకుమారిక మేన నల్లులె
 ట్టై రుచితత్తనుద్యుతుల • నీవి కెలంకుల సంకమింపఁగన్.

మ॥ తథుక్కుజెక్కులు చెమ్మగిల్లి నవము • క్తాజాలమున్ బోని చి
 న్ములు చన్ద్రండలమీఁద న్నాలఁ జివురాఁకుంబోడి యొక్కర్తుశీ
 తలపంశీజమరందమిశ్రితవియ • ద్గంగాజలాపూర్ణని
 ర్మలకుంభంబుల నెత్తి స్నానమొనరిం • పన్ జేసెవ్యాధాంగనక
 తే॥ అన్యలావణ్యవిజితమ్మ గాక్షి యోర్తు
 జలుగుపావడముచెఱంగు • చేతఁబూని

పసిడిజిగి బిసాళించెడి • వ్యాధకన్య

మేని తడియొత్తెనప్పుడు • మృగులరీతి!

ప॥ అంత నావల్లీదేవి యుత్సాహంబు పెంపున

సీ॥ తళతళలాడు క్రొ • తరకంపుజలుగుదు

వ్దులువనితంబమం • దలవరించి

నిగనిగలాడు పె • న్నెటులఁ జిక్కెడలించి

చక్కనిజాజిపూ • సరముఁ జుట్టి

గమగమవలచు చొక్కపుజవాజి పాసంగు

దులయజగంధంబు • మ్రొ నలంది

చకచకడ్డుతి నర్థ • చంద్రుతేట నాసించు

మోమునఁ బెండిలి • బొట్టు బెట్టి

తరుణకిసలయమ్మదులహ • స్తప్రళోష్ణ

దేశములఁ బారిహర్షముల్ • దీటుకొలిపి

లలితపదముల నూపురం • బులు ధరించి

పరిణయోచితాలంకార • భరితయ్యె

ప॥ అంతనుముహూర్తంబు చేరునగుటంజేసి.

తే॥ అమరమాని పురోధయై ? యహారీతి

నగ్నికార్యంబుఁ జేయింప ! వ్యాధన్యపతి

పితృపితామహాదులకు స ! ద్గతులు గలుగ

సకంగునకుఁ దననూతు నొసంగెనపుడు.

క॥ కనకకూభరణంబులు ర

త్సనికరము దుకూలములును • ధనురాన్యుఁ డొసం

గెను రాజవశాళితనయున

కనఘచరిత్రునకుఁ బరిణ • యానసరమునన్

చ॥ అనుచులు నూనముల్ గురిసి • రచ్చరలాడిరి తుంబురాదిగా

నము దెసల్ జెలంగెఁ బవ • నంబులు చల్లగవీచె భూమిభా

రము తలఁగెన్ బుధావళిక • రంబు కూశాహలమొందె గావివా

హహ జగదుత్తరంబగుచు • వ్యాధన్యపాలకునింట నానడన్

వ॥ అప్పుడు వల్లీజనని కూతునక్కనఁజేర్చుకొని మెల్లన నిట్లనియె॥
 సీ॥ మగనిపొరుషము సాముగఁ జేసె నీయత్త

యామె నెట్లలరింతు ♦ వమ్మ సీవు
 విషమెఱ్ఱింగినవాడు ♦ వెలఁది నీమామ యా
 తిడు మెచ్చ నేరీతి ♦ నడతువమ్మ
 మారుమోముగలాడు ♦ మగువ నీబాప యా
 తని చిత్త మెవ్విధిఁ ♦ గనెదవమ్మ
 తమ్ములపగవాని ♦ తనయ నీయేరాలు
 కలహనిరత నెట్లు ♦ గెలుతువమ్మ

త్రిభువనపరీతవిమలకీ ♦ ర్నిధి యైన
 శబరిపతికెవ్విధిఁ బ్రతిష్ఠ నలుపుదమ్మ
 ముద్దరాలపు మాయంట ♦ వోలె నచట
 సంచరింపకుమమ్మ య ♦ శంబుగనుమ.

వ॥ అని బుద్ధులుగఁజెప్పె నప్పుడు ధనురాస్యునికు పార్వతీపరమేశ్వరుల
 కును దక్కంగలవేల్పులకును బంధువులకును సనేకోపాయనంబు
 లనొసంగె నంతవివాహార్థంబరుదెంచినయెల్లవారును నిజాలయంబు
 లకరిగిరి శరదన్నుండు వల్లీదేవసేనాసహితుండై కొండొకకాలం
 బందువసించి పిమ్మట ధనురాస్యునివీడ్కొని నిజనివాసంబగు పరి
 పూర్ణాద్రిఁజేరెనని తెల్పిన శౌనకాదులు సంతోషంబున నాలించి
 తత్కాలోచితకృత్యంబుల నిర్వర్తించిరి.

తే॥ కలుషహరము వల్లి ♦ కళ్యాణచరితంబు
 విసువ కెవడయేని ♦ వీసులలర
 నాలకించు వాని ♦ కాయురారోగ్యధ
 నాభిన్నధి యగుఁ ♦ బురారికరుణ

ఆశ్వాసాంతము.

క॥ గౌతమసగోత్ర సుగుణ

వ్రాత నిరుపమానవైభవ ♦ వాక్ ర్నిధి

పూతచరిత సకలార్థ్య

ఖ్యాతా ద్విజకులశశాంక + కవికులమిత్రా.

సీ॥ ఏమహామహుడు శ్రీ + వేమనాకాధ్యపం

శాంభికిఁ బూర్ణశ + శాంకుఁ డయ్యె

నేతల్లి సావిత్రీ + కెనయై బుధుల్ మెచ్చ

మహిని బాతివ్రత్య / మహిమ గాంచె

నట్టి నందయకు గౌరమకు ద్వితీయపు

త్రుండఁ గాండిన్యగోత్రుండ దక్షి

ణామూర్తికిని శివానందునకును సోద

రుండఁ గూరిమి యగ్రజుండ సుబ్బ

నార్యునకుఁ బాత్రుఁడను మదీయమయియలరు

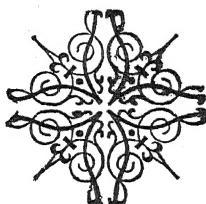
నట్టి వల్లిపరిణయకా + వ్యంబునందు

నమలమగు పంచమాశ్వాస + మయ్యె దీని

సతము రక్షించుఁగావుతఁ + జంద్రమాళి.

మంగళం మహత్.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ

26807
25.3.73